

Küçükköy - Taşlıtarla
GAZİOSMANPAŞA

Bir İlçenin Öyküsü

SELİM KARAHASANOĞLU

GAZİOSMANPAŞA BELEDİYESİ YAYINLARI

Küçükköy - Taşlıtarla
GAZİOSMANPAŞA

◆ ————— *Bir İlçenin Öyküsü* ————— ◆

Selim KARAHASANOĞLU

Küçükköy - Taşlıtarla
GAZIOSMANPAŞA

— Bir Hemen Öyküsü —

Yazar

Selim KARAHASANOĞLU

ISBN

978-605-86384-0-2

Tasarım ve Baskı ve Cilt

Forart İletişim

Sinpaş İş Modern Sitesi, Süleyman Demirel Caddesi

A Blok No: 17-18 İkitelli, Başakşehir - İSTANBUL

bilgi@forartiletisim.com.tr

İletişim

Gaziosmanpaşa Belediyesi

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

www.gaziosmanpasa.bel.tr

Kapak Resimleri:

Zemin: Başbakanlık Osmanlı Arşivi, HRT.h. 891

Film Şeridi: Kitapta kullanılan resimlerden seçki

GAZİOSMANPAŞA BELEDİYESİ YAYINLARI

Yrd. Doç. Dr. Selim KARAHASANOĞLU. Doktora: New York Eyalet Üniversitesi-Binghamton, 2009.

Onsekizinci yüzyıl Osmanlı tarihine/tarihyazımına ilişkin makale, kitabiyat yazıları ve çevirilerinden bazıları; *International Journal of Turkish Studies*, *Journal of Turkish Studies*, *Tarih ve Toplum: Yeni Yaklaşımlar*, *OTAM*, *AÜ DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, *Toplumsal Tarih*, *Virgöl*, *Atlas Tarih ve Doğu Batı*'da yayımlandı.

Daha önce yayımlanmış iki kitabı bulunuyor: *Politics and Governance in the Ottoman Empire: The Rebellion of 1730 -Account of the revolution that took place in Constantinople in the year 1143 of the Hegira* (Cambridge, Mass.: Harvard University, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, 2009); *Kadı ve Günlüğü* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013).

Halen, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi.

Yazara ait e-posta adresi ve web sitesi:
selimkho@yahoo.com
www.selimkarahasanoglu.com

BAŞKAN'DAN

Adını tarihin şanlı sayfalarından alan, geniş kültürel birikimiyle İstanbul'un en önemli ilçelerinden birinde yaşıyoruz. İçinde bir Türkiye mozaïği barındıran Gaziosmanpaşa'da, hemşehrilerimiz bu zenginliği ilçemizin her köşesine yansıtıyor. Gaziosmanpaşalılar olarak, paylaşmanın ve birlikteliğin getirdiği ruhun dinamizmini yaşıyor, keyfini tadıyoruz. İdeallerimizi ve sevdalarımızı bir paydada toplayıp, tek yürek olarak geleceğimizi şekillendiriyoruz.

İçimizde büyüttüğümüz bir sevda olarak Gaziosmanpaşa'yı anlatacak, kültürel birikimine katkı sağlayacak eserler vermek için çalışıyoruz. İlçemizin 52 yıllık öyküsünü içinde barındıran Küçükköy-Taşlıtarla Gaziosmanpaşa / Bir İlçenin Öyküsü kitabı da, bu amaçla yayınlanmış bir eser.

Sizlerin de bildiği gibi, İstanbul'un önemli yerleşimlerinden olan Gaziosmanpaşamız, geçmişte sınırları Karadeniz'e kadar uzanan, yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en büyük ve en kalabalık ilçeleri arasında yer alırken, sizlerin de bildiği gibi 2008 yılında 3 ilçeye bölünmüş ama en kalabalık ilçelerden biri olma özelliği değişmemiştir. Gaziosmanpaşa, barındırdığı nüfusun göçlerle oluşması nedeniyle Türkiye mozaïğini yansıtmaktadır.

Türkiye'nin en doğusundan en batısına; kuzeyinden güneyine ve Balkanlardan göçle gelen vatandaşlarımızla ilçemiz her zaman renkli bir kültüre sahip olmuştur. Bu renkli kültür Küçükköy'de, Taşlıtarla'da dostlukla kaynaşmış, her yörenin farklı zenginliklerinin bir araya geldiği, farklı renklerin bütünleştiği bir Gaziosmanpaşa ortaya çıkmıştır.

Gaziosmanpaşamızın ilçe oluşunun 52. yılına sizlerle birlikte tanıklık ederken, Belediye olarak yaptığımız bu çalışma, bizleri geçmişimiz hakkında bilgilendirecek ve geleceğimize ışık tutacaktır. Hem Gaziosmanpaşa'nın hem de İstanbul'un geçirmiş olduğu değişim aşamalarını görmemize katkı sağlayacaktır. Kitabımız hem ilçemizin geçmişini merak eden vatandaşlarımızın, öğrencilerimizin, hem de ilçemizle ilgili araştırma yapan akademisyenlerin yararlanabileceği bir başvuru kaynağıdır.

Kitabımızın oluşmasına birçok Gaziosmanpaşalı katkı sağladı. İlçemizin sokaklarının, mahallelerinin albümlerde yer alan yıllar önceki hallerine bakarken nostaljik bir yolculuk yapacağız, geçmişimizi bir kere daha hatırlayacağız. Belediye olarak gerek tarihimizin tek kaynakta toplanması, gerekse ilçemizin her zaman gurur duyduğu kültür çeşitliliğinin yazılı hale getirilmesi konusundaki çalışmalarımız devam edecektir.

Küçükköy-Taşlıtarla Gaziosmanpaşa / Bir İlçenin Öyküsü kitabımızın hazırlanmasında emeği geçenlere, katkı sağlayan herkese şükranlarımı sunuyorum.

Hasan Tahsin USTA
Belediye Başkanı

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I	
Giriş	18
<i>Literatür Üzerine Bir Kaç Not</i>	19
<i>Kaynaklar</i>	22
<i>Kitabın Planı</i>	23
BÖLÜM II	
Küçükköy, Taşlıtarla, Göktepe, Gaziosmanpaşa: İlçenin Adının Öyküsü	26
BÖLÜM III	
Küçükköy'ün ve Gaziosmanpaşa'nın Tarihî Mirası	38
<i>Küçükköy/Gaziosmanpaşa ve Su</i>	38
<i>Saraya Koyun Yetiştiren Bir Merkezin Ötesinde: Saye Ocağı</i>	52
<i>Küçükköy Aya İlya Kilisesi</i>	56
BÖLÜM IV	
Gaziosmanpaşa'nın Süreli Yayınları	64
BÖLÜM V	
Gaziosmanpaşa ve Küçükköy Spor Kulüpleri	76
<i>Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü</i>	76
<i>Küçükköy Spor Kulübü</i>	82
BÖLÜM VI	
Küçükköy ve Gaziosmanpaşa Belediyeleri Tarihi	86
BÖLÜM VII	
Sonuç	92
Fotoğraf Albümü: Gaziosmanpaşa'nın 50 Yılı	96
Kaynakça	132

TABLolar

- Tablo 1:** Gaziosmanpaşa İlçesinin Kuruluşu Evresinde Artan Nüfusa Ait Veriler
Tablo 2: Şubat 1915 İtibarıyla Küçükköy Aya İlya Kilisesi'nde Mevcut Eşya
Tablo 3: Gaziosmanpaşa Kaymakamları
Tablo 4: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Kurucuları
Tablo 5: Küçükköy Belediye Başkanları ve Görev Süreleri
Tablo 6: İstanbul Belediyesi Gaziosmanpaşa Şube Müdürleri ve Görev Süreleri
Tablo 7: Gaziosmanpaşa Belediye Başkanları ve Görev Süreleri

HARİTALAR

- Harita 1:** 1968 Yılı İtibarıyla Gaziosmanpaşa İlçesi Sınırları
Harita 2: 2012 Yılı İtibarıyla Gaziosmanpaşa İlçe Sınırları
Harita 3: 8 Cemaziyelevvel 1334 [13 Mart 1916] tarihli Küçükköy, İkitelli ve Mahmudiye Köyü Civarları Haritası
Harita 4: Kırkçeşme, Taksim ve Halkalı Sularının Mebdelerile Şehir Haricindeki Mecralarını Gösterir Kroki

BELGELER

- Belge 1:** İstanbul İli Eyüp İlçesine Bağlı Göktepe Bucağı'nda Gaziosmanpaşa Adıyla Bir İlçe Kurulması Hakkında Kanun
- Belge 2:** Küçükköy-Paşaçayırı Deresi Vadisinin Yeraltı Suyu İşletme Sahası Olarak Kabulüne İlişkin Dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Başbakanı Süleyman Demirel İmzalı, 15 Şubat 1967 Tarihli Kararname
- Belge 3:** İstanbul Valiliği'nden Dahiliye Vekaletine: Küçükköy'de Saye Ocağı Mensuplarının Yöre Halkına Zulmü ve Bölgede Karakol Kurulmasının Gerekliliğine Dair
- Belge 4:** Küçükköy'deki Aya İlyâ Kilisesinin Tamirine İzin (Sultan II. Mahmud Devrinden)
- Belge 5:** Şubat 1915 İtibarıyla Küçükköy Aya İlyâ Kilisesi'nde Mevcut Eşya
- Belge 6:** Küçükköy Rum Ahalisinin Belgrad Ormanlarından Odun Kesme ve Faydalanma Haklarının Bulunmadığına Dair Ticâret ve Zirâ'at Nezâreti'nin Yazısı
- Belge 7:** Küçükköy'ün Belediye Haline Gelişine İlişkin Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakanı İsmet İnönü, İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu İmzalı, 29 Mart 1962 Tarihli Karar
- Belge 8:** Küçükköy Belediyesi Kuruluş Kadrolarına İlişkin, Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve Başbakanı İsmet İnönü İmzalı, 1964 Tarihli Kararname

RESİMLER

- Resim 1** Bugünkü 527 Sk. Hacı Salih Efendi Cd. (Küçükköy meydanından bugünkü Küçükköy Stadına çıkan cadde)
- Resim 2** Gaziosmanpaşa'dan Bir Görüntü
- Resim 3** Gaziosmanpaşa Meydan Camii
- Resim 4** Gaziosmanpaşa'nın Kaza Oluşu Coşkulu Bir Törenle Kutlandı
- Resim 5** Gaziosmanpaşa'yı Kaza Yaptırma Derneği Anıtkabir Aslanlı Yolda
- Resim 6** Kaymakam Güner Orbay ve Rifat Tacettinoğlu, Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Lokalinin Açılış Kokteylinde
- Resim 7** Rifat Tacettinoğlu
- Resim 8** Gaziosmanpaşa'nın İlçe Oluşu, Devir Teslim Anı
- Resim 9** 1953 Yılında Paşaçayırı
- Resim 10** Valide Kemer I
- Resim 11** Valide Kemer II
- Resim 12** Kadızade Çeşmesi Kitabesi, Eyüp
- Resim 13** Dolap Kemer I
- Resim 14** Dolap Kemer II
- Resim 15** Keçe Suyu Kemer I
- Resim 16** Keçe Suyu Kemer II
- Resim 17** Tarihî Galeri Bacası I
- Resim 18** Tarihî Galeri Bacası II
- Resim 19** Valide Sultan Çeşmesi
- Resim 20** Valide Sultan Çeşmesi Kitabesi
- Resim 21** Keçe Mandıra Çeşmesi
- Resim 22** 1950'li, 1960'lı Yıllarda Validesuyu
- Resim 23** Saye Ocağı İslam Mezarlığı'nda Bugüne Ulaşan Yegane Osmanlı Dönemi Mezar Taşı
- Resim 24** Küçükköy Kilisesi Küçükköy İlkokulu'na Dönüşmüşken
- Resim 25** Küçükköy Aya İlyas Kilisesi, Bugünkü Durum/Dış
- Resim 26** Küçükköy Aya İlyas Kilisesi, Bugünkü Durum/İç I
- Resim 27** Küçükköy Aya İlyas Kilisesi, Bugünkü Durum/İç II
- Resim 28** *Gaziosmanpaşa*'nın 15 Kasım 1963 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası
- Resim 29** *Gaziosmanpaşa Postası*'nın 26 Ağustos 1969 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası
- Resim 30** *Küçükköy Postası*'nın 8 Ağustos 1975 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası
- Resim 31** *Küçükköy Postası*'nın 17 Ekim 1975 Tarihli Renkli Nüshasının Birinci Sayfası
- Resim 32** *Taşlıtarla Adalet*'in 2 Ocak 1969 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası
- Resim 33** *Taşlıtarla Adalet*'in 9 Ocak 1969 Tarihli Renkli Nüshasının Birinci Sayfası
- Resim 34** *Beldemiz Gaziosmanpaşa*'nın Mayıs 1986 Tarihli 5. Sayısı
- Resim 35** *Beldemiz Gaziosmanpaşa* Yenilenen Yüzüyle, Yıl: 2, sayı: 13

- Resim 36** *Gaziosmanpaşa Gündem*'in Ağustos 1990 Tarihli 5. Sayısı
- Resim 37** *İstanbul Gaziosmanpaşa*'nın Ocak 1991 Tarihli Sayısı
- Resim 38** *Gaziosmanpaşa İstanbul*'un Ocak 1993 Tarihli Sayısı
- Resim 39** *Gaziosmanpaşa: Müslüman Halkın Sesi*'nin, 15 Nisan 1991 Tarihli İkinci Sayısının Kapağı
- Resim 40** Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören I
- Resim 41** Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören II
- Resim 42** Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün 1965 Tarihinde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Tarafından Tescil Edilmiş Kırmızı-Yeşil Forması
- Resim 43** Gaziosmanpaşa İlçesinin İlk Kaymakamı Celal Balkanlı
- Resim 44** Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Futbol Sahasının 1983-1984'teki Durumu, Sahanın Kum Döşenmiş Hali
- Resim 45** Başbakan Yıldırım Akbulut, Gaziosmanpaşa Spor Kulübüne Üye Oluyor
Küçükköy Belediyesi
- Resim 46** Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Oyuncuları , Yer: Mithatpaşa Stadi
- Resim 47** Küçükköy Spor'un 1. Amatör Kümede Grup Şampiyonu Oluşu
- Resim 48** Küçükköy Stadi'nin Doğal Hali
- Resim 49** Küçükköy Spor Kulübü Oyuncuları Genç Takımlar Şampiyonası İçin Kütahya'da
- Resim 50** Küçükköy Spor Kulübü Yönetim Kurulu Üyeleri, Taksim Belediye Gazinosu'nda Dayanışma Yemeğinde
- Resim 51** Küçükköy Belediyesi I
- Resim 52** Küçükköy Belediyesi II
- Resim 53** Gaziosmanpaşa Belediyesi'nin 1982'de Taşındığı Küçükköy'deki Hizmet Verdiği Binası

ALBÜM RESİMLERİ

- 1 Gaziosmanpaşa Meydan Camii, (Yıl: 1948)
- 2 Gaziosmanpaşa Meydan Camii, (Yıl: 1962)
- 3 Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1960'lar)
- 4 Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1984)
- 5 Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1986)
- 6 Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1953)
- 7 Gaziosmanpaşa Meydanı
- 8 Gaziosmanpaşa Meydanı
- 9 Meydan Bonmarşesi (Yıl: 1965)
- 10 Gaziosmanpaşa Meydan Çeşme I
- 11 Gaziosmanpaşa Meydan Çeşme II
- 12 Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesinin Arka Tarafı
- 13 Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesi'nin Yıkılışı (Tarih: 10.05.1969)
- 14 Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesi, Suların Katırlarla Satıldığı Dönem (Yıl: 1964)
- 15 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni I
- 16 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni II
- 17 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni III
- 18 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni IV
- 19 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni V
- 20 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VI
- 21 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VII
- 22 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VIII
- 23 Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni IX
- 24 Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören, Çelenk Koyma I (Tarih: 6 Ekim 1965)
- 25 Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören, Çelenk Koyma II (Tarih: 6 Ekim 1965)
- 26 Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören III
- 27 Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Lokali'nin Açılış Töreni I
- 28 Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Lokali'nin Açılış Töreni II
- 29 Kaymakam Güner Orbay Bir Açılış Töreninde
- 30 Gaziosmanpaşa Kaymakamı Muammer Durak ve Belediye Şube Müdürü Erdoğan Ataca
- 31 Dobruca İlkokulu (Tarih: 4 Ekim 1958)
- 32 Dobruca İlkokulu (Tarih: 25 Mayıs 1959)
- 33 Dobruca İlkokulu Öğrencileri Cumhuriyet Meydanında

- 34 Dobruca İlkokulu Öğrencileri Cumhuriyet Meydanında
- 35 Resim Kursu (Yıl: 1959)
- 36 Ordu Caddesi
- 37 Göçmen Evleri (Yıl:1950 Başları)
- 38 Göçmen Evleri
- 39 Gaziosmanpaşa'dan Bir Görüntü
- 40 H. Fahri Kığılı İmamhatip Okulu (Yıl: 1973)
- 41 Gaziosmanpaşa İmamhatip Lisesi, 2/F Sınıfı
- 42 Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni (Yıl: 1972)
- 43 Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni (Yıl: 1974)
- 44 Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni (Yıl: 1975)
- 45 Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni (Yıl: 1976)
- 46 Şükrü Altınok (Yarih: 23.05.1976)
- 47 Küçükköy Meydanı Yakını (Yıl: 1955)
- 48 Küçükköy Avcılar Derneği'nden Bazı Kimseler Küçükköy Meydanı'nda (Tarih: 29 Ekim 1965)
- 49 Küçükköy Meydanı'ndaki Çınar Ağacı (Yıl: 1964)
- 50 Belediye Başkanı Üzeyir Kurum, Küçükköy Belediyesi Su Pompaj Binası Önünde
- 51 Cengiz Topel Caddesi (Bugün Küçükköy Merkez Camii'nin Bulunduğu Meydan)
- 52 Küçükköy Tuğla Ocakları (Yıl: 1959)
- 53 Küçükköy Belediyesi Önünde Tören, Belediye Başkanı Reşit Güventaş Dönemi
- 54 Küçükköy Aya İlya Kilisesi Küçükköy İlkokulu'na Dönüşmüşken, (Yıl: 1963)
- 55 23 Nisan 1974 ya da 1975 (Küçükköy Stadı)
- 56 Sağlık Ocağı'nın Açılışı (Yıl: 1974)
- 57 Gaziosmanpaşa Askerlik Şubesi Başkanlığı (Küçükköy)Cengiz Topel Caddesi, Bugünkü
- 58 Akbank önü, (Yıl: 1962)
- 59 Cengiz Topel Caddesi, (Yıl: 1970)
- 60 Dört Küçükköylü
- 61 Turgut Özal Küçükköy'de
- 62 Küçükköy Meydanı, Çeşme Önü (Yıl: 1958)
- 63 Küçükköy-Beyazıt Hattında Çalışan Bir Minibüs Nam-ı Diğer "Kaptı-Kaçtı" (Yıl: 1958)
- 64 Küçükköy Vezneciler Minibüsü, (Yıl: 1960'lar)
- 65 Küçükköy Vezneciler Minibüsü, (Yıl: 1960'lar)
- 66 Küçükköy Vezneciler Minibüsü, (Yıl: 1960'lar)
- 67 Küçükköy Vezneciler Minibüsü, (Yıl: 1970'ler)
- 68 Yıldıztabya-Kahveler Minibüsü
- 69 Taşlıtarla-Vezneciler Minibüsü
- 70 Küçükköy Spor Kulübü (Yıl: 1957)
- 71 Küçükköy Spor (Yıl: 1960)
- 72 Küçükköy Spor (Yıl: 1970)
- 73 Eski Küçükköy Camii Avlusu (Yıl: 1956)
- 74 Küçükköy Meydanı, Karakol Yanındaki Park, Laz Ali Kahvesi yahut Amele Kahvesi

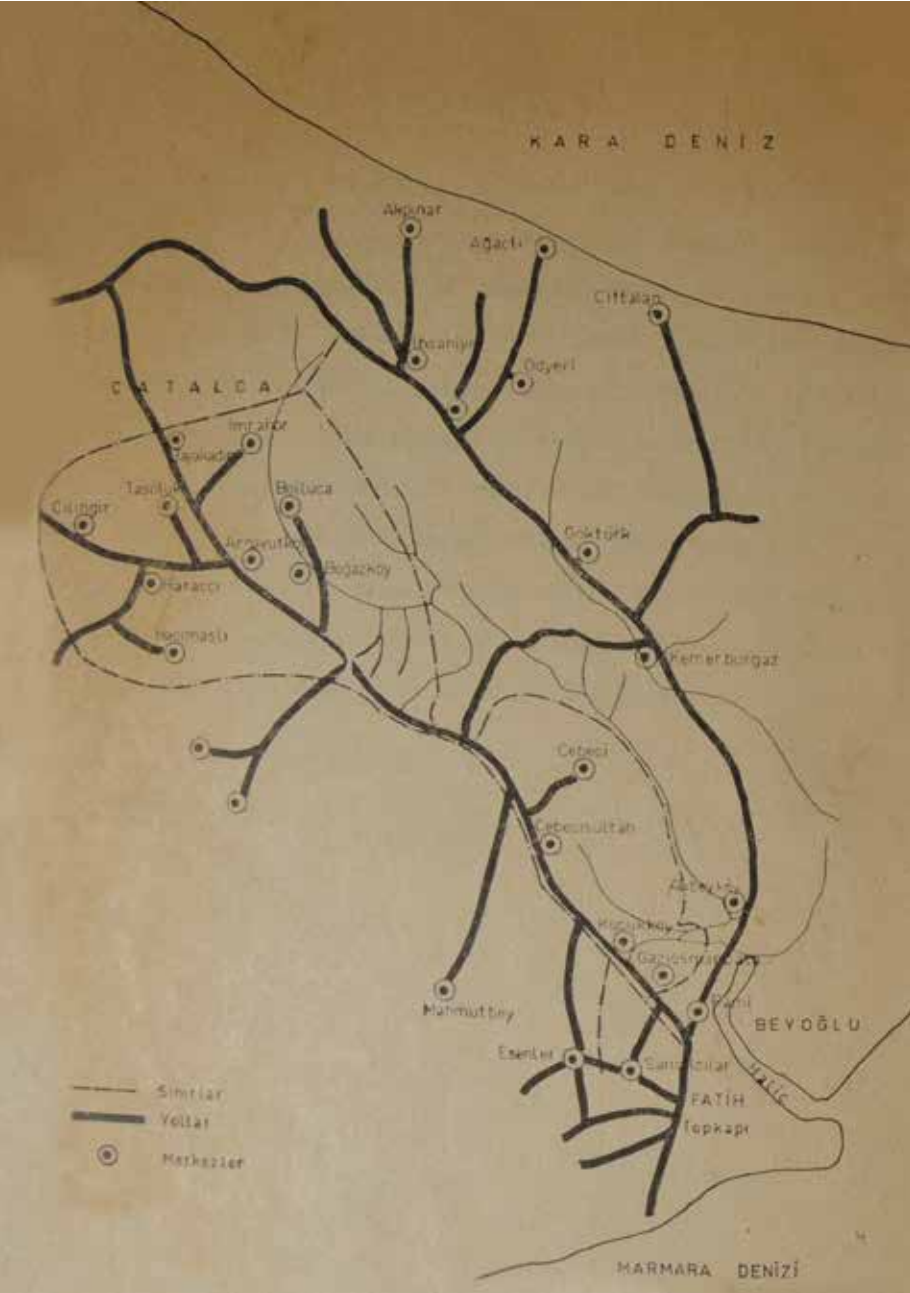

BÖLÜM I

Giriş

BÖLÜM I

Giriş

Harita 1: 1968 Yılı İtibarıyla Gaziosmanpaşa İlçesi Sınırları
Kaynak: Yılmaz Yavru ve Hüseyin Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım* (İstanbul: Saffet Matbaası, 1968), 4.

Bu kitap, *bugünkü* Gaziosmanpaşa ilçesi sınırları içerisinde kalan bölgenin bir tarih envanterini sunmayı amaçlıyor. Osmanlı döneminde Gaziosmanpaşa olarak adlandırılan bir bölge bulunmuyor. Bölge Osmanlı ve Osmanlı-öncesine Küçükköy üzerinden uzanıyor. Takdir edilecektir ki; sınırlar tarih boyunca sürekli değişime uğramaktadır. Bu, bizim incelediğimiz bölge için de geçerlidir. Bırakınız, Osmanlı döneminde Haslar (Havass-ı Refia, Havass-ı Aliyye/Eyüp) kazasına bağlı Küçükköy'ün sınırlarının nereye tekabül ettiğini, yakın dönemlerde dahi sınırlarda değişimler söz konusudur. Örneğin, yakın geçmişte belediye haline gelen Sultangazi topraklarının, 2008'e kadar Gaziosmanpaşa sınırları içerisinde bulunduğunu düşündüğümüzde, söz konusu belediye kapsamında kalan topraklar çalışmaya dahil edilmemiştir. Sultangazi sınırları içerisinde kalan Cebeciköy,¹ tıpkı Küçükköy gibi suyolu köyü olması münasebetiyle oldukça önemli bir tarihsel mirası taşımaktadır. Ancak, sözünü ettiğim sınırlandırma dolayısıyla, bu kitapta bugünün ilçe sınırları içerisinde yaşayan tarihe odaklanıyorum. Bölünmelerden ve Gaziosmanpaşa'nın içerisinden yeni ilçeler çıkmadan önceki ilçe sınırları çok daha geniş bir alanı kapsıyordu.

¹ Sultangazi Belediyesi, bölgeye yönelik Osmanlı arşiv belgelerinin transkripsiyonları ile beraber tıpkıbasımını yakın zamanda yayımlamıştır. Kitap, yoğunlukla Cebeciköy'e, dolayısıyla suya ilişkin belgeleri barındırıyor. Bkz. Önder Bayır, Raşit Gündoğdu, Ebul Faruk Önal, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Sultangazi* (İstanbul: Sultangazi Belediyesi Kültür Yayınları, 2012).

Bu kitabın ana tezi, Gaziosmanpaşa'nın tarihsiz, kimliksiz bir bölge olmadığı; bilakis Bizans'tan,² Osmanlı'dan günümüze; Konstantinopolis'e, İstanbul'a âb-ı hayat sağlayan, su kemerleriyle, çeşmeleriyle; saye ocağıyla, Rum kilisesiyle ve bütün bunlar çevresindeki sosyal yaşantısıyla dinamik bir tarihsel birikimi taşıyan bir bölge olduğudur.

Literatür Üzerine Bir Kaç Not

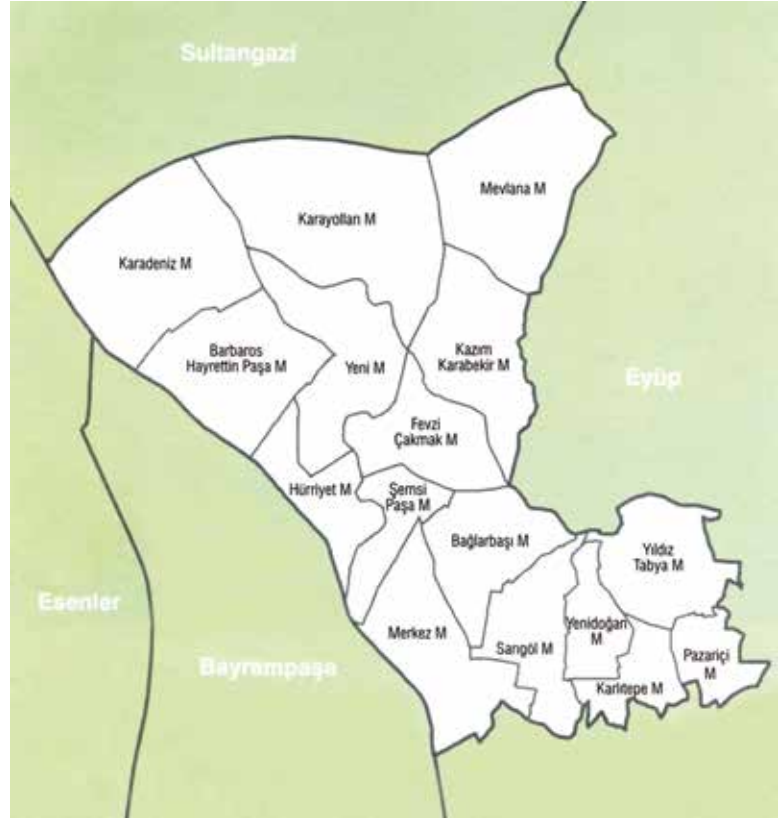
Taşlıtarla bu, fakir fukara yatağı. Çalışan insanların kaynaştığı, yaşama savaşı yaptığı yer. Büyük şehrin varoşu. Yarın gene geleceğiz. İşten dönenleri görmek, kabil olursa konuşmak, dertlerini dinlemek için.³

... Derken edalı iki genç kız, karşı caddeden sökün ettiler. Cadde dediğime bakmanın hani "teşbihte hata olmaz." Taşlıtarla caddesi bu. Yazın toz, kışın çamur deryası. Kocaman kocaman kesekler içinde inişli çıkışlı bir yol. Yolun sağı solu derme çatma barakalar, tahta ya da paslı teneke duvarlarıyla gül fidanlarının taşıdığı bahçeler.⁴

Orhan Kemal (1914-1970); Taşlıtarla, Bağlarbaşı, Dobruca Okulu öğretmenine sorar: Taşlıtarla'nın dertleri nelerdir? Öğretmen cevap verir: Su, kanalizasyon, elektrik, mahalle aralarının bakımsız yolları.⁵ Yani, hemen herşey. Devam ediyor Orhan Kemal:

...İnkılap henüz olmuştu. İnkılabı yapanların başını kaşıyacak vakitleri yoktu. Olsa bile, o kadar çeşitli meseleler karşısındaydılar ki, Taşlıtarla gibi büyük şehrin kıyısında kalmış, unutulmuş köşelerin dertlerini bakınca göremeyebilirlerdi.

Nitekim bu yargıda da haksız olmadığımızı hemen anladık. Taşlıtarlalılar da, mesela Fatih, Aksaray, Beyoğlu, ne bileyim Levent'teki hemşerilerimiz kadar İstanbulluydular.

Harita 2: 2012 Yılı İtibarıyla Gaziosmanpaşa İlçe Sınırları

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi, 2012 Gaziosmanpaşa Şehir Rehberi

² Osmanlı su yollarında/sistemlerinde (Halkalı'da, Kırkçeşme'de) Bizans kalıntıları üstüne bkz. James Crow, Jonathan Bardill, Richard Bayliss, *The Water Supply of Byzantine Constantinople* (London: The Society for the Promotion of Roman Studies, 2008). krş. Saadi Nazım Nirven, *İstanbul Suları* (İstanbul: Halk Basımevi, 1946).

³ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 4. baskı (İstanbul: Epsilon, 2005), 100. Kitabın ilk baskısı 1971'de gerçekleşmiştir.

⁴ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 104.

⁵ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 105-106.

Resim 1: Bugünkü 527 Sk. Hacı Salih Efendi Cd. (Küçükköy meydanından bugünkü Küçükköy Stadına çıkan cadde)

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 2: Gaziosmanpaşa'dan Bir Görüntü

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Ama gel gör ki, bir elektrik idaresi, bir belediye onlara öteki semt halkından başka ve ayrı işlemleri reva görüyordu. Bir belediye, belediye resmini [vergisini] Taşlıtarla sinema biletlerinden aldığı halde, gene de Taşlıtarla'nın mahalle arası yollarını yapmamış, kanalizasyon düşünmemiş, ana caddedeki elektrik cereyanını evlere uzatmaya yanaşmamıştı.

Taşlıtarlalılarla çok içten konuşmalar yaptık. Kendilerini bir çeşit üvey evlat gibi unutulmuş, el uzatılmaz sayıyorlar. Belediye su işleri, elektrik idaresi tarafından başka semtlere uzatılan ellere karşılık, Taşlıtarla'ya uzatılmıyor. Uzatılsa bile, gerekli malzemenin tedariki isteniyormuş.

... Şunu hemen belirtelim ki, Taşlıtarla'da sineklerin, mikropların çeşidi, Taşlıtarlayı zehirleyip duruyor. Anlattıklarına göre Taşlıtarla'ya sıtma savaş ekipleri bile uğramıyormuş.⁶

Orhan Kemal, bir Gaziosmanpaşalı değil; ancak Gaziosmanpaşalı dostu edebiyatçı Muzaffer Buyrukçu'nun (1930-2006) buradaki evini sürekli ziyaret eden birisidir. Taşlıtarla, onun kaleminden anlatılması yönüyle şanslıdır. Yazarın *İstanbul'dan Çizgiler* kitabında geniş yer bulan semtin, 1960'lar itibarıyla (kitabın yazım sürecinin 1965-1970 arasına denk geldiğini belirtelim), pek de iç açıcı olmayan, bir fotoğrafını çekebiliyoruz. Orhan Kemal, öylesine mağdur bir Taşlıtarla resmi çizer ki, İstanbul'un sair semtlerinin kötü hallerini de buraya referansla anlatır: "... Taşlıtarla'dan çok ihmale uğramış."⁷ 1960'da yayımlanan, sosyolog Oğuz Arı'nın Taşlıtarla'daki 1950-1951 Bulgaristan göçmenlerinin intibakı konulu doktora tezinde de "Taşlıtarla'nın daha modern bir iskân manzarası kazanması" için "gecekondu sakinleri[ni] bir plâna göre yapılacak iki, üç katlı evlere veya blok apartmanlara yerleştirmek; yolları ıslah etmek; elektrik, su, havagazından daha çok sayıda aileyi faydalandırmak gibi tedbirler bu maksadı sağlayacaktır" tespiti yer verilir.⁸

Gaziosmanpaşa'nın⁹ geçmişi üzerine uzun uzadıya değerlendirebileceğimiz bir literatür mevcut değil. Orhan Kemal'in 1960'ların Taşlıtarla'sını tasvirinden başka, daha güncel bir bakışla Taşlıtarla'nın hikayesini, 2000'li yıllarda kaleme alınan, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nın katkılarıyla Heyamola Yayınları arasında çıkan Adnan Özer'in *Benim Taşlıtarlam*'ından¹⁰ okuyoruz. Özer, 1976'dan beri bir Gaziosmanpaşalı. Dolayısıyla kitabı da semtin otuz küsur yıllık bir dönemine odaklanmakta olan anı türü bir çalışma. Yazar, 1976-2010 arasında böl-

⁶ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 109-111.

⁷ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 120.

⁸ Oğuz Arı, *Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı: 1950-1951 Senelerinde Bulgaristan'dan Tehcir Edilen Türk Göçmenlerinden Yalnız Bursa'da Hürriyet Mahallesi ve İstanbul'da Taşlıtarla'da İskan Edilenlerin İntibakı ile İlgili Sosyolojik Problemler* (Ankara: Rekor Matbaası, 1960), 111.

⁹ Gaziosmanpaşa üstüne kısa ansiklopedik bilgi için bkz. Sedat Avcı, "Gaziosmanpaşa İlçesi," *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 3 (İstanbul: Tarih Vakfı; Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994), 380-381.

geye yönelik tanıklıklarını okuyucu ile paylaşmaktadır. Özer'in semti ilk ziyareti ise 1964'te, henüz yedi yaşında iken, gerçekleşecekti ki;¹¹ bu durumda o, semtin esasen hemen yarım asırlık dönüşümünün tanığıdır. Bu kitapta bizi, yakından ilgilendiren çarpıcı bir pasaj şudur:

Bir tek tarihi eserin –ne cami, ne külliye, ne de başka bir yapı; bir çeşme olsun yok- bulunmadığı, ilaç için olsun gezinti yeri olmayan, çirkin mi çirkin ve yoğunlaştırılmış fiziki şartlarda debelenen bu semt [Gaziosmanpaşa] küçük bir kıyamet provasında. Meydandaki ağaçlar kurumuş, onlarında [onların da] cenazesi yerde kalmış. Yerine yenisi de dikilmiyor. Çevre düzenlemesi yok. Yeşillendirme yok.¹²

Özer, Gaziosmanpaşa'nın tarihsel dokudan yoksunluğuna vurgu yaparken biraz haksızlık yapıyor olmalıdır. Elbette, en başta da belirttiğimiz üzere Gaziosmanpaşa, İstanbul'un tarihsel karakteriyle öne çıkan semtlerinden biri değil; ancak "bir tek tarihi eser yok" mertebesinde de durum vahim değil. Bu kitapla, yansıtılan/zihinlerdeki vahim tabloyu bir nebze olsun "hafifletmeyi" amaçlıyorum. Amacım, en başta tarihî su fonksiyonu ile, tabii saye ocağı ve diğer bütün özellikleriyle, Gaziosmanpaşa'nın "yakın ve uzak" tarihini inşa edebilmektir. Yani Özer'in "Bayrampaşa ise, tıpkı bizim Gaziosmanpaşa gibi, tarihsiz yaşamının bir modeli, tarih yalnız adlarında onların"¹³ cümlesiyle iddia ettiği gibi, tarihin bölgenin yalnızca adında olmadığını göstermektedir.

1953 Küçükköy doğumlu Celal Cavit Yıldırım'ın *Toprak Dinler Bulut Söyler*¹⁴ başlıklı hikayesi ise Cumhuriyet'in kuruluşunun eşiğindeki Küçükköy'den bir demet sunuyor. Yıldırım'ın kitabı Küçükköy'deki Rum ve Müslüman ahalinin birlikte yaşam öyküleri ve imparatorluğun son demlerinde Rumların bölgeyi terki sürecini işlemesi bakımından kıymetlidir. Sözel anlatılardan yola çıkarak kaleme alınmış Yıldırım'ın öyküsünde ayrıca, Küçükköy sosyal yaşamından, toplantı yerlerinden, mesire alanlarına kadar enstantaneler yakalamak mümkündür.

¹⁰ Adnan Özer, *Benim Taşlıtarlam* (İstanbul: Heyamola Yayınları, 2009).

¹¹ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 18.

¹² Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 94.

¹³ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 55.

¹⁴ Celal Cavit Yıldırım, *Toprak Dinler Bulut Söyler* (İstanbul: Tunç Yıldız Yayıncılık, 2010).

Son olarak, 1968, 1985 ve 1988’de basılan bölgeyi tanıtan küçük rehberler hüviyetinde üç kitapçığa değinmeliyim.¹⁵ Küçükköy 3. İlkokulu öğretmenleri Yılmaz Yavru ile Hüseyin Temel’in hazırladıkları *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım* kitabı, ilkokul öğrencilerine yönelik hazırlanmış bir kaynak hüviyetindedir. Kitap, bölgenin Gaziosmanpaşa adıyla ilçe oluşundan beş yıl gibi kısa bir süre sonra yayımlanmış olup henüz kurulduğu dönemde buraya ışık tutması yönüyle önemlidir. *İlçemiz Gaziosmanpaşa*’nın yazarı Ekrem Uyan, kitabının önsüzünde hitap ettiği kitleyi şöyle izah ediyor: “İlçemiz Gaziosmanpaşa’ kitabı ilkokul programına göre hazırlanmış olup ilkokullarımızda ‘Çevremiz ve İlçemiz’ ünitesindeki sorularına [sorulara] yanıt verebileceği gibi öğretmen arkadaşlarıma, sevgili öğrencilerimize ve çevre halkımıza da yardımcı olabileceği bilinci içindeyim.”¹⁶ Çoğu zaman birbirini tekrar eden bu üç kitapta; ilçenin coğrafi konumu, yer şekilleri, akarsuları, iklimi, bitki örtüsü, nüfus, tarım-hayvancılık, eğitim kurumları, ilçede yönetim, Gazi Osman Paşa, ilçedeki kurumlar gibi başlıklar göze çarpıyor.

Kaynaklar:

Bu kitabın kaynaklarından bir kısmını, Başbakanlık Osmanlı ve Cumhuriyet arşivleri evrakı oluşturuyor. Söz konusu arşivlerden bölgenin çeşitli veçheleri üstüne ayrıntılı bilgi edinebiliyoruz. Yukarıda da belirttiğim gibi, Gaziosmanpaşa’nın tarihi bir anlamda suyun tarihidir.¹⁷ Bu bakımdan, Başbakanlık Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivleri’nin yanında bu çalışmanın temel kaynaklarından bir bölümünü de İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Araştırmaları Merkezi, İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan *Vakıf Su Defterleri Külliyesi* oluşturuyor. Bu defterler incelendiğinde görülmektedir ki, gerek Halkalı ve Kırkçeşme suları gerekse İstanbul’un genel olarak su tarihi bağlamında bölge kritik bir konum işgal etmektedir. Yer adları ve tarihi su yapıları konusunda söz konusu malzmeden faydalandım.

1960’lardan sonrasının Gaziosmanpaşa’sı için ise esas malzememi yerel süreli yayınlar oluşturmaktadır. Ankara Milli Kütüphane, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Taksim Atatürk Kitaplığı ve yayınların sahipleri olup bugün hayattaki kimselerin kişisel arşivlerinden edindiğim gazeteler sayesinde ilgili dönemde bölgeyi, bölge siyasetini ve bazı simaları öğrenebildim.

¹⁵ Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*; Ekrem Uyan, *İlçemiz Gaziosmanpaşa*, (y.y., 1985); Rifat Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 3. baskı (İstanbul: Özyürek Basım ve Yayınevi, 1988). Gökçen’in kitabının ilk baskısı Milli Kütüphane kayıtlarında bir soru işareti ile beraber “1983” olarak belirtilmektedir.

¹⁶ Uyan, *İlçemiz Gaziosmanpaşa*, 4.

¹⁷ Genel anlamda Osmanlı’da su ve su kemerleri üstüne bkz. Halil İnalçık, “Su: Osmanlılar’da,” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* [bundan sonra: *DİA*], cilt: 37, 437-440; Enis Karakaya, “Su Kemerleri,” *DİA*, cilt: 37, 444-446.

Bu yazılı kaynaklar dışında alan çalışması da yaptım. Bölgeyi ziyaret ederek tarihî yapıları fotoğrafladım ve sözel tarih kaynaklarına başvurdum; bölgenin en yaşlı sakinleri ile sözlü tarih gerçekleştirme fırsatına eriştim: Kimilerinden bölgeyi öğrendim; kimi göçmen vatandaşlardan da bölgede göçmen olarak yerleşmişliğin ayrıntılarını.¹⁸

Kitabın Planı:

Bu kitap, yedi bölümden oluşuyor. Birincisi, literatür değerlendirmesi ve kaynakların tanıtımından ibaret giriş bölümüdür. İkinci bölümde, bölgenin adının öyküsünü irdeliyorum. Küçükköy, Taşlıtarla, Göktepe, Gaziosmanpaşa adlarının her biri çeşitli öyküleri barındırıyor. Bütün bunları, özellikle de Taşlıtarla isminden sıyrılma çabalarını, bu kısımda inceledim. Bölgenin su fonksiyonu en temel tarihî miras olarak karşımızda duruyor. Bu bakımdan, tarihî su kemerleri, çeşmeler, su bacaları kitabın üçüncü bölümünde kayda geçirildi. Bölgenin Osmanlı tarihi bağlamında en önemli oluşumlarından birini de saye ocağı teşkil ediyor. Bu teşkilat üzerinde de “Gaziosmanpaşa’nın/Küçükköy’ün Tarihî Mirası” bölümünde durdum. Son olarak Küçükköy Aya İlyas kilisesini yine bu kısımda ele aldım. Dördüncü bölüm olan bölgenin süreli yayınları kısmında “eksiksiz olma iddiası taşımayan” bir “Gaziosmanpaşa Yerel Süreli Yayınları Envanteri” ortaya koymayı amaçladım. Süreli yayınları sair yerlerde de bilgi amaçlı kullandım; ancak bu kısımda doğrudan süreli yayınların kendisini merkeze almış bulunuyorum. Gaziosmanpaşa’da spor tarihi bakımından en mühim organları, Gaziosmanpaşa ve Küçükköy Spor kulüpleri oluşturuyor. Bu kulüpleri, beşinci bölümde ele aldım. Altıncı bölümde Gaziosmanpaşa belediyesinin tarihini inceledim. Yedinci ve son bölüm olan sonuç kısmında, Gaziosmanpaşa tarihine dair öğrendiklerimizi topluca değerlendirdim. Kitabın içerisinde çeşitli görseller kullanmış olmama rağmen metinle doğrudan ilgisi bulunmayan, Gaziosmanpaşa’nın kabaca son 50 yılına ışık tutacak diğer görselleri son kısma bir albüm halinde ekledim.

¹⁸ Taşlıtarla’ya 1950-1951’de yerleşenlerin intibakı durumlarına ilişkin bkz. Arı, *Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı*.

BÖLÜM II

*Küçükköy, Taşlıtarla, Göktepe, Gaziosmanpaşa:
İçenin Adının Öyküsü*

BÖLÜM II

Küçükköy, Taşlıtarla, Göktepe, Gaziosmanpaşa: İlçenin Adının Öyküsü

Bugünkü Gaziosmanpaşa'nın hemen tamamıyla nispi yeni bir yerleşim olduğunu düşündüğümüzde, bölgenin Osmanlı geçmişi Küçükköy demektir.¹ Küçükköy'ün adı Osmanlı kaynaklarında Küçükköy, Küçük karye, Karye-i küçük, "Küçük nâm karye," nadiren de olsa, "Karye-i sagîr" şekillerinde karşımıza çıkıyor.² Osmanlı döneminde burası Eyüp kazasına tabi bir yerleşim alanıdır. Osmanlı belgelerinde Küçükköy, suyolu köylerinden ("suyolu kurâlarından Küçükköy nâm karye"³) ya da "suyolcu köyü"⁴ olarak tarif edilir. 1860 yılı itibarıyla Eyüp kazasında, toplam 12 adet suyolu köyü bulunuyordu,⁵ bunlardan biri de burasıydı.

Resim 3: Gaziosmanpaşa Meydan Camii, (Yıl: 1962)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Taşlıtarla, 1948 yılı itibarıyla 10-15, 1950 yılına gelene kadar toplamda 34 hanelik bir yerleşim alanından ibaretti. 1950 Haziran'ı itibarıyla, bölgeye 500 evlik bir topluluk yerleştirildi. İlk kez 1953 yılında göçmenlerin yerleştirilmesi için yapılan 2000 küsur ev ile bölgenin geniş bir yerleşim alanına kavuştuğu anlaşılıyor.⁶ Gökçen, Taşlıtarla'nın yerleşim yaygınlaşmadan önce, askerî eğitim amaçlı kullanılan bir arazi olduğunu belirtiyor.⁷ Bu da demek oluyor ki, bölgenin kurucu mayası göçmenlerdir.

¹ Taşlıtarla'daki Çiçöz çiftliği ve buradaki Turunçluk su yollarını, aşağıda değineceğim üzere, dikkate almıyor değilim şüphesiz.

² Örneğin bkz. Başbakanlık Osmanlı Arşivi [bundan sonra: BOA], D.BŞM.ZCR.d., 20517, 2.

³ Örneğin bkz. *Vakıf Su Defterleri: Kırkçeşme Suları (1792-1912)*, cilt: 1, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1999), 8, 240; *Vakıf Su Defterleri İlmühaber (1667-1871)*, cilt: 1, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1997), 43.

⁴ *Vakıf Su Defterleri: Hatt-ı Hümayun (1577-1804)*, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1997), 9.

⁵ BOA, A.MKT.NZD, 308/16. 1704 tarihli bir kayıta da, dönemde Eyüp kazasının Küçükçekmece nahiyesine bağlı Küçükköy, 12 soyolu köyünden biri arasında sayılır. Diğer su yolu köyleri şunlardı: "Kazga, Havuz, Cebeci, Bergos, Kömürlü Belgrad, Bahçe Belgrad, Bendanos, Ayvâd, Orta Belgrad, Akpınar, Çifte Elek," bkz. Said Öztürk, haz., *Osmanlı Arşiv Belgelerinde İstanbul'un Tarihi Su Yolları: Muhafaza ve Bakımı*, cilt: 1 (İstanbul: İSKİ, 2006), 272.

⁶ Rakamları, Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 31, 45 ve Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 5'ten aldım.

⁷ Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 45; ayrıca bkz. Uyan, *İlçemiz Gaziosmanpaşa*, 45.

Bölgedeki yer adlarında da, göçmen yerleşimi vurgulanır: Selanik Caddesi, Meriç Sokak, Rumeli Caddesi, Göçmenler Sokak, İskeçe Sokak.⁸ 1960'ların Taşlıtarla'sını ziyaret eden *Hayat* mecmuası yazarının da "Tuna berberi, Şumnu-lu bakkal, Filibe kebabçısı, Varna tuhafiye mağazası" gibi dükkan isimleri dikkatini çekmişti.⁹ Elbette bölgede artan nüfusla beraber gecekondulaşma olgusunu da birlikte düşünmek gerekir. 1965 yılı itibarıyla Gaziosmanpaşa, 30,000 evli ve 89,538 nüfuslu bir ilçe haline gelecektir.¹⁰

Yıl	Nüfus
1965	89,538
1970	125,667
1975	154,793
1980	219,620
1985	289,841

Bölgenin hangi tarihlerde Taşlıtarla olarak adlandırılmaya başlandığını bilmiyoruz. Özer, Taşlıtarla'nın resmi bir adlandırma olmadığını ifade etmektedir.¹¹ Ancak 1960 ihtilali sonrası, Anayasa Mahkemesi başkanlığınca yürütülen "Taşlıtarla'da Halkın Silahlandırılması Davası"nda¹² bölgenin adının devlet evrakında Taşlıtarla olarak geçtiğini görüyoruz. Ayrıca, aşağıda yer alan 1333 (1917) tarihli haritada da (Harita: 3), bölge yine bu isimle kaydedilmiştir. Bütün bunlardan yola çıkarak, Taşlıtarla'nın basitçe halk arasındaki bir adlandırma olarak kabul edilemeyeceği ve belli bir tarihsel geçmişi olduğu açık hale gelmektedir. Bunların ötesinde, bölge Göktepe olarak isimlendirilene kadar, Taşlıtarla dışında bir alternatif isimlendirme kaynaklarda karşımıza çıkmıyor.

Tablo 1: Gaziosmanpaşa İlçesinin Kuruluşu Evresinde Artan Nüfusa Ait Veriler

Kaynak: Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 6; krş. Uyan, *İlçemiz Gaziosmanpaşa*, 11-12.

Bölgenin tarihi boyunca aldığı isimlerden biri de Göktepe'dir. 1958'e kadar ise Eyüp ilçesi Rami bucağı dahilindeki Küçükköy'ün bir mahallesi olan Taşlıtarla, bu tarihte Göktepe adı ile Eyüp ilçesinin bir bucağı yapılmıştı.¹³ Taşlıtarla, artık Göktepe isimli yeni bucağın altı mahallesinden biriydi.¹⁴ Göktepe, ilçe merkezindeki yüksek alanlardan birinin adıydı.¹⁵ Bu adı ilk kez eski İstanbul valilerinden Fahrettin Kerim Gökay'ın telaffuz ettiği iddia edilmektedir.¹⁶ İsim, muhtemeldir ki, kısa süre tedavülde kalmış olması dolayısıyla, bölgenin hafızasında en az yer etmiş olanıdır. Bu yüzden, kitabın başlığına bölgenin tarihi boyunca aldığı isimleri yerleştirdiysem de, Göktepe'ye yer vermeyi zaruri görmedim.

⁸ İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, 1 Rapor, 388.4, GAZ.

⁹ Orhan Tahsin ve Ara Güler, "Hayatın Seri Röportajı: Taşlıtarla'da 1,5 Ay Yaşadım, Yedi Renkli Mahalle," *Hayat*, 3 (1960), 11.

¹⁰ Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 11; Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 6.

¹¹ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 71.

¹² Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi [bundan sonra: BCA], 10 9 0 0, 302, 925, 8.

¹³ Bedi N. Şehsuvaroğlu, vd. haz., *Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul 1973 İl Yıllığı* (y.y., t.y.), 107; Erol Tümertekin, *İstanbul'da Nüfus Dağılışı = La distribution de la population en istanbul* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü, 1979), 22-23; Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 6, 32; Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 5, 7. 1963 yılı, bölgenin tarihi açısından önemlidir. Aynı yıl, Küçükköy de müstakil belediye olmuştur: *Küçükköy Postası*, sayı 2, s. 1.

¹⁴ Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 32.

¹⁵ Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 4.

¹⁶ Sözlü kaynak: Selahattin Yıldız.

Harita 3: 1333 tarihli
Küçükköy, İkitelli ve
Mahmudiye Köyü Civarları
Haritası

Kaynak: Başbakanlık Osmanlı
Arşivi, HRT.h. 891.

کوچنک کونی
پشتاد

کابل

مقیاس کونی
۱ : ۲۵,۰۰۰

اول مقوده بر زمین کونیشاد

مقیاس

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

Fişinin ve özet ibaresiyle İşletilmele ilgili ve İktisadî Genel Müdürlüğüne İşletirilir.	4 EYLÜL 1963 ÇARŞAMBA	Sayı : 11496
---	--------------------------	--------------

KANUNLAR

İstanbul İli Eyüp İlçesine Bağlı Göktepe Bucagında Gaziosmanpaşa Adıyla Bir İlçe Kurulması Hakkında Kanun			Di		
Kanun No : 309	Kurul tarihi : 27/8/1963		Görevin başı	Sayı	Aylık
Madde 1 — Buğün (1) sayılı maddede adını taşıyan köyleri kapsamak suretiyle İstanbul İli, Eyüp İlçesine, Göktepe Bucağında Gaziosmanpaşa adıyla yerleşik bir ilçe kurulmuştur.			Tıpçı ve Kızılderümlüleri		
Madde 2 — Bağlı (2) sayılı maddede derece, görev, aylık ve aylıktan çıkartma, bu mevzuatın uygulanması ile ilgili kadrolar 3068 sayılı kanunla bağli (1) sayılı maddede açıklanan hükümlere tabiidir.			10 Tıpçı Kızılderümlüleri		
Madde 3 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.			11 Tıpçı Kızılderümlüleri		
Madde 4 — Bu kanunun hükümleri 4/9/1963 tarihinde yürürlüğe girer.			Adulit Bölgesi		
			4 Foto, Hükmü, Aka, Bula, Hüküm, C. Savunğu, C. Savunğu, Hükümetçileri, C. Savunğu Muavini, C. Savunğu Muavini, C. Savunğu Muavini, Hüküm ve Hüküm, Muavini, Buz, Hükümet, Hüküm Muavini, Tıpçı Muavini		
			10 Hükümet, Hükümet Muavini		
			12 Hükümet, Hükümet Muavini		
			14 Hükümet		
			İçişleri Bakanlığı		
			5 Hükümet		
			9 Hükümet, Hükümet Muavini		
			19 Hükümet, Hükümet Muavini		
			9 Hükümet Muavini		
			11 Hükümet		
			Mülkiyet Bakanlığı		
			5 Hükümet		
			11 Hükümet Muavini		
			12 Hükümet Muavini		
			19 Hükümet Muavini		
			Zağlı ve Sarpel Yarımadası Bölgesi		
			7 Hükümet Muavini		
			11 Hükümet Muavini		
			12 Hükümet Muavini		
			12 Hükümet Muavini		
			Ticaret Bakanlığı		
			7 Hükümet Muavini		
			9 Hükümet Muavini		
			9 Hükümet Muavini		

Belge 1: "İstanbul İli Eyüp İlçesine Bağlı Göktepe Bucagında Gaziosmanpaşa Adıyla Bir İlçe Kurulması Hakkında Kanun," Kaynak: *Resmî Gazete*, 11496 (04.09.1963).

Taşlıtarla adı neden terk edilmeye çalışılıyordu? Taşlıtarla adının değiştirilmesi çabaları, onun yıpranmışlığı ile ilgili olmalıdır: Kısmen bölgenin aşağıda değineceğim "Teksas'lığı" ile, kısmen de yukarıda hem Orhan Kemal hem de Özer tarafından vurgulanan Taşlıtarla'nın "gelişmemişlik"le özdeşliğinden kaynaklı bir yıpranmışlık.

27.08.1963 tarih 309 sayılı kanun ile Göktepe adı Gaziosmanpaşa olarak değişti¹⁷ ve bölgenin aldığı eski adlardan biri olarak Göktepe, Bağlarbaşı Mahallesiinde bir sokak adı olarak yaşamaya devam etti: Göktepe Sokak.¹⁸ Gaziosmanpaşa'nın Gazi Osman Paşa ile birlikte anılmasında Balkan göçmenlerinin arzusu ve özellikle de *Gaziosmanpaşa'yı Kaza Yaptırma Derneği*¹⁹ Başkanı Rifat Tacettinoğlu'nun²⁰ rolü olduğu biliniyor. Göçmenler, Gazi Osman Paşa ile beraber "Plevne sancağını [Gaziosmanpaşa'ya] taşıdık [larına]"²¹ inanıyorlardı. Reşat Ekrem Koçu, Taşlıtarla'nın Gaziosmanpaşa oluşunu şu cümlelerle kayda geçirmektedir:

¹⁷ Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 32; Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanyalım*, 5. Yavru ve Temel; Göktepe, Gaziosmanpaşa'ya dönüşürken nüfusunun 100,000'e yaklaştığını ifade etmektedir: Aynı yer.

Gaziosmanpaşa ilçe olarak teşekkül ettiğinde Küçükköy, kasaba statüsünde bu ilçeye bağlandı: Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanyalım*, 7. Semte adını veren Gazi Osman Paşa (1833-1900) üstüne bkz. M. Metin Hülalü, *Gazi Osman Nuri Paşa: (1833-1900) Askeri ve Siyasi Hayatı*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1992. Doktora tezinin kitaplaşmış versiyonu için bkz. *Gazi Osman Paşa: Askeri ve Siyasi Hayatı (1833-1900)* (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1993). Kitap daha sonra yeniden basılmıştır: *Gazi Osman Paşa: Yaralı Mareşal* (İstanbul: Yitik Hazine Yayınları, 2006). Gazi Osman Paşa üstüne kısa ansiklopedik bilgi için bkz. aynı yazar, "Gazi Osman Paşa," *DİA*, cilt: 13, 464-465.

¹⁸ Bkz. Atatürk Kitaplığı, I Rapor, 388.4, GAZ.

¹⁹ Yavru ve Temel, derneğin adını "Taşlıtarla'yı Gaziosmanpaşa İlçesi Yaptırma Derneği" olarak zikreder ve kuruluş tarihi olarak da 1956'yı verir: *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanyalım*, 7. Ayrıca bkz. Uyan, *İlçemiz Gaziosmanpaşa*, 33. *Gaziosmanpaşa* gazetesinde ise derneğin adı, "Göktepe'yi Kaza Yaptırma Derneği" olarak zikredilir ve derneğin Gaziosmanpaşa'nın kaza oluşuyla amacına ulaşmasından sonra da faaliyetlerine devam etmesinden duyulan rahatsızlık dile getirilir; konu manşete taşınır: "Göktepe'yi Kaza Yaptırma Derneğini Fesih Edecek ve Bunun Hesabını Soracak Bir Makam Yok mu?.." 10 Ocak 1964, 1. "Cemiyetler kanununun sarîh hükmü icabındır: Bir dernek gayesine ulaştığı anda münfesihtir. Göktepe nahiyesi, kaza olmakla bu gayesine çoktan ulaşmıştır. Bilemiyoruz, yoksa bunun dışında ulaşamadığı bir başka gaye daha vardır da hala onun peşi sıra mı koşar? ... Hayır, etraftan kulağımıza hiç de hoş telakki edilemeyecek sesler gelmeye başladı." İmlaya müdahalede bulundum.

²⁰ Tacettinoğlu'nun Gaziosmanpaşa adının belirlenmesinde rolüne dair bkz. Reşat Ekrem Koçu, "Gaziosmanpaşa Haberleri," *İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 11 (İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat, 1973), 6043; *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 1, s. 1.

²¹ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 21.

Resim 4: Gaziosmanpaşa'nın Kaza Oluşu Coşkulu Bir Törenle Kutlandı [Kürsüde dönemin İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata (1911-1995) konuşuyor], Yıl: 1963

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

İstanbul'un en büyük gecekondu semti olan Eyyub Sultan'ın üst tarafındaki Taşlıtarla, 1962-1963 arasında Plevne kahramanı Gazi Osman Paşanın adı verilerek İstanbul Vilâyetinin bir ilçesi hâline getirildi.²²

Resim 5: Gaziosmanpaşa'yı Kaza Yaptırma Derneği Anıtkabir Aslanlı Yolda (Rifat Tacettinoğlu grubun önünde yürüyor), Yıl: 1963

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

²² Koçu, "Gaziosmanpaşa," *İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 11, 6042.

Resim 6: Kaymakam Güner Orbay (önde, solda) ve Rifat Tacettinoğlu (önde kahverengi takım elbise ile görülüyor), Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Lokalinin Açılış Kokteylinde, Yıl: 1983

Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 7: Rifat Tacettinoğlu,

Kaynak: *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 2, s. 1

Gaziosmanpaşa belediyesinin Gazi Osman Paşa üstüne yayımladığı bir tarihî roman bulunuyor.²³ Hem, bu yayın, hem de belediyenin teşekküründen beri ölüm yıldönümlerinde Gazi Osman Paşa'nın Fatih'teki kabrine belediye heyetleri tarafından düzenli gerçekleştirilen resmi ziyaretler adlandırmanın sahiplenildiğine kanıttır.²⁴

Bununla beraber, Taşlıtarla'nın adının Gaziosmanpaşa oluşunun halk nezdinde birden kabul gördüğü ve yaygınlık kazandığını iddia etmek güç. 1963'te gerçekleşen bu değişime "direnci," Özer'in *Benim Taşlıtarlam*'ında net biçimde görebiliyoruz.²⁵ 1964 yılında semt minibüslerinin üzerinde hala Taşlıtarla yazıyor oluşu da kayda değer.²⁶ Semtten bahsederken Taşlıtarla adlandırmasının baskınlığını, dönemin edebiyatçılarının eserlerinde de görürüz. Burasının üretken sakinlerinden Muzaffer Buyrukçu²⁷ bunun bir örneği olduğu gibi, yukarıda değindiğimiz, Buyrukçu'nun arkadaşı "Taşlıtarla'ya en çok uğrayan yazar"²⁸ Orhan Kemal de *İstanbul'dan Çizgiler* kitabında bölgeden Taşlı/Taşlıtarla diye bahseder. Aşağıda süreli yayınlar kısmında değerlendireceğim, bölgede yayımlanan bir gazetenin, isim değişikliğine rağmen, *Taşlıtarla Adalet* başlığını seçmesi de anlamlıdır.

²³ Sadettin Kaplan, *Plevne'ye Saplanan Tuğ: Gazi Osman Paşa* (İstanbul: Gaziosmanpaşa Belediyesi Kültür Yayınları, 2003).

²⁴ Söz konusu mutad ziyaretleri, yerel süreli yayınlardan takip edebiliyoruz.

²⁵ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 14. Özer, kitabına başlık olarak da Gaziosmanpaşa'yı değil Taşlıtarla'yı seçmiştir. Ayrıca bkz. "Gaziosmanpaşa'ya Taşlıtarla Diyenler," *Benim Taşlıtarlam*, 30-34.

²⁶ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 18.

²⁷ Muzaffer Buyrukçu, *Yaşadığımız ve Yaşananlar: Günlükler* (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000), 168.

²⁸ İfade, Özer'e aittir: *Benim Taşlıtarlam*, 89.

²⁹ Atatürk Kitaplığı, İ Rapor, 388.4, GAZ.

Resim 8: Gaziosmanpaşa'nın İlçe Oluşu, Devir Teslim Anı, Yıl: 1962

(soldan sağa: Milletvekili Vahi Oktay, İçişleri Bakanı: Hıfzı Oğuz Bekata, Gaziosmanpaşa'yı Kaza Yaptırma Derneği Başkanı Rifat Tacettinoğlu, Kaymakam Celal Balkan, vd.,)

Kaynak: *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 1, s. 1.

Belki de en önemlisi Taşlıtarla adı, yer isimlerinde yaşamaya devam edecektir: Taşlıtarla Eyüp yolu Sokak, Taşlıtarla Küçükköy Yolu Caddesi, Taşlı Sokak, Taşlıtarla Mektebi Sokak, Tarla Sokak. 1988'deki raporda²⁹ Yenidoğan Mahallesi sınırları içerisindeki Taşlı Sokak'ın adı bugün Kaya Sokak olarak değişmiştir.

Bölgenin sakinleri ile gerçekleştirdiğimiz sözlü tarih çalışmaları esnasında ise ortaya çıkan sonuç şudur: Kimileri Gaziosmanpaşa'nın kullanılmamasından/yerleşmemesinden şikayet etmekte; kimileri ise Gaziosmanpaşa bu adın

kullanılmasını çok da önemsememekte; Taşlıtarla'yı kullanma alışkanlığına devam etmektedir. Birinci eğilimde olanlar, muhtemelen Taşlıtarla'nın yoksulluğu, gelişmemişliği hatırlatıcılığından rahatsız olmakta, ikinci eğilim sahipleri ise eski köye yeni adet durumundan.

Yukarıda, Taşlıtarla'nın "Teksas'lığı"na değindim; Türkiye'nin Teksas'ı oluşuna. Bu durumu detaylandırmam gerekiyor. Orhan Kemal, "Taşlıtarla'ya ne zaman gelsem Amerika'nın ünlü Texas'ını hatırlarım" der.³⁰ Özer, Taşlıtarla'nın bir dönem Teksas olarak anılmasının arka planına, Sarıgöl'de "Türkiye'nin ilk gangsteri" İrfan Vural'ın 1966 Kasım'ı sonlarında işlediği polis (Adil Aydoğmuş) cinayetini yerleştirir.³¹

Taşlıtarla'nın, daha doğrusu Küçükköy de dahil olmak üzere bu havalinin, "Teksas"lığının mazisi eski olmalıdır. Osmanlı döneminde de bölge, cinayetlerle gündemi işgal etmiştir. Daha III. Ahmed döneminin (1703-1730) evrakında Küçükköy bölgesi; yol kesme, eşkıyalık, haydutluk meseleleri ile gündemdedir.³²

5 Ekim 1916 tarihli İstanbul Valiliğinden Dahiliye nezaretine giden bir evrakta, Küçükköy'de bir tarla içerisinde kuyuya bırakılmış bir cesetten söz edilmektedir.³³

³⁰ Orhan Kemal, *İstanbul'dan Çizgiler*, 96; Taşlıtarla-Teksas bağlantılandırmasına ilişkin ayrıca bkz. 28.

³¹ Özer, *Benim Taşlıtarlam*, 79. Bu olay, Koçu'nun *İstanbul Ansiklopedisi*'nde "Gaziosmanpaşa Cinayeti" başlığı altında yer alır. Bkz. cilt: 11, 6042-6043.

³² BOA, AE.SAMD.III, 21360.

³³ BOA, DH.EUM.3Şb, 15/65.

15 Kasım 1920'de İstanbul Valiliği'nden Dahiliye Nezareti'ne yollanan "adi suçlar" (vekayi-i âdiye) cetvelinde bu suçların görüldüğü mahallerden biri de Küçükköy'dür.³⁴

Bölgede cinayetlere dair haberlerin sıklığı, 9 Şubat 1922'de Küçükköy civarında Paşaçayırı mevkiinde bir çoban tarafından görülen kadın cesedinin uzun yazışmalarla soruşturulmasına yol açmış; nihayet ölümün "bir alamet-i cinayet taşımamakta olduğu," katli sonucu değil; kötü beslenme/beslenememe ve bununla beraber ağır hava koşulları/şiddetli kış (donma) sonucu meydana geldiği kanaatine varılmıştır.³⁵ Küçükköy'deki meyhaneler ve meyhaneler çevresindeki asayişe ilişkin suçlar da belli bir gündem işgal etmiştir.³⁶

Resim 9: 1953 Yılında Paşaçayırı (Geç dönemlerde halk arasında elma bahçesi)

Kaynak: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Arşivi

³⁴ BOA, DH.EUM.AYŞ, 48/6.

³⁵ BOA, DH.EUM.AYŞ, 59/39.

³⁶ BOA, D.BŞM.ZCR.d. 20517. Bu evraka göre Küçükköy'de 1835 yılı itibarıyla 4 adet meyhane (meygede/meykede) ("meygedeciyân-ı karye-i sagır") bulunuyordu. Küçükköy meyhanelerinde, alkol alan vatandaşların karıştığı asayiş suçlarına ilişkin bkz. BOA, MVL, 210/54, Tarih: 1853.

BÖLÜM III

*Küçükköy'ün ve Gaziosmanpaşa'nın
Tarihî Mirası*

BÖLÜM III

Küçükköy'ün ve Gaziosmanpaşa'nın Tarihî Mirası

Küçükköy/Gaziosmanpaşa ve Su

Gaziosmanpaşa/Küçükköy, tarihî Halkalı ve Kırkçeşme ("Kırkçeşme su yolu tarîkinin Küçükköy civârında"¹) sularının geçiş yolunda bir bölge idi. Yani suyolu köylerinden idi.² Suyolu köyü olmanın en önemli ayrıcalığı, ahalinin su yollarının tamir ve bakımlarını gerçekleştirmeleri karşılığında elde ettikleri muhtelif vergilerden muafiyetleri idi.³ Küçükköy'ün kuzeyindeki Cebeciköy'den başlayarak "Bozdoğan kemerinin altında sıra çeşmelere kadar olan" ve Roma imparatoru I. Theodosius (379-395) tarafından yapılan isale hattı, II. Mehmed (1451-1481) zamanında sıfırdan inşa gibi onarılacaktı. Söz konusu "sıra çeşmelere Cebeciköy kolundan gelen su akıtıldı. Halk, çokluk anlamında, bu çeşmelere Kırkçeşme adını taktı ve bütün tesisler sonradan Kırkçeşme diye anıldı."⁴ Bilindiği şekliyle Kırkçeşme tesisleri, Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.⁵

Bugün Gaziosmanpaşa ilçe sınırları içerisinde Kırkçeşme isale hattı üzerinde bulunan üç tarihî su kemeri ayaktadır: Valide kemeri, Dolap kemeri ve Keçesuyu kemeri. Suyun yüksekliğinin vadilerde aşağıya çekilmemesi için inşa edilen araçlar⁶ olan kemerlerin Gaziosmanpaşa ilçe sınırları içerisinde kalanlarının abidevi değil küçük kemerler kategorisinde değerlendirilebileceğini ifade etmeliyim. 4 gözlü Valide kemeri'nin uzunluğu 30, yüksekliği 5,10 metredir.⁷ Valide kemerini, sırasıyla Dolap ve Keçesuyu kemerleri izlemektedir. Dolap kemeri, tek gözlü olup 4,30 metre yüksekliğinde, 24,70 metre uzunluğundadır. Keçesuyu kemeri ise yine tek gözlü ve 3,80 metre yüksekliğinde 22,5 metre uzunluğundadır.⁸ Çeçen'in

¹ BOA, İ. DH. 1295/101743.

² Öztürk, haz., *Osmanlı Arşiv Belgelerinde İstanbul'un Tarihî Su Yolları*, 272; Mesut Gök, "Osmanlı Dönemi Su Mimarisi: Yaşamsal Gerekliklik ve İmgenin Uyuşumu," *Âb-ı Hayat: Geçmişten Günümüze İstanbul'da Su ve Su Kültürü*, ed. Mesut Gök (İstanbul: Adell Armatür Vana, 2010), 64.

³ Kırkçeşme su yollarında üstlendikleri görevler dolayısıyla Küçükköy reayasının avarız ve ispençe muafiyetine ilişkin bkz. Gülfettin Çelik, "İstanbul Kaynak Suları (Teşkilatı ve İşleyişi ile)," *14. Türk Tarih Kongresi*, cilt: 2/1 (Ankara: TTK, 2005), 802. Vergi muafiyeti konusunda ayrıca bkz. Abdullah Martal, XVI. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Su-Yolculuk," *Bellekten*, LII: 205 (1989), 1614-1615.

⁴ M. Kâzım Çeçen, *II. Bayezid Suyolu Haritaları* (İstanbul: İSKİ, 1997), 11, 17.

⁵ Kâzım Çeçen, "Kırkçeşme Suları," *DİA*, cilt: 25, 476. Krş. Saim Talay Derin, *Tarih Boyunca: İstanbul'un Su Davası* (İstanbul: Halk Basımevi, 1950), 9. Ünal Öziş ve Yalçın Arısoy, *Mimar Sinan'ın Su Yolları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1987), 1-4'te Kırkçeşme, Sinan'ın ustalık dönemi eseri olarak tanımlanır. Ayrıca bkz. aynı eser, 3-14.

⁶ Vefik Altuğ, *Tarihî Su Tesisleri (Bendler-Kemerler)* (Konya: Yeni Kitap Basımevi, 1946), 19.

⁷ Kâzım Çeçen, *Mimar Sinan ve Kırkçeşme Tesisleri* (İstanbul: İSKİ, 1988), 81; aynı yazar, *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları* (İstanbul: İSKİ, 1999), 66.

⁸ Çeçen, *Mimar Sinan ve Kırkçeşme Tesisleri*, 81, 90.

kitabında yer verdiği ve burada da alıntıladığım Dolap kemeri görselinde bahse konu bir adet göz gözükmetedir. 2012 yılı itibarıyla kemerlerin durumunu yansıtan İSKİ⁹ arşivinden edindiğim görselde ise bu göz de kapanmış durumdadır. Keçesuyu kemerinde ise gerek Çeçen'de gerekse İSKİ arşiv kaydında tek göz kapanmış durumdadır. Çeçen, Kırkçeşme sularının yüzeyelliğine karşılık, Halkalı sularının (cevâmi-i şerife suları) kaynak suyu özelliğine değinir. İstanbul sur içine, içme suyu temin eden en eski tesislerden olan Halkalı su tesislerinin, güzergahında Küçükköy ve Taşlıtarla (Gaziosmanpaşa) merkezî bir konum işgal eder. Halkalı sularının çıkış noktası, Halkalı köyü ile Cebeciköy arasındaki arazide bulunuyor. Halkalı suları kapsamında değerlendirilen, Beylik suyu, Turunçluk, Fatih ve Şadırvan suları, Bayezid suyu, Süleymaniye suyu, Cerrah Paşa suyu; ya bizzat Gaziosmanpaşa, Küçükköy bölgesinden kaynağını almakta ya da bu bölgeden geçmektedir.

Resim 10: Valide Kemer I

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

Beylik suyu, Mazul kemer-Atışalanı-Taşlıtarla-Edirnekapı-Bozdoğan kemeri-Topkapı sarayı istikametini takip eder.¹⁰ Çiçoz Çiftliği¹¹ olarak adlandırılan bugünkü Gaziosmanpaşa'nın merkezini oluşturan bölgenin, Fatih Sultan Mehmed döneminde Taşlıtarla'daki "turunç bahçelerini sulamak için çıkarttığı" Turunçlu (Turunçluk) Suyolları denilen su yolu buraya aittir.¹² Fatih suyu, bizzat kaynağını Taşlıtarla civarındaki Demirkapı'dan alır; Şadırvan suyunun kaynağı ise Küçükköy'ün yukarısında bulunur; su, Küçükköy-Kartaltepe-Rami-Topçular-Edirnekapı istikametini takip eder; Fatih suyu ile birleşir. II. Bayezid'in kendi adıyla anılan camiine su nakletmek amacıyla yaptırdığı su yolunun üç kaynağı mevcuttur: Kireçhane deresi (Cebeciköy), valide deresi, koyundere. Küçükköy'ün batı tarafından geçen bu su, Taşlıtarla dolaylarından Edirnekapı'nın güneyine, oradan da şehre yol bulur. Süleymaniye külliyesine su getirilmesi amacını taşıyan Süleymaniye suyunun iki ana kolu mevcut olup bu iki kol da Taşlıtarla'daki kubbeden geçerler. III. Mehmed'in sadrazamlarından Cerrah Mehmed Paşa'nın camiine su getirmek için yaptırdığı sistemin kaynağı da bizzat Taşlıtarla'dır.¹³

⁹ İSKİ'yi ziyaretimdeki misafirperverliği, bilgi paylaşımı ve fotoğraf arşivlerini açtığı için Aygül Dağdemir'e teşekkür ederim.

¹⁰ Kâzım Çeçen, "Halkalı Suları," *DİA*, cilt: 15, 362-363.

¹¹ Osman Cemal Kaygılı, *Çingeneler*, 2. baskı (İstanbul: Semih Lütfi Kitabevi, 1943),41; Kâzım Çeçen, "İstanbul'un Eski Su Tesisleri ve Kırkçeşme," *Tarih Boyunca İstanbul Semineri: Bildiriler* (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1989), 113; M. Orhan Bayrak, *İzahlı İstanbul Sözlüğü* (İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları, 2004), 111; Necdet Sakaoğlu, "Kırklareli'nde Gelenek Bolluğu: Kakava Bayramı," *Tarih ve Toplum*, 23: 137 (1995), 37. Çiçoz'un bir çingene mahalli olduğu anlaşılıyor. Dolayısıyla, bölgede yapılaşma, yerleşim başlamadan önce de, öyle anlaşılıyor ki; Taşlıtarla'daki Çiçoz, çingenelerin çadır kurup yaşadıkları bir mekandı.

¹² Çeçen, "İstanbul'un Eski Su Tesisleri ve Kırkçeşme," 113; aynı yazar, *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları*, 142-144; aynı yazar, "Halkalı Suları," *DİA*, 363.

¹³ Çeçen, "Halkalı Suları," *DİA*, 363-364; Çeçen, *II. Bayezid Suyolu Haritaları*, 21. II. Bayezid su yolunun güzergahına dair ayrıntılı bir döküm için ayrıca bkz. A. Süheyl Ünver, *Fatih'in Oğlu Bayezid'in Su Yolu Haritası Dolayısıyla 140 Sene Önceki İstanbul* (İstanbul: Belediye Matbaası, 1945), 37-38; aynı yazar, *İstanbul Risaleleri*, cilt: 1 (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1995), 163-164.

Küçükköy'ün tarihî su fonksiyonu, Eyüp'te 1755'te inşa edilmiş, Kadı Mehmed Efendi'nin banisi bulunduğu, çeşmenin kitabesinde de vurgulanır.¹⁴ Küçükköy'ün zengin su kaynakları ve kırkçeşme suları ile bağlantı kitabede açık edilmektedir.¹⁵

Nâmdâş-ı fahr-i âlem mâyin (?) hayr [u] hasenât
Ol kitâb-ı bâl-i (?) muhkeme buldu sebîl
Belde-i Eyyûb'de dil-hâhını virdi Hüdâ
Küçükköy'de hafr-ı âbâr lağma müsîl
Oldu mecmû' âb-ı sâfın sâhibü'l-hayrât dan
Şâh-ı Mirza odaları içre çeşme-i (?) dahîl
Iskarada katılıb Kırkçeşme'ye mâ-i lezîz
Menzilinde kalan bâkî fazladır bî kâl [u] kîl
Hasbetenlillâh icrâ itdi bâ-tevfîk-i Hakk
Mazhar idince hayrâta dahi Hayy [u] Celîl
Anın zât (?) cümle zât ihrâz iderse teşnegân
Bî-bedel olur Necîbâ iki târîh-i cemîl
Hak yoluna akdı iç bu çeşmeden âb-ı hayât
Kadı-zâde eyledi ihyâ-i (?) mâ-i bî-adîl
1169

Resim 12: Kadızade Çeşmesi
Kitabesi, Eyüp.

Fotoğraf: Kemal Köroğlu

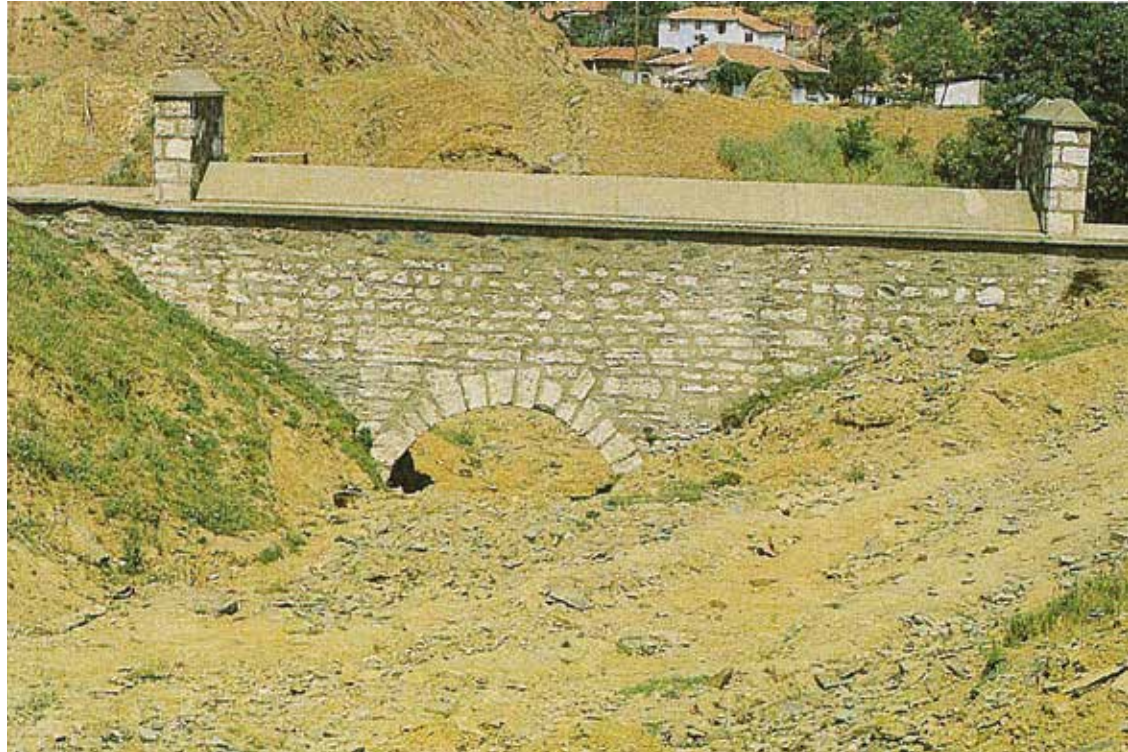
¹⁴ Söz konusu kitabeye dikkatimi çeken Talip Mert'e teşekkür ederim.

¹⁵ Çeşmenin kitabesinin hatalı bir okuması için bkz. Mehmet Nermin Haskan, *Eyüp Tarihi*, cilt: 2 (İstanbul: Türk Turing Turizm İşletmeciliği Vakfı Yayınları, 1993), 115-116. Kitabın Talip Mert tarafından yeniden yayına hazırlanan versiyonunda ise bkz. *Eyüp Sultan Tarihi*, cilt: 1 (Ankara: Eyüp Belediyesi Kültür Yayınları, 2008), 288-289. Krş. İbrahim Hilmi Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, cilt: I, İstanbul Ciheti (İstanbul: Maarif Matbaası, 1943), 186; Afgan Egemen, *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri (Resimleri ve Kitabeleri ile 1165 Çeşme ve Sebil)* (İstanbul: Arıtan Yayınevi, 1993), 449-450. Tanışık'ın işaret ettiği üzere bu "bozuk ifadeli" kitabenin doğruya en yakın okuması için başvurduğum Prof. Dr. Günay Kut, Prof. Dr. Orhan Bilgin, Doç. Dr. Bilgin Aydın, Dr. Mustafa Oğuz ve Dr. Talip Mert'e teşekkür ederim.

Resim 11: Valide Kemerii II

Kaynak: Çeçen, *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları*, 69.

Resim 13: Dolap Kemerii I

Kaynak: Çeçen, *Mimar Sinan ve Kırkçeşme Tesisleri*, 87.

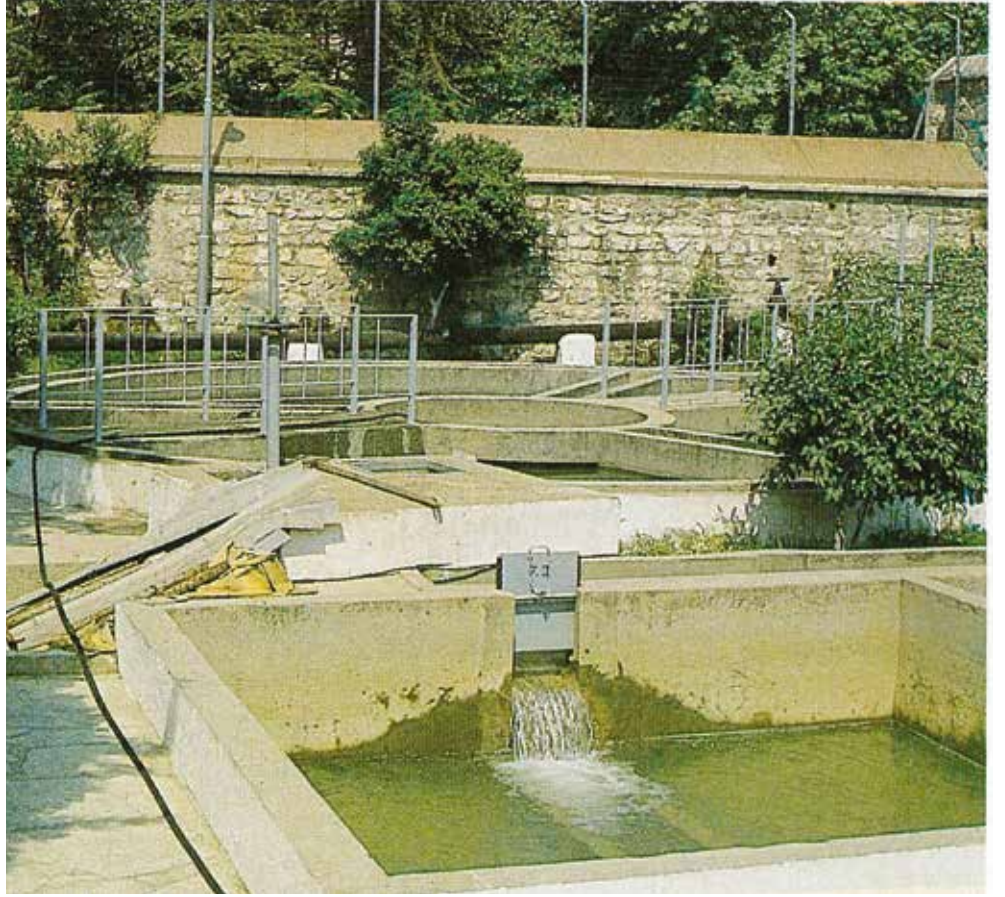
Resim 14: Dolap Kemerii II

Kaynak: İSKİ Vakıf Sular
Müdürlüğü Fotoğraf Arşivi

Resim 16: Keçesuyu Kemerii II

Kaynak: İSKİ Vakıf Sular
Müdürlüğü Fotoğraf Arşivi

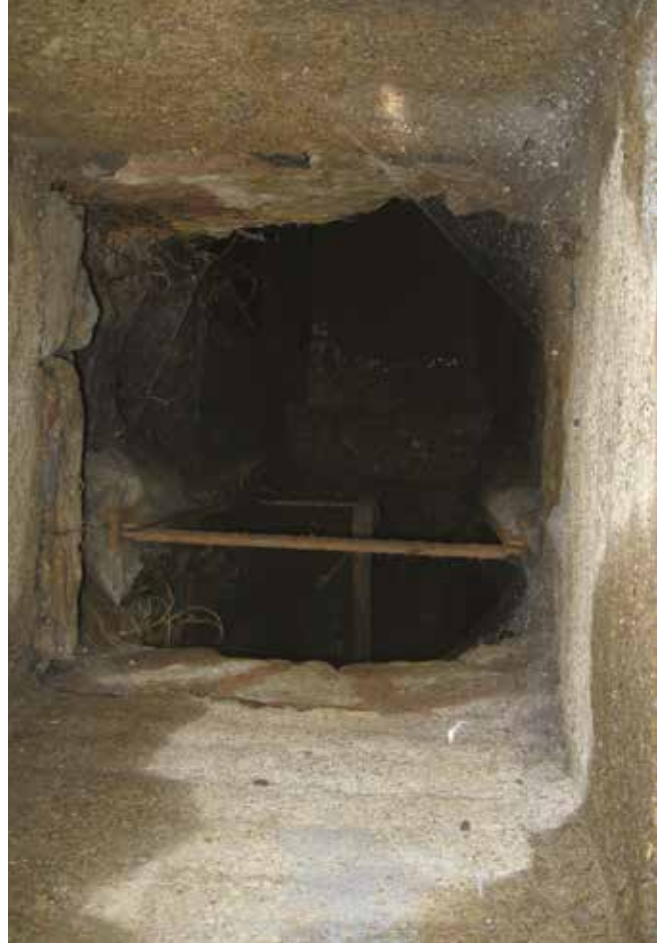
Resim 15: Keçesuyu Kemer I

Kaynak: Çeçen, *Mimar Sinan ve Kırkçeşme Tesisleri*, 87.

Resim 17: Tarihî Galeri
Bacası I¹⁶
(Keçesuyu tesisleri içerisinde)

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

Resim 18: Tarihî
Galeri Bacası II

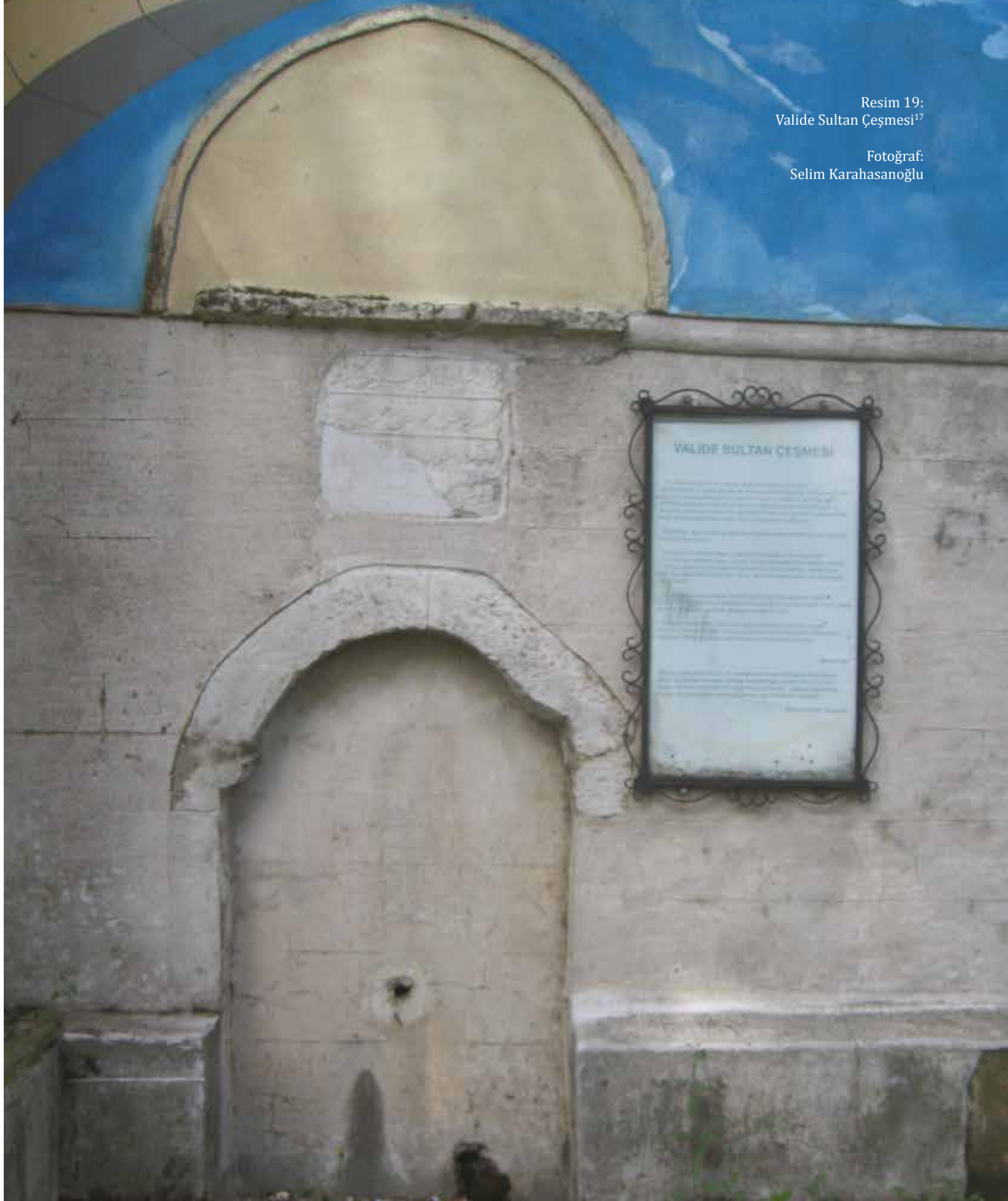
Kaynak: İSKİ Vakıf Sular
Müdürlüğü Fotoğraf Arşivi

¹⁶ Gaziosmanpaşa ilçe sınırları içerisinde burada iki örneği sunulana benzer bacalardan çokça mevcuttur. Tamamının envanterinin çıkarılması çalışmaları İSKİ tarafından sürdürülmektedir.

Resim 19:
Valide Sultan eşmesi¹⁷

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

¹⁷ Validesuyu evkaf nezaretine bağlı olmayıp sahipsizdi. Bkz. Burhan Oğuz, *Bizans'tan Günümüze İstanbul Suları* (İstanbul: Simurg, 1998), 69. Valide eşmesini satın almak isteyen İtalya Devleti tebaasından bir şahsa izin verilmemesine dair bkz. BOA, YPRK.SH., 12/42. Aynı belgede, Valide eşmesi suyunun "Dersaadet'in meşhur iyi suları sımından addolunamayacağı" nı öğreniyoruz. Söz konusu şahsın, suyu satın alma talebine olumsuz cevabın nedeni ise bu hayratın bir kişinin tekeline terk edilmesinin umumun menfaatine aykırı olacağı yollu düşünceidir.

Resim 20: Valide Sultan
Çeşmesi Kitabesi

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

Bölgedeki meşhur validesuyu mevkiinde Valide Sultan çeşmesi bulunmaktadır. Bir kısmı kırılmış kitabedeki;

“Bezm-i ‘âlem mâder-i hân-ı Abdülmecîd kim eyledi
Çeşme-i zîbende ihyâ rûh-ı Mahmûd Hân için”

ifadesinden de anlaşılacağı üzere bu çeşme, Sultan Abdülmecid’in annesi, Sultan II. Mahmud’un eşi (ikinci kadını) Bezmialem Valide Sultan tarafından yaptırılmıştır. Yapımı ise II. Mahmud’un ruhuna ithaf edildiğine göre Sultan Mahmud’un ölümü sonrasına tarihlenmelidir.

Bezmialem Valide Sultan, 1839’dan vefatına kadar İstanbul’da tam oniki çeşmenin ya bizzat banisi olmuştur yahut tamirini üstlenmiştir.

Burada üzerinde durduğumuz çeşme dışında yine eşi Sultan II. Mahmud'un "ruhunu ihya" maksatlı ikinci bir hayrat çeşmesi de 1843 tarihli Topkapı-Bezmiâlem Çeşmesi'dir.¹⁹ Bu durumda çeşme, 1839 ila Bezmiâlem Valide Sultan'ın ölümü olan 1853 arasında inşa edilmiş olmalıdır.

Son olarak, bölgede bulunan kitabesi kayıp Keçe Mandıra Çeşmesi'ne¹⁸ ait herhangi bir kayda basılı eserlerde tesadüf edemediğimi belirteyim.

Resim 21:
Keçe Mandıra Çeşmesi

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

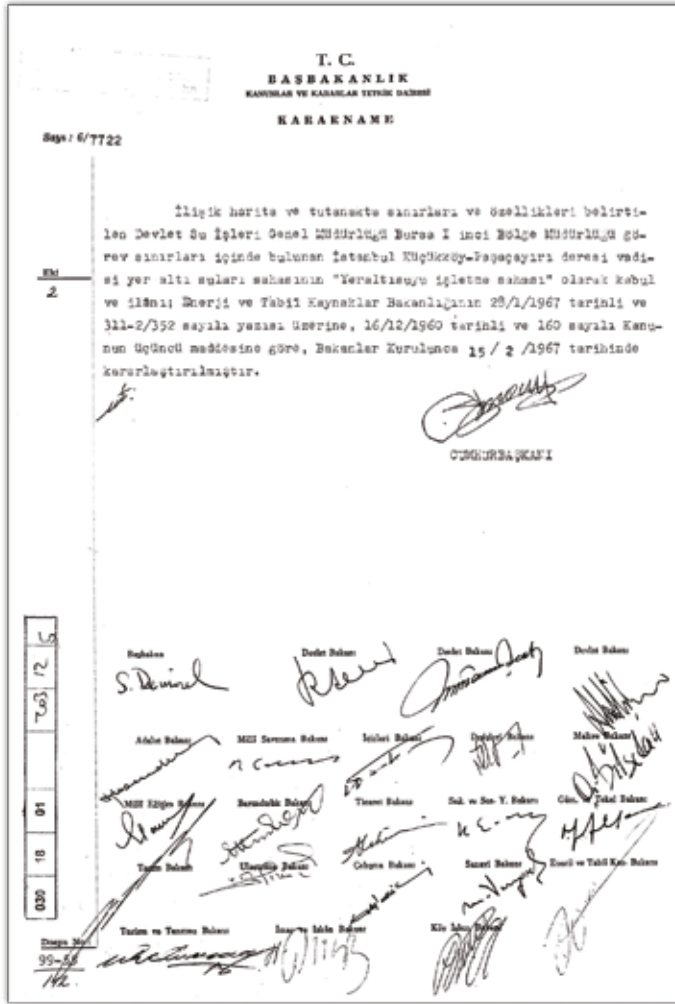
Yarıya yakını yol seviyesinin altında kalmış olan mermer çeşmenin kitabe olması gereken bölümündeki kitabe panosu günümüzde mevcut değildir. Üstte dikdörtgen olarak gelişen çeşme cephesinde, silmelerle çevrelenen alanda, boş kitabe panosu yeri ve çeşme nişini belirleyen kemer vardır. İki yanda mermer paye görünümlü taşıyıcılara oturan ve çeşme nişini belirleyen kemer sistemi, uçları kavisli yuvarlak kemer biçimindedir. Boyacıköy Hekim Ata Caddesi'ndeki tarihsiz mermer çeşmenin, çeşme nişini belirleyen kemer düzenlemesine çok benzemektedir. Kabataş'taki H.1201/M.1785 tarihli Koca Yusuf Paşa Sebili ve Çeşmesi'nin çeşme nişini ve H.1203/M.1788 tarihli Silahtar Yahya Efendi Çeşmesi'nin çeşme nişini belirleyen kemer düzenlemelerinin de sade bir örneğini oluşturur. İstanbul'da günümüze ulaşan çeşme örnekleri incelendiğinde, 18. yüzyıl ortalarından başlayarak çoğunlukla 18. yüzyılın son çeyreğine doğru ve 19. yüzyıl başlarında yapılmış olan çeşmelerdeki kemer sistemine benzerliğinden dolayı, çeşmeyi 18. yüzyıl sonu ya da 19. yüzyıla tarihlendirmek olasıdır.

*Keçe Mandıra Çeşmesi'nin sanatsal/mimari analizini gerçekleştiren sanat tarihçisi meslektaşım, Yrd. Doç. Dr. Gül Sarıdikmen'e [*İstanbul'un 100 Çeşmesi ve Sebili* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2013) kitabı yazarı] teşekkür ederim.

¹⁸ Çeşmenin adını Şerif Yıldırım'ın sözlü beyanına borçluyum.

¹⁹ Bezmiâlem Valide Sultan'ın İstanbul'da inşa ettirdiği 12 adet çeşmeye ait bilgiler için bkz. M. Hüdayi Şentürk, "Bezmiâlem Vâlide Sultan," *DİA*, cilt: 6, 108-113. Şentürk'ün "Alibeyköyü'nde Bezmiâlem Çeşmesi" başlığıyla verdiği çeşme bizim burada söz konusu ettiğimiz çeşme olmalıdır. Söz konusu çeşme, Gaziosmanpaşa ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Şentürk'ün verdiği bilgi şu şekildedir: "Vâlide Sultan'ın eşi II. Mahmud'un 'ruhunu ihyâ' için yaptırdığı *bugün mevcut olmayan çeşmenin* bir duvara monte edilmiş halde bulunan kitâbesinden inşa tarihini tesbit etmek mümkün değildir. Çünkü iki beyitlik kitâbe ortasından kırılmış ve yazıları yer yer tahrip olmuş durumdadır." [vurgu bana ait]

Belge 2: Küçükköy-Paşaçayırı Deresi Vadisinin Yeraltı Suyu İşletme Sahası Olarak Kabulüne İlişkin Dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Başbakanı Süleyman Demirel İmzalı, 15 Şubat 1967 Tarihli Kararname.

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 30 18 1 2, 203: 12/5.

tarihli bir raporunda,²¹ Gaziosmanpaşa'daki cadde ve sokak adları bir bir sayılmaktadır. Bu rapordan izlediğimize göre, Gaziosmanpaşa henüz çiçeği burnunda bir müstakil belediye iken, cadde ve sokaklarını Hekim-suyu Caddesi, Validesuyu Caddesi, Kuyulu Sokak, Kuyu Sokak, Çeşme Sokak, Eğri Dere sokak, Havuzlu Sokak, Havuzbaşı Sokak, Karasu Sokak, Çukurçeşme Caddesi, Şelale Sokak, Çeşmeli Sokak, Kemer Sokak, Keçesuyu Caddesi, Keçeyolu Sokak, Kırçeşme Sokak, Çeşme üstü Sokak, Çeşme Üstü Aralık Sokak, Akar sokak, Dere Sokak, 1. ve 2. Kuyu Sokak, Kemer Sokak, Dereboyu Sokak, Dereiçi Sokak, Dereyolu Sokak gibi isimler süslemekteydi.

Gaziosmanpaşa'da Suyun Bugünü:

Bölge su konusundaki kritik konumunu Cumhuriyet döneminde de sürdürmüştür. Tarihsel olarak zengin su kaynaklarıyla bilinen bölge, Cumhuriyet döneminde de bir "yeraltı suyu işletme sahası" olarak fonksiyonunu sürdürecektir.²⁰ Gaziosmanpaşalılar bugün de yukarıda söz konusu edilen tarihî su mirasının içerisinde yaşamaya devam ediyorlar. Yaşadıkları sokaklar, oturdukları mahalleler bu tarihî su mirasından geniş çapta esinleniyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, Mart 1988

²⁰ BCA, 30 18 1 2, 203: 12/5.

²¹ Atatürk Kitaplığı, İ Rapor, 388.4, GAZ.

1988'den bugüne Gaziosmanpaşa'da sokak-cadde adları belli bir değişime uğramıştır elbette; ancak bir kaç sokak adı dışında su mirasını yansıtan isimlerde değişim göze çarpmamaktadır: Sarıgöl mahallesinde çeşme sokak, serdar sokak'a dönüşmüş; kırçeşme (kırkçeşme'den bozma) sokak, nur sokak olmuştur. Yine Yıldıztabya'daki çeşme sokak ise, gümüş sokak'a dönüşmüştür. Yani, Gaziosmanpaşalılar 2000'lerde de bu su mirasının içinde yaşamaktadırlar. Çeçen, 1997 tarihli yayınında Kırkçeşme su yollarının hala sağlam olup Gaziosmanpaşa dolaylarına su sağladığını belirtmektedir.²²

Bölgede bunca suyun varlığı, dereler, bir sosyal hareketliliği de beraberinde getirmiştir: Balık avlamak, su kenarında mesire yerlerinin oluşumu gibi. Bunların başında da Validesuyu mesiresi gelmekte idi.²³

Resim 22: 1950'li, 1960'lı Yıllarda Validesuyu (Arkada görünen sırtlarda bugün Kazım Karabekir Mahallesi kurulmuş bulunuyor)

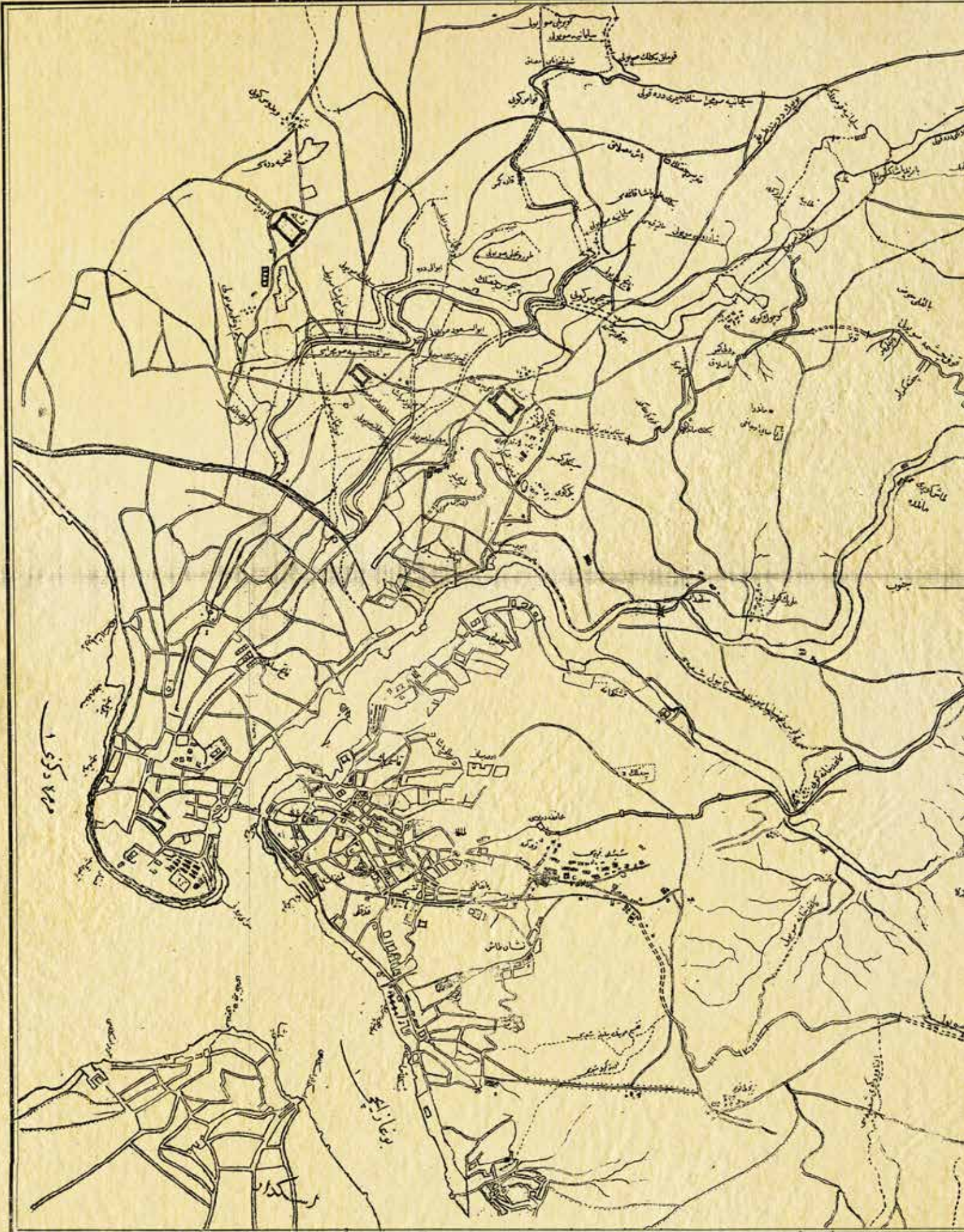
Kaynak: İsmail Mert Arşivi

²² Çeçen, "Halkalı Suları," *DİA*, cilt: 15, 1997, 365. Ayrıca bkz. Oğuz, *Bizans'tan Günümüze İstanbul Suları*, 239. Halkalı suları ise Kırkçeşme kadar şanslı değildir. Bkz. Saadi Nazım Nirven, "İstanbul'un Kaybolan Bir Su Sistemi: Halkalı Suları," *Arkeoloji ve Sanat*, 4-5 (1979), 36-39.

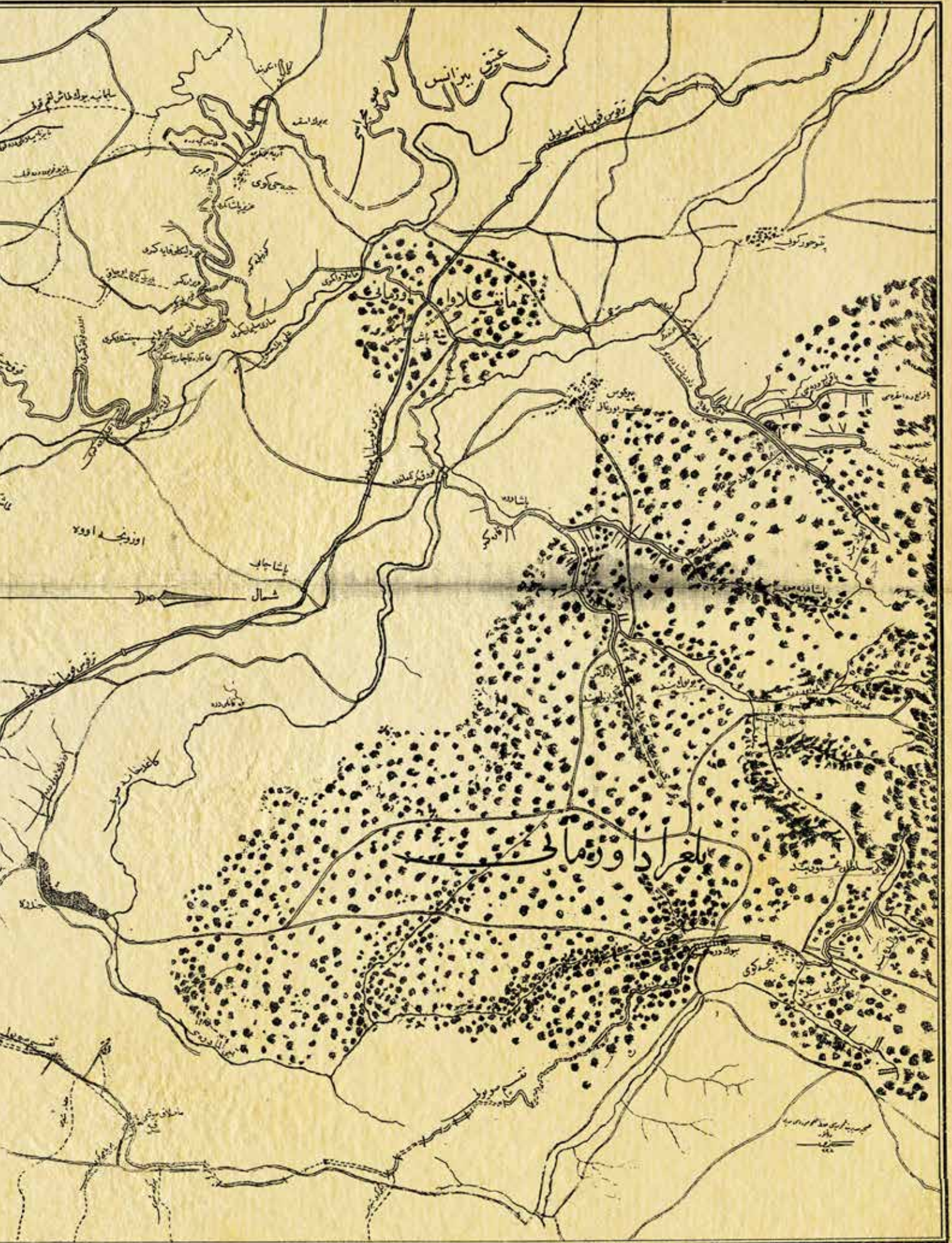
²³ Gaziosmanpaşa'da belediyelerin bölgeyi eski hüviyetine dönüştürmek gibi bir misyonları olmuştur: "Tarihi Validesuyu Eski Hüviyetine Kavuşuyor," *Beldemiz Gaziosmanpaşa*, sayı: 5, s. 6. "Eskiden dereden balık avlanır; çeşmesinden kana kana su içilirdi ...: 'Mesire Yeri Validesuyu Eski Haline Kavuşacak,'" *İstanbul Gaziosmanpaşa*, Aralık 1990, s. 5. Keçesuyu ve Paşacıyırı'nın da bu mesirelik bölgeler arasında zikredilmesi gerekir: Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 13.

اريله شهر خارجهنده كي بحرالريني كوستر قروكي

Harita 4: Kırkeçme, Taksim ve Halkalı Sularının Mebdelerile Şehir Haricindeki Mecralarını Gösterir Kroki

فروشده، تقسیم و حلقه‌لی سولارینک بدالار

Saraya Koyun Yetiştiren Bir Merkezin Ötesinde: Saye Ocağı²⁴

Saray-ı Hümayun İçin Yetiştirilen Koyunlar: Bunlar Eyüp'te Rami köyünün arkasında Keçe suyu civarındaki kışlalarda, yani ocaklarda yetiştirilir. Bu ocakların ismine, Saye Ocağı denir. Yeniçeri gibi nizamları vardır.²⁵

Yukarıdaki satırlar, Sultan V. Mehmed Reşad'ın sarayında gençlik döneminde on yıl yaşamış burada muallimelik yapmış "Muallime-i Selâtin-Safiye"nin (Safiye Ünüvar) kaleminden. Rumeli'den getirilen koyunlar, Küçükköy'de bulunan ve saye ocağı denilen yerde²⁶ besleniyor; sarayın gereksinimine göre buraya sevk ediliyordu.

Ocak mensuplarına "sayelû" denilmekte, bunların kârgir²⁷ bir kışlaları bulunmakta idi. Burada aynı zamanda bir de cami in varlığı zikredilmektedir.

1910'lu yıllara kadar ayakta kalan saye ocağının, başlarda genel nitelikli bir koyun yetiştirme/et temini merkezi iken son zamanlarında sadece kurbanlık koyun sağlayan bir merkeze dönüştüğü düşünülmektedir.²⁸ Küçükköy'e, saye ocağına, hayvanların nakli işine ihtimam gösterildiği nettir. Bir şukka'dan öğreniyoruz ki, saye ocağına hayvan naklinde kış koşullarında yolda telefata yaşanmaması için "deli meşe kışlakları"ndan²⁹ Küçükköy'e gelinceye kadar yola ağıllar inşa edilmesi münasip görülmüştür.³⁰

²⁴ Saye Ocağı merasının "Alibeyköy yönündeki düzlüğüne Köpek Yaylası" adı verilir: A. Hami Hatman, *Alibeyköy Tarihi* (İstanbul: Eyüp Belediyesi Yayınları, 2005), 60. Ocağın adının belgelerde iki şekilde yazıldığını görüyoruz: *صايه ve ساعي*

²⁵ Safiye Ünüvar, *Saray Hatıralarım* (İstanbul: Çağaloğlu Yayınevi, 1964), 104.

²⁶ Minna Rozen, her mahallenin kendi sayacı ekibinin varlığından bahsetmektedir. Ayrıca o, sayacıların Yahudi oldukları iddiasındadır: "A Pound of Flesh: The Meat Trade and Social Struggle in Jewish Istanbul, 1700-1923," *Crafts and Craftsmen of the Middle East: Fashioning the Individual in the Muslim Mediterranean*, ed. Suraiya Faroqhi and Randi Deguilhem (London: I. B. Tauris, 2005), 198.

²⁷ "Taştan veya tuğladan yapılmış bina," Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 25. baskı (Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2008), 490.

²⁸ Osman Nuri Ergin, *Mecelle-i Umûr-ı Belediyeye*, cilt: 2 (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1995), 786; Mehmet Zeki Pakalın, "Saye Ocağı," *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, cilt: 3 (İstanbul: MEB, 1993), 133; "Sâye Ocağı," *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 8 (İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1995), 386-387.

Şemseddin Sami ocak için şu tanımları veriyor: "... Bu sınıfın silk-i mahsusu ki, el-yevm id-i adhada saray-ı hümayun kurbanlarını takdim etmek hidmetiyle muvazzaf olup kıyafet-i mahsusaları vardır," *Kâmûs-ı Türkî*, 13. baskı (İstanbul: Çağrı Yayınları, 2004), 815. Mithat Sertoğlu ise: "Padişahın nefsi için ayrılan en âlâ cinsinden koyunların beslendiği yer. Kesilecek olan koyun hergün buradan ayrılarak saye neferlerinden biri vasıtasıyla mezbahaya gönderilirdi," *Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi* (İstanbul: İnkılap-Aka Kitabevi, 1958), 288; aynı yazar, *Osmanlı Tarih Lûgatı* (İstanbul: Enderun Kitabevi, 1986), 307.

Kemal (Şeker) Ağırlioğlu, 1960'larda saye ocağının hala koyun yetiştiren bir merkez olarak faaliyette olduğunu bildirmiştir.

²⁹ "Deli meşe"ye ilişkin bkz: Süleyman Sûdî, *Defter-i Muktesid*, haz. Mehmet Ali Ünal (Isparta, 1996), 162: "... Her sürüye müteaddid çobanlar tayiniyle Dersaadet'e ve civar-ı Dersaadet'e sevkıyla evvelleri miri kassabbaşısı ve sonraları tayinat-ı lahmîye mültezimleri namlarını alan zevata refte refte ita ve teslimi bir emr-i asîr olduğundan, ibtida buraları düşünülüp Edirne vilayeti dahilinde Çorlu cihetlerinde kâin ve malumü'l-esami köylere merbut olup kendi hayvanlarının ra'yine kâfi olandan maada meralarının cümlesi miri için zabt olunarak tayinat-ı lahmîye hayvanlarının kışlatılmasına tahsis kılınmışdır ki, işbu kışlaklara lisan-ı maliyyede elyevm 'deli meşe kışlakları' tabir olunmakta bulunmuştur." [Vurgu orijinalde].

³⁰ BOA, A. JMKT.MHM, 103/101.

Osman Nuri Ergin'in "yeniçeriliğin hala bu ocakta yaşadığı işitilmektedir"³¹ ifadesinden ve yukarıda Ünüvar'dan yaptığım alıntidan çıkarılabileceği üzere, burası salt bir koyun yetiştirme merkezi değil; aynı zamanda askeri hüviyeti de olan bir yer idi. Ali Canip Yöntem de "yeniçeri ocakları lağvedilirken bir tanesi ipka edilmiştir: Saya ocağı"³² diyerek saye ocağını yeniçeri ocaklarının bir parçası olarak sunar. Yöntem, devamla "bu ocak mensupları o zamandan yakın vakte kadar – tabii saltanat devam ettiği müddetçe- Eyüp sırtlarında Silâhtarğa civarında çiftliğimsi bir sahada bir arada yaşarlar, yetiştirdikleri koçları, koyunları Saraya takdim ederlerdi. Saraya 'Nefs-i Hümayûn'a ait et yemekleri orada yetişen koyunlardan yapılırdı" diyor. Söz konusu ocağın bölükbaşısının dahi bulunması ocağın askerî hüviyetine delil teşkil eder.³³

Tarihsel kesit olarak bakıldığında, saye ocağı'nın asli hüviyetine kavuşması ile tarihe karışması, 1748 ila 1908 yılları arasına denk geliyor.³⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, saye ocağı'nı padişahın şahsına koyun yetiştiren bir merkezmiş gibi sunarak ocağın faaliyet alanını özelleştirir: "Pâdişâhın nefsi için ayrılan koyunlar saye ocağı denilen meşhur ocakta beslenir ve muayyen miktar koyun her gün bu ocak neferlerinden biri ile salhaneye gönderilip kestirilirdi."³⁵

Saye ocağı'nın koyun yetiştirme fonksiyonu dışında bir de askerlik/yeniçerilik bağlantısına değindim. Ocağın teşkilat boyutu yanında bir de bölgenin toplumsal yaşantısını ilgilendiren daha geniş bir başka boyutu daha var, ya da bir başka şekilde ifade edilecekse, Küçükköylüler ile saye ocağı çalışanlarının barışmayan talihi. Saye ocağı mensuplarının çevrede yaşayanlara gerçekleştirdikleri "zulüm," o kadar ki, kadınların sokağa çıkmayacak hale geldikleri ve bundan kaynaklı olarak da bölgede asayişin temin edilebilmesi adına bir jandarma karakolunun kurulması talebi, belgelerden³⁶ ortaya çıkmaktadır:

Resim 23: Saye Ocağı İslam Mezarlığı'nda Bugüne Ulaşan Yegane Osmanlı Dönemi Mezar Taşı (Tarih Kısmı Kırık)

Fotoğraf:
Selim Karahasanoğlu

³¹ Ergin, *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, cilt: 2, 786.

³² Ali Canip Yöntem, "Yakın Tarihimiz'de Bilinmesi Gereken İki Hakikat," *Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle Yakın Tarihimiz: Birinci Meşrutiyetten Zamanımıza Kadar*, 3: 28 (1962), 55.

³³ BOA, ŞD., 349/31. "Bölükbaşı" için bkz. Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, cilt: 1, 242.

³⁴ Süleyman Faruk Göncüoğlu, "Saya Ocağı," *III. Eyüpsultan Sempozyumu: Tebliğler* (İstanbul: Eyüp Belediyesi, 2000), 125-126.

³⁵ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1945), 383. 1192 (1778/1779) yılı itibarıyla saye ocağı mensupları 27 kişiden ibaretti. Bkz. aynı yazar, *Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapukulu Ocakları I: Acemi Ocağı ve Yeniçeri Ocağı*, 2. baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984), 60.

³⁶ BOA, DH.H., 1-1/59. Bazı başka belgelerde de sayelülerin köylü arazisine tecavüzü yinelenmektedir: Eyüp Sultan Jandarma Takım Kumandanı Hüseyin bin İbrahim, 16 Ekim 1909: "Sayelülerin umumî köylünün arazisine tecavüz eylediği ve köylünün ol-bâbdaki istid'âsi üzerine taraf-ı âcizîden bi't-tahkîk fi 20 Eylül sene 1325 ve 219 numro ile mufassal bir rapor leffen takdîm kılınmış ve mes'ele vâzihan arz olunmuş idi." BOA, DH.EUM.VRK, 20/45. Ocağın arazisi konusunda Küçükköy ahalisi müşkilat yaşamıştır. Müşkilat, ocak arazisinin bazı kimselerin tasarrufunda bulunan araziye tecavüz eylediği noktasındadır: BOA, BEO, 4178/313305; ŞD.ML.MRF.NF., 453/28; DH.İD, 160-2/16.

۵

استانبول ولایتی

داهلیه نطقی و طاعت میدت

خلاصه

ملفوظ

بیتکده
۱۸۷۴
۲۸۷

دولتو انتم حقاری

ای قریبی موزنه کی کوجوک کوی ترنده واقع سعی اوجین فرادینک هوا قری و باخاصه مذکور کوی اهلایه شماریا
 اجرا ظلم و تغلبا تمکده دادنه کنک برینک امول داندکن جیز ضبط ایاکنده اولدق قری و بوزاک سر و مقزری موند
 اهلای قری نک و هلد بنات و سوا نک نقاته بیقده مامقده بولمق قری و از جمده مذکور اوجا اهلایه کنک بنده رت
 ایطی مقده ولایت قردار مقده ایوب سلطان مال مقصود سعیدی و ساقیده وقوع بولده تلغای اصغاب سید
 اهلایه بقول نامده برین اوجیلد طرفه شدت حرب اولدق بر ارض اشد قندک نه قیقده اولمق کوی
 عیبت ایدنه ولایت تحریکده مدبرینه اهلایه محتمل واقع اولده ناملات و نظمان نه اشد کسه و منی زوق مقولید
 خزیه خاصه مایور لید سار بر چوره کس موزنه مدبر موی ایه ایه اییبی و جورنده کی جور دک و بره زوق قری
 وقوعی باید و ایات ایلمده اولنه و کویبلر بکونه داره ولایت کدرک ناملات و نظمانی تکرار ایلمده ناز لیدی
 داره عدلیه سوره و تجارلر مقادنه تعقیبات شیده و سرید قری لوزی با کده استیاف مشغول ایلمده تلغ قانسه
 دیای تحکیم بر محمدی دیک اولده و جورده بوجس حالانک وقوعی شایه ناسف اولدق مقده احوال مامله قری
 مقده کوی کویه سیدنا بر اویاتی مقادنه در ساق قردار اولمق و قانسه بر قردار اولمق ناسی ده ولایت
 نازمه اولدی قومانده غنچه یا لنده تریب مقصود لوزمه طرفه ناملات نفاذ قیلدنه در عموم نازمه قومانده غنچه
 ایدر بیقده مساعد جویس باند اروز قومانده مقصد در لوز کده ایضا ایچ با موزنه

استانبول والیسی

Belge 3: İstanbul Valiliği'nden Dahiliye Vekaletine: Küçükköy'de Saye Ocağı Mensuplarının Yöre Halkına Zulmü ve Bölgede Karakol Kurulmasının Gerekliğine Dair, Kaynak: BOA, DH.H., 1-1/59

“Râmi karyesi civârındaki Küçükköy kurbunda vâki' Sâ'î Ocağı efrâdının civar kurâ ve bi'l-hâssa mezkûr köy ahâlîsine mütemâdiyen icrâ-yı zulm ve tegallüb etmekde ve ötekinin berikinin emvâl ve emlâkini cebren zabt eylemekde oldukları ve bunların şer ve mazarratları havfiyle ahâlî-i karyenin ve hele benât ve nisvânın sokağa çıkamamakda buldukları ... ahâlîden Nikoli nâmında birinin ocaklılar tarafından şiddetle darb olunduğu ... Nikoli'nin Hazîne-i Hâssa me'mûrlarıyla sâir birçok kişi huzûrunda müdür-i mûmâ-ileyhe irâ'e ettiği vücûdundaki çürük ve bereler fi'l-i darbin vukû'unu te'yîd ve isbât eylemiş olmasına ve köylüler bugün dâ'ire-i vilâyete gelerek te'ellümât ve şikâyatını tekrâr eylemelerine binâ'en kendileri dâ'ire-i adliyeye sevk ve mütecâsirler haklarında ta'kîbât-ı şedîde ve ser'â icrâsı lüzumu bâ-tezkire İstînâf Müdde'î-i Umûmîliği'ne teblîğ kılınmış ve pâ-yı taht'ın bir mahallesi demek olan o civârda bu gibi hâlâtın vukû'ı şâyân-ı te'essûf olduğundan ahvâl-i mümâsilenin men'-i tekerrürü zımında Küçükköy'e ser'ân bir onbaşı refâkatinde dört nefer jandarma i'zâm ve ikâmesiyle bir karakol te'sîsi de vilâyet Jandarma Alay Kumandanlığı'na yazılmışdır. Tesrî'-i muktezâsı lüzûmunun taraf-âlî-i nezâret-penâhîlerinden de Umum Jandarma Kumandanlığı'na emr ve teblîğine müsâ'ade buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.” Söz konusu şikâyetler, İstanbul valisi imzalı 20 Temmuz 1912 tarihli yazıyla, dahiliye nezareti'ne yazılır; dahiliye nezareti de yazıya ve karakol talebine istinaden hemen bir gün sonra Umum Jandarma Kumandanlığı'na durumu bildirir. Karşılaştığımız bazı başka belgelerde de³⁷ saye ocağı mensuplarının bölgenin güç ilişkilerinde etkin rol oynadığı ortaya çıkmaktadır.

Saye ocağı'nın ve ocakta mevcut binaların tarihinin bazı dönemlerinde tamirden geçtiği anlaşılıyor. Eylül 1893 tarihli bir belgeden³⁸ anlaşılıyor ki, 39,000 kuruşluk bir meblağ söz konusu tamir masrafları için tahsis edilmişti. Bu harcama tutarı, ocağın çok sayıda binayı barındıran geniş bir kompleks olduğu izlenimi vermektedir.

Saye ocağı tarihe karışmış; bölgede sokak adlarında yaşamaya devam etmiştir: Sayaocağı Sokak, Sayayolu Sokak.³⁹

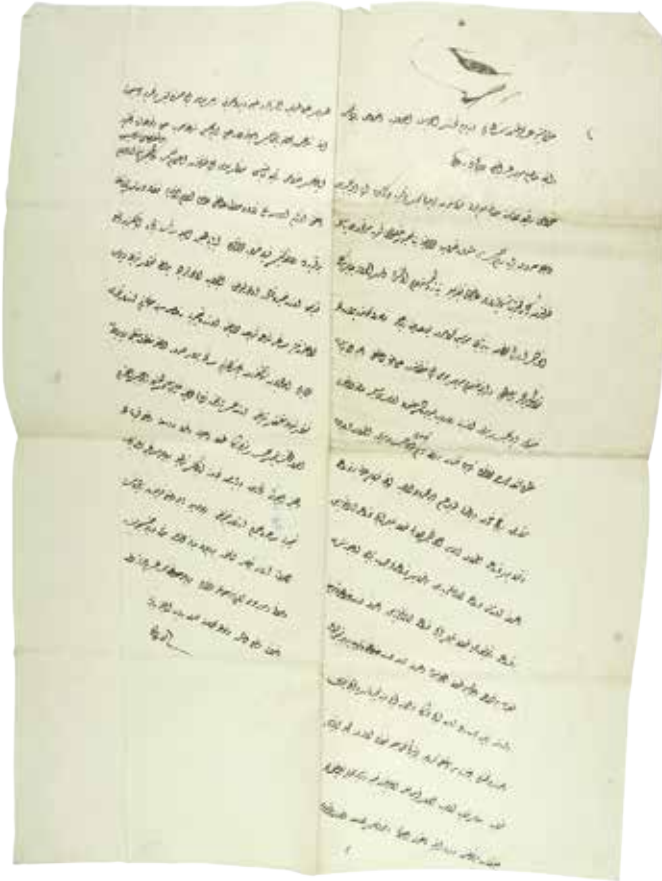
³⁷ Örneğin: BOA, DH.EUM.VRK., 20/45: “Eyyüb Sultân civârında Küçükköy nâm mahalde karye-i mezkûr muhtârı bulunan Kostî nâm şahıs ile karye a'zâları bi'l-iştirâk ve sâye ocağı nâm mahallin avaneleriyle hem-fikir olarak bir takım hiyel u desâis ile âcizlerinin emlâkını gasb ederek kendi kurdukları tezvîrât üzerine, oraya gönderilen me'mûrîni iğfâl ve bir takım sahte senedler ve indî kuyûdâtlar ile bu abd-i âcizin mazlûmiyetine icrâ eyledikleri ihânetin şu zamân-ı adâlette devâmına meydân verilmeyeceği ve âmme-i mazlûmînin hukûku meydâna çıkarılacağı bedihî olup bendeniz ise an-asl Rûm milletinden iken dedem Dimitraki ...”

³⁸ BOA, ŞD., 349/31; ayrıca bkz. BOA, İ.ML., 8/3.

³⁹ Atatürk Kitaplığı, İ Rapor, 388.4, GAZ.

Küçükköy Aya İlyâ Kilisesi:⁴⁰

Bu kilisenin adını Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde 1835 yılına ait bir belgeden çıkarabiliyoruz. Kilisenin ayın gerçekleştirilemeyecek kadar harap duruma gelmesi dolayısıyla tamirine ilişkin bilgiler içeren Sultan II. Mahmud döneminden söz konusu belge, Küçükköy'deki kilisenin *Aya İlyâ* isimli bir Rum kilisesi olduğunu ortaya koymaktadır. Yöre halkı, söz konusu kilisenin tamiri için müracaat etmişler; dönemin şeyhülislamı,

Belge 4: Küçükköy'deki Aya İlyâ Kilisesinin Tamirine İzin (Sultan II. Mahmud Devrinden), Kaynak: BOA, C.ADL., 3178.

Mekkizade Mevlana Mustafa Asım Efendi'den “Bir karyede vâkı'a kenîse-i kadîme harâbe oldukda erbâbı, heyet-i asliyesine ziyâde etmeksizin vaz'-ı kadîmi üzere ta'mîre kâdir olurlar mı?” şeklinde fetva istendiğinde, el-cevap, “olurlar” demiş. Bunun üzerine Sultan Mahmud da “bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe verilmiş olmakdan nâşî mesâğ-ı şer'-i şerîf olduğu üzere ta'mîrine ruhsat-ı seniyye-i mülûkânem erzân kılınarak bu bâbda emr-i hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı pâdişâhânem sâniha pirâ-yı sudûr olmağla mantûk-ı münîfi verilen fetvâ-yı şerîfe muktezâ-yı şerîfi üzre amel olunmak fermânım olmağın ruhsatı hâvî işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr olunmuşdur. İmdî kilisâ-yı mezbûrun tûlen ve arzan ve kadden ve vüs'aten vaz'-ı kadîm ve hey'et-i asliyesini bir karış ve bir parmak tecâvüz etmemek şartıyla ber-vech-i mesâğ-ı şer'-i şerîf ta'mîrine müsâ'ade-i aliyem erzân kılındığı ve bu vesîle ile vaz'-ı kadîminden ziyâde nesne ihdâsına irâ'et-i ruhsat olunmak bir vec-hile câiz olmadığı siz ki vezîr-i himmet-semîr-i müşâr ve mevlânâ ve müdür-i mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel

ve harekete dikkat ve hilâfî vaz' ve hâlet vukû'a gelmemesine sarf-ı rü'yet” edilmesini buyurmuştur.⁴¹

24 Şubat 1915 tarihli bir belgeden⁴² ise kilisenin iç donanımına dair bilgi edinebiliyoruz. Belli ki, söz konusu tarih itibarıyla, Küçükköy kilisesi tasfiye edilmektedir.

⁴⁰ Söz konusu kilise, Zafer Karaca'nın *İstanbul'da Tanzimat Öncesi Rum Ortodoks Kiliseleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008) kitabında yer almıyor; ayrıca bkz. aynı yazar *İstanbul'da Osmanlı Dönemi Rum Kiliseleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995); Eva Şarлак, *İstanbul'un 100 Kilisesi* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2010).

Kilise bugün Gaziosmanpaşa ilçe sınırları içerisinde bulunuyor olsa da, 1835'te geçirdiği bir tamirat Sultangazi üstüne şu kitapta yer bulur: Bayır, Gündoğdu, Önal, *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Sultangazi*, 127.

⁴¹ BOA, C. ADL, 3178.

⁴² BOA, DH.EUM.3.Şb, 4/10A.

Tablo 2: Şubat 1915
itibarıyla Küçükköy Aya İlyas
Kilisesi'nde Mevcut Eşya,
Kaynak: BOA, DH.EUM.3.Şb,
4/10A

Aded		1	Vaftiz
10	Büyük tasvîr	1	Kapu örtüsü
1	Hristos habbâzesi	2	Şam'dân, eski ve kırık
2	Kapu çifte resim	1	Tasvîrlerin post edilen yer
2	Kapu resimsiz	1	Despotluğun üstü
2	Büyük istavroz	2	Kebîr demir şam'dân
2	Yânî Peygamber tasvîri	1	Demir şam'dânlık
1	Meryem Ana	1	Tahta para kutusu
5	Nutuk söylenen yerdeki tasvîrler	1	Cevizden ma'mûl kebîr kasa
2	Hristos resmi	2	Sanduk içerisinde bakırdan ma'mûl avîzelerin zencirleri
71	Orta muhtelif tasvîrler	14	Büyük kandîl avîzeli
1	Camlı ve çarçiveli Meryem Ana	6	Orta kandîl
1	Tasvîr konulan mahalline mahsus nerdîvân	1	Kilise çanı
8	Orta tasvîr	2	Büyük tasvîr vaz' etmeğe mahsûs yıldızlı çarçive
1	İstavroz	1	Orta kapu mukaddes perdesi
7	Muhtelif küçük tasvîrler	7	Resûl tasvîri
1	Orta tasvîr	1	Kırık Hristos
1	Küçük Meryem Ana	2	Kırık istavroz
1	Büyük istavroz	1	Sanduk içerisinde avize kandil, kilise elbiseleriyle memlû pâreçeler
3	Dînî arma	1	Taşdan Ayazma kabı, üç parça
2	Melek heykeli	...	Muhtelif ahâlîye mahsûs bir kısım eşyâ
2	Kuş heykeli	1	İçerisi avîze kırıkları memlû kitâb dolabı
1	On iki mumluk tahta şam'dânlık	4	Kebîr avîze, bütün teferru'âtı
2	Ma'den şam'dânlık	1	Sepet dolusu avîze teferru'âtı
1	Büyük pirinç şam'dân	1	Boş kitâb koymağa mahsûs dolâb
1	Mâh-çeli tasvîr tahtası	6	Küçük kandîl
1	Azîz haçın dolabı	1	Azîz ekmeğin yoğurma masası
1	Bayrak maa direk	3	Tasvîr tahtası
1	Yıldızlı istavroz	1	Despod tahtı yıldızlı
2	İçinde altmış iki kitâb bulunan kitâb dolabı ve üst kubbeli	1	Kebîr mahfazalı dîvâr sâ'ati
1	(...) güneş tahtası	1	Kapaklı tabut
1	Boş levha	2	Dînî kitâb, bir defter
4	Mum direği	15	Oda kapusu
1	İstavroz	33	Camlı çarçive
1	Sanduk	1	Masa
1	Aziz putları, 2 İstavroz, 5 Kitâb	11	Kapu
1	Kandil	1	Dolâb
1	Buhûrdân	2	Masa
2	Kebir pirinçden şam'dân 11 parçalı	45	Yasdık
2	Kebîr pirinçden şam'dân	..	Bir takım eşyâ-yı zâtiye
2	İstavrozlu kandîl		
10	Mum yedeği başlığı		
1	Mum söndüreceği		

Belge 5: Şubat 1915 itibarıyla Küçükköy Aya İlyas Kilisesi'nde Mevcut Eşya, Kaynak: BOA, DH.EUM.3.Şb, 4/10A

alâkası bulunup bulunmadığına nazaran Patrikhâne'ye teslim ve adem-i teslîmi nezâret-i müşârun-ileyhânın re'y ve takdîrine vâbeste bulunduğu ilâveten yazılmış olmağla ol-bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir."⁴³ Bu durumda, kilisede toparlanan bütün eşyalardan geride kalan tek şey, sökülmesi mümkün olmayan kilisenin kubbesindeki tasvir olmuştur.

Küçükköy, Rum Osmanlı ahalisine ev sahipliği yapması yönüyle imparatorlukta Cumhuriyet'e geçiş sürecinde sancılı günler yaşamıştır.

Emir, kilisedeki eşyaların toparlanarak patrikhaneye nakledilmesi yönündedir. Söz konusu nakil esnasında bir de ilginç hadise yaşanmıştır. İçerisinde İlyas peygamberin kemiklerinin bulunduğu iddia edilen bir gümüş kutu meselesi: "... Kilise dâhilinde cesîm bir taşın kaldırılarak ikinci bir taşla fasl-ı müştereki arasında açılan, buraya mukaddemâ birleştirilen gümüşden ma'mûl bir kutu ihrâc edildiği görülmesine ve tebliğ olunan emr mevcûd eşyânın teslimi merkezinde olup bu sûretle taharriyât netîcesinde çıkan şeyin teslimi için emr-i sarîh bulunmamasına binâen içinde Peygamber İlyas (Aleyhisselâm)ın kemikleri olduğu iddi'â olunan mezkûr kutu ile azîzlerin mumu ta'bîr olunan mumlar bir torbaya konulduğu ve vesâ'it-i nakliye tedârik edilememesi dolayısıyla üç kalem eşyâ ile kilisenin kubbesinde kalan ve çıkarılmasına imkân bulunamayan tasvîrin vesâ'it tedârikinde nakl olunmak üzere orada bırakıldığı mezkûr kumandanlıktan bildirilmiştir. Zikr olunan kutu ile mumlar torba ile mahtûmen nezâret-i müşârun-ileyhâya bâ-tezkire irsâl kılınmış ve bunların kilise ile

⁴³ BOA, DH.EUM.3.Şb, 4/10A.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden 17 Haziran 1920 tarihli bir belge,⁴⁴ Rum ahalinin Küçükköy'den tehcir edilmeleri esnasında bıraktıkları eşyalarının gasp edildiği/yağmalandığı, evlerinin ise yakıldığı bilgisini vermektedir. Söz konusu güç koşullarda, kışın yaklaşmasından önce kendilerine başlarını sokacakları barakalar inşa edebilmeleri amacıyla, civardaki Belgrad ve Çiçek korularından kereste/odun edinmeleri konusunda, köyün Rum ahalisi adına ihtiyar heyeti tarafından sunulan izin talepleri söz konusudur. Bu arzuhal, Ticaret ve Ziraat Nezareti tarafından 20 Temmuz 1920 tarihinde, "karye-i mezkûrenin Belgrâd ormanlarına münâsebeti olmadığı gibi ahâlînin mezkûr ormanlarda hakk-ı ihtitâb ve intifâ'ları bulunmadığı" gerekçesiyle reddedilecektir.⁴⁵

Belge 6: Küçükköy Rum Ahalisinin Belgrad Ormanlarından Odun Kesme ve Faydalanma Haklarının Bulunmadığına Dair Ticâret ve Zirâ'at Nezâreti'nin Yazısı,

Kaynak: BOA, DH.İ.UM, 13-2/4-61

⁴⁴ BOA, DH.İ.UM, 13-2/4-61.

⁴⁵ Belgrad ormanlarında; ağaçlar, yağmur ve memba suları dengesinin korunabilmesi açısından, burada 1882 tarihli ağaç kesim yasağı konusunda bkz. M. Mehdi İlhan, "Osmanlı Su Yollarının Sevk ve İdaresi," *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, 27: 44 (2008), 61-62.

Resim 24: Küçükköy Aya İlyâ Kilisesi Küçükköy İlkokulu'na Dönüşmüşken, Tarih: 29 Ekim 1945⁴⁸

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Kilise, önce ilkokula (Küçükköy İlkokulu)⁴⁶ dönüştürülmüş; ardından "Pratik Kız Sanat Okulu" olarak kullanılmıştır.⁴⁷ Bugün ise Gaziosmanpaşa ilçesi Halk Eğitim Merkezi olarak hizmet veriyor. Bugünkü dış görünüm aslı yapısıyla benzerlik göstermiyor olmalıdır; ancak kilise hiç yıkılmamış, sadece restore edilmiştir. Binanın iç görünümü ise orijinal yapıyı dışa vurmaktadır.

Resim 25: Küçükköy Aya İlyâ Kilisesi, Bugünkü Durum/Dış

Fotoğraf: Kemal Köroğlu

⁴⁶ İlkokulu bu okulda bitiren Hüsnü Berse, okulun adını Küçükköy İlkokulu olarak bildiriyor. Ardından burası, 1958 yılı itibarıyla Dumlupınar İlkokulu olarak adlandırılacaktır: Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 21, 25.

⁴⁷ Bugünkü halk eğitim merkezinin daha önce "Pratik Kız Sanat Okulu" olarak kullanımına ilişkin bkz. <http://www.gaziosmanpasahem.gov.tr> (tarihçe kısmı).

⁴⁸ Küçükköy muhtarı Üzeyir Kurum da (sonradan Küçükköy belediye başkanı) harabe durumda bulunan Küçükköy Kilisesi'ni temizleterek buranın okula dönüştürülmesine katkıda bulunmuş bir isim: *Türkiye Gazetesi: Gaziosmanpaşa Aylık İlavesi*, Kasım 1982.

Resim 26: Küçükköy Aya İlyas Kilisesi, Bugünkü Durum/İç I

Fotoğraf: Kemal Köroğlu

Resim 27: Küçükköy Aya İlyas Kilisesi, Bugünkü Durum/İç II

Fotoğraf: Kemal Köroğlu

aziosmanpaşa

Cumhurbaşkanı Belediye'de yaklaşık 1 saat kaldı

ÖZAL G.O.P.AŞA'DA

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE
KÜÇÜKKÖY POSTASI
Dopdolu bir yılı

1990 tarihi değişimler yılı

aziosmanpaşa

ANDAKİ YIKIMLAR OKULLARININ KURTULMASI İLE BAŞLAYACAK

23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramı ilçemizde törenlerle kutlandı.

Plevne kahramanı ölümünün 86.yıldönümünde ilçemizde kabri başında törenle anıldı

Müslüman olan pop müziği sanatçısı Cat Stevens geçen ay Türkiye'deydi

Göçmenler Derneği Gaziosmanpaşa Şube Kuruldu

KÜÇÜKKÖY POSTASI

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE

İNŞAATI BAŞLIYOR GAZİOSMANPAŞA'DA MODERN BİR SITE OLACAK

Giresun mahallesindeki yolların iyileştirilmesi için etüdü yapıyor elektrikçiler

İlçemizde 25 kişi bağlandı

ANAP MİLLETVEKİLİ İMREN AYDIN İLÇEMİZİ ZİYARET ETTİ

1987'NİN İLK YATIRIMI

BAŞARILI BİR KOOPERATİF

NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE

KÜÇÜKKÖY POSTASI

KUÇUKKÖY'DE SAĞLIK HAZIRLIĞI HIZLANIYOR

GAZİOSMANPAŞA Müslüman Halkın Sesi

GAZİOSMANPAŞALI İKİ-BÜKLÜM

Gaziosmanpaşa Postası

Demirel: Sahtis yok Parti var dedi

Yeni atında yeni bir İstanbul yaratan Adam Başkan Dr. Fahri Atabey

Av. Nuri EROGAN'DIR!

BÖLÜM IV

Gaziosmanpaşa'nın Süreli Yayınları

BÖLÜM IV

Gaziosmanpaşa'nın Süreli Yayınları

Resim 28: *Gaziosmanpaşa*'nın 15 Kasım 1963 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası

Şu aşamada, Küçükköy, Taşlıtarla, Gaziosmanpaşa üstüne çıkmış/burada basılmış süreli yayınların eksiksiz bir envanterini hazırlamak mümkün gözüküyor.¹ Bölgede yayımlanmış süreli yayınların bir kısmına ulaşmış bulunuyorum ki, bu da bölgedeki gazete-dergiciliği ve yerel medya yoluyla bölgede yaşananların okunmasını bir dereceye kadar mümkün kılıyor.

Bölgenin *Gaziosmanpaşa* olarak isimlendirilişinin hemen ardından yayımlanan *Gaziosmanpaşa* isimli bir gazeteye sahibiz. Gazetenin baş yazarı ve yazı işleri müdürü Av. Zekeriya Mengüç, sahibi Hüseyin Eren, idare müdürü ise Mustafa Kızılkaya'dır. Gazete, ilk sayısını 15 Kasım 1963'te yayımlamış olmalıdır.² Bu ilk sayısında herhangi bir slogana başvurulmazken 27 Kasım 1963 (gecikmeli çıkan) ikinci sayısında "Haftalık Siyasi, Milliyetçi Gazete" sloganı dikkat çekmektedir. Üçüncü sayı, bu kez çok daha gecikmeli, hemen hemen bir ay kadar sonra, 20 Aralık 1963'te çıkabilecektir. Bir sonraki sayı, ancak yirmi gün sonra piyasaya çıkabilmiş ve nihayet eldeki son sayı da 13 Şubat 1964 tarihinde yayımlanmıştır. Bu son sayıda slogan değişmiş; "milliyetçi"

ibaresi atılarak bu kez "Tarafsız Haftalık Halk Gazetesi" olarak yayımlanmıştır.³ Bu elimizdeki son sayının son sayfasında okuyuculara bir duyuru bulunmaktadır: "Kıymetli okuyucularımızın dikkatine: Gazetemiz yöneticilerinden bir kısmını değiştirdiği için, bir kaç hafta çıkmamıştır. Bundan sonra okuyucularının arzularında olduğunu beyan eder." Ancak, bundan sonra gazete çıkmaya devam etmiş midir, bilemiyorum.

¹ Buna neden, kütüphanelerde eksiksiz süreli yayın koleksiyonlarının bulunmamasıdır.

² Gazetenin üzerinde herhangi bir sayı numarası bulunmadığından eriştiğim nüshanın ilk sayı olup olmadığı konusunda net bilgi veremiyorum; ancak kütüphane görevlilerin gazete üzerine yazdığı "N: 1" notu bulunuyor ve "Gayemiz" başlıklı yazıda gazetenin misyonu açıklanıyor.

³ Gazete, ancak 5 sayı mı çıkabildi; yoksa Ankara Milli Kütüphane'ye bu kadar sayı mı gönderildi, net bilgi vermem mümkün gözüküyor.

Zaten, gazetenin hiçbir sayısının, vaat edilen, haftalık sürede basılması gazetenin güçlüğüyle ayakta kalabildiğinin göstergesidir.

Eren, *Gaziosmanpaşa*'nın bu ilk sayısında "Gayemiz" başlığı altında gazetenin misyonunu açıklıyor. Vurgu yaptığı, muhacirlerin Türkiye'ye kattıkları farklılıktır: "Güzel İstanbul'un bir kanadını teşkil eden Gazi Osman Paşa yeni ilçe oluşunun verdiği sevinç ve heyecan bütün tariflerin üstündedir"⁴ diyor. Bu gazete, göçmenlerin yayın organıdır.

Bölgenin bir başka gazetesi, *Gaziosmanpaşa Postası*⁵ adıyla ve "Siyasi, İktisadi, Mahalli, Müstakil Gazete" sloganıyla ilk sayısını 26 Ağustos 1969'da yayımlamıştır. Gazetenin "imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden" kişisi Selahattin Yıldız'dır.⁶ *Gaziosmanpaşa Postası*, "Niçin Çıkıyoruz?" başlıklı yazıyla çıkış amaçlarını şu şekilde duyurmaktadır Gaziosmanpaşalılara:

Uzun zamandanberi muhitimizin dertlerini dile getirecek bir gazetenin bulunması dolayısıyla bu boşluğu doldurmak için çıkarılması düşünülen elinizdeki GAZİ-OSMANPAŞA POSTASI haftalık gazete nihayet bütün güçlükleri yenmek suretiyle yayın hayatına girmiş bulunmaktadır.

İsmi Plevne kahramanından alan muhitimiz İstanbulun en son kurulan İlçesi olmakla aynı zamanda en genç ilçesidir de. Bu yeni muhitimiz kısa maziye sahip olmasına rağmen diğer ilçelerle kıyaslanmayacak kadar farklı bir kalkınma göstermiştir.

Çalışkan, dürüst ve milliyetçi vatandaşlardan teşekkül eden muhitimiz her yeni kalkınan muhitte olduğu gibi bir çok zorluklar, imkânsızlıklar ve hatta fırsatçı çıkarıcılarla çevrelenmiş olduğunu biliyoruz.

Bütün bunlara rağmen İstanbulun son senelerde en çok kalkınma hızı gösteren beldemizin 1950 yılında kuruluş halinde olduğu ilk günlerde bir kaç yıkık, çarpık, çurpuk evden ibaret bulunmakta idi. Fakat bir çok dış ülkelerde Türk varlığını her türlü tesirlere rağmen devam ettiren ve bekasını temin eden bura sakinlerinin gelip yerleşmesi bugünkü modern GAZİOSMANPAŞA'yı Bütün güçlüklerle rağmen meydana getirmiştir.

⁴ Hüseyin Eren, "Gayemiz," *Gaziosmanpaşa*, s. 2.

⁵ Bu gazete toplam 6 sayı çıkabilmiş gözüküyor. Yahut Milli Kütüphane'ye ulaştırılanlar bundan ibarettir. Gazetenin uzun yıllar faaliyete devam edebildiği akla yakın gözüküyor. Zira ilk sayıları vakitlice basılmış olmasına rağmen son iki sayı büyük aksamalarla piyasaya sürülebilmıştır: 1. Sayı: 26 Ağustos 1969, 2. Sayı: 2 Eylül 1969, 3. Sayı: 9 Eylül 1969, 4-14. Sayı: 26 Kasım 1969; 17-26. Sayı: 10 Aralık 1969; 17-26. Sayı: 10 Mart 1970.

⁶ Selahattin Yıldız, *Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü'nün "iki numaralı kurucu azası"* olup başkanlığını da yürütmüştür. Kendisi aynı zamanda *İstanbul: Son Saat* ve *Günlük Ticaret* gazetelerinde de yazı işleri müdürlüğü görevlerinde bulunmuş olup, *Batı Trakya* dergisinin de sahibi idi. *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 1, s. 4. Yıldız, gazetecilik mesleğine Cihat ve Selim Baban kardeşlerin *Son Saat* gazetesinde adım atmıştı. Selahattin Yıldız, *Hayatım*. Yıldız'a, anılarını basılmadan görmeme izin verdiği için teşekkür ederim.

Birçok memleketlerden kopup gelen ve burada yeniden bir vatan kurmuş olan bir çok vatandaşlarımızın bugünkü yaşamlarında karşılaştıkları güçlükleri buranın bir çocuğu olarak yakından bilmekteyiz. Dertlerimizi iletmek onları istenildiği yere ulaştırmaktaki güçlükleri elbetteki takdir etmekteyiz. Hatta burada bazı şahıslar, bazı daireler ve bazı çıkarıcılar tarafından istismar edilen halkımızın şikâyetçi bulunacakları bir mercii bulamadıklarından da haberdarız.

Yolunu yaptıramayan, İnşaatını dilediği gibi inşaa edemeyen, içecek suyu bin bir güçlükte temin edebilen ve evine medeni vasıta olduğu halde elektrik almasını beceremeyen vatandaşlarımızın hayli kabarık bir sayıda olduklarını da biliyoruz. İşte bu hizmetlerin yapılmasında görülen aksaklıklarla mücadele edecek bir organında bugüne kadar muhitimizde neşredilmemiş olması bunu intaç ettiren kimselere fazlaca bir cesaret vermiştir ki günden güne halkımıza bu kişiler külfet olmaktadır.

Kendi çıkarları için Gaziosmanpaşa da yaşayan vatandaşı ezmeği prensip alan bu insanları durdurmak zamanının geldiğini göstermek, bir vatandaşın sömürülmesine karşı bir kitlenin de bulunduğunu ispatlamak ve Gaziosmanpaşanın tüm dertlerini dile getirmek için biz bugünden itibaren bu şahıslara DUR demek için GAZİOSMANPAŞA POSTASI'nı çıkarmaktayız.

Daima halktan aldığını halka vermek, halkın yanında olmak, ne o zümre ne bu zümre ile birlikte kolkola gitmeyerek sadece hak yolunda ve halk'ın kolunda yürümek azmi ile çıkıyoruz.

Gaziosmanpaşa Postasının yaşaması ise tamamen siz aziz Gaziosmanpaşalı okuyucularımızdan en büyük yardım ve teşviki göreceğimizden emin olarak yayın hayatına atılmaktayız.

Aziz Gaziosmanpaşalı senin için savaşacak senin için mücadele edecek olan bu organ'a yardımını esirgemeyeceğini ümit ederek istikbale emin bir adım atıyoruz. Allah her iki tarafa da yardımcı olacaktır.⁷

Selahattin Yıldız'ın sahip ve genel yayın müdürü sıfatıyla çıkardığı bir başka gazete de *Küçükköy Postası* adını taşır. Gazetenin yazı işleri müdürlüğünü ise M. Emin Yurdakul yürütmektedir. İlk sayısı 8 Ağustos 1975'te çıkan gazetenin, toplam (ulaşabildiğim) sekiz sayısı çıkmıştır. Sekizinci sayı 28 Kasım 1975 tarihlidir.

Gazetenin ilk sayısı "Haftalık Siyasi Müstakil Gazete" sloganıyla çıkar. Gazete, daha ikinci hafta piyasaya çıkmaz ve 22 Ağustos 1975 tarihli ikinci sayıda "Haftalık" ibaresi kaldırılır; "15 Günde Bir Çıkar" notu düşülür. 6. sayıya kadar iki haftada bir çıkmayı başaran gazete, 7. sayıyı ancak he-

⁷ Sayı: 1, sayfa: 1, 3. Orijinaldeki imlaya müdahalede bulunmadım.

men hemen bir ay sonra çıkarabilmiştir. *Küçükköy Postası*'nın redaksiyon, imla anlamında özenli bir yayıncılık gerçekleştirdiğini iddia etmek güçtür ki, bu tespit, bölgede çıkan süreli yayınların tamamı için de geçerlidir.⁸

Küçükköy Postası'nın, ilk sayısında yer verilen "Niçin Çıkıyoruz?" başlıklı "baş-yazı" da şunlar dile getirilmiştir:

Son yıllarda büyük gelişme kaydeden köyümüzün eksikliklerinden biri olan bir gazetenin yokluğunu doldurmak için küçükköyün içinden kendi dertlerini dile getirmek için çıkarmağa karar verdiğimiz KÜÇÜKKÖY POSTASI haftalık gazetemiz bütün güçlüklerle rağmen neşir hayatına atılmıştır.

...
Aziz Küçükköylüler senin için savaşmak senin için mücadele edecek olan bu küçük çapta-ki basın organını sende koru. Onun etrafında birleşmeye katıl ve ümitle istikbale emin adımlarla atılmak isteyen mücadeleciler arkadaşlarımızı destekle. Ümidimiz Dayanağımız ve yolumuz Küçükköylülerin hizmetinde olmaktadır. Allah bizlere yardım edecek ve sizlerin hizmetinde *uzun yıllar olacağız*.⁹

M. Emin Yurdakul ise "Hizmet Yarışına Başlarken" başlıklı birinci sayıdaki yazısında *Küçükköy Postası*'nın çıkışı konusunda heyecanını şu cümlelerle ifade etmektedir:

Aziz Küçükköylü hemşerilerim:
Şu cismi küçük fakat mana bakımından büyük değer olan gazetemizi büyük güçlüklerle rağmen çıkarmanın huzuru ve sevinci içerisinde bulunmaktayız.

Resim 29: Gaziosmanpaşa Postası'nın 26 Ağustos 1969 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası

⁸ Küçükköy Belediye Başkan Vekili olarak birinci sayıda Şemsi Erkan olarak zikredilen isim, üçüncü sayfada Remzi Erkan olarak zikredilmiştir örneğin: *Küçükköy Postası*, sayı: 2, s. 3.

⁹ Vurgu benim. *Küçükköy Postası*, sayı 1, s. 1.

Resim 30: *Küçükköy Postası*'nın 8 Ağustos 1975 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası

Resim 31: *Küçükköy Postası*'nın 17 Ekim 1975 Tarihli Renkli Nüshasının Birinci Sayfası

...
Gazetemiz, sizin diliniz, kulağınız, aklınız ve hatta beyniniz olmak için çıkmaktadır.

...
Küçükköy Postası, sizin hizmetinizde *uzun yıllar* olmak için çıkarıldı.¹⁰

Uzun yıllar okuyucularıyla birlikte olmayı uman *Küçükköy Postası* ancak sekiz sayı çıkabilmiştir. Bölgede yayımlanan yerel gazeteler neden bu kadar kısa ömürlü oluyordu? Belki maddi külfet, kısa yayın ömrünün başlıca sebebi olabilir; ancak yerel çekişmeler de yayının faaliyetlerinin sekteye uğramasında etkili olmalıdır.¹¹

Küçükköy Postası, bölgede Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin yayın organı gibi çalışır. Gazetenin CHP'nin seçimi kazanmasını sevinçle duyurmasının yanında, CHP'nin ve CHP'li yeni belediyenin sözcüsü sıfatıyla yayımlanan Veli Kayapınar imzalı "AP'den Devraldığımız Belediye" başlıklı yazı bunun bir örneği olarak görülebilir.¹²

Bir başka yerel gazete, ilk sayısı 2 Ocak 1969 tarihinde "Haftalık Siyasi Gazete" olarak çıkan, İslami tonu ağır, Gaziosmapaşa'nın "sağ kanadının temsilcisi" *Taşlıtarla Adalet* gazetesidir. Yukarıda bölgenin adının resmen Gaziosmanpaşa olarak değişmiş olmasına rağmen; gazetenin, adında Taşlıtarla adını yaşatmasının altı çizilmeye değer bir konu olduğunu belirttim.¹³ Nazmi Akbıyık'ın sorumlu müdürü bulunduğu gazetenin ancak üç sayı yayımlanabildiğini sanıyorum. Daha üçüncü sayısında "haftalık" ibaresi atılarak "15 Günde Bir Çıkan Siyasi Gazete" sloganıyla çıkan *Taşlıtarla Adalet*, ilk sayısının başyazısında, "Niçin Adalet?" başlığıyla çıkış gayelerini izah eder:

İlk sayısını bugün veren "TAŞLITARLA ADALET" memlekete ve siz değerli okurlarına şu gaye ile çıkmaktadır:

Taşlıtarlamızın dert ve dileklerine tercüman olacak bir yayın organına yıllardan beri kavuşmamaktan ciddi üzüntüler geçirmiş bulunmaktayız. Açıkladığımız bu önemli konuyu tercüman olabilmek gayesile bu gazete-yi yayınlamaya başladık. Bu yayınlarımıza sizlerin bizlere destek olmasına her zaman beklemekteyiz.

¹⁰ Vurgu benim. *Küçükköy Postası*, sayı: 1, s. 1-3.

¹¹ *Küçükköy Postası* üzerinden bu tür çekişme örneği olarak, Selahattin Yıldız'ın gazeteyi çıkarmasının akabinde bölgede karşılaşmış olduğu "çekeme-memezlik" durumuna şahit oluruz: Selahattin Yıldız'ın bu bağlamda bir eleştiri yazısı için bkz. "Bazı Ufak İnsanlar," *Küçükköy Postası*, sayı: 2, s. 4.

¹² *Küçükköy Postası*, sayı 2, s. 4. Aynı tonu gazetenin tüm sayılarında görmek mümkündür.

¹³ 1994'te Metin Koç tarafından çıkarılan ve yine Taşlıtarla adını kullanan *Taşlıtarla'dan Görünüm* başlıklı bir gazete Milli Kütüphane kataloglarında görünmesine rağmen, bu gazete yetkililerce kütüphane depolarında bulunamamıştır.

Açıklamak istediğiniz, çekindiğiniz bir husus olunca bizlere derhal başvurun. Bunları yazmak ve ilgililere duyurmak çarelerini bulmak bizlerin esas görevlerinden biri olacağını unutmayınız.

Parti farkı gözetmeden bu görevlerimizi yapacağız. Ve bunlara karşı bir ücret talep etmeyeceğiz.

Bizlere bir defa uğramanız, görüşmeniz sizler için çok faydalı olacaktır. Bunu görüşmelerimizden sonra daha iyi kavramış olacaksınız.

Yeni yayınına başladığımız bu gazetenin sizler, Taşlıtarla ve bizler için hayırlı olmasını temenni eder memleketimizin muhtaç olduğu *sağ basına* her zaman ve her zamandan daha fazla ilgi gösterilmesi, istikbâllerimiz, istikbâlleriniz için daha faydalı olacaktır.

Saygılar, Sevgiler
ADALET¹⁴

Gazetenin ilk iki sayısı iki sayfa çıkmışken üçüncü ve muhtemelen son sayısı dört sayfa çıkmıştır. Gazetenin, oldukça bozuk bir imla ile çıkmış olduğundan anlaşılıyor ki, ekip içerisinde düzgün redaksiyon hizmeti veren birileri bulunmuyordu.

Resim 32: Taşlıtarla Adalet'in 2 Ocak 1969 Tarihli İlk Sayısının Birinci Sayfası

Resim 33: Taşlıtarla Adalet'in 9 Ocak 1969 Tarihli Renkli Nüshasının Birinci Sayfası

¹⁴ Taşlıtarla Adalet, sayı: 1, s. 1. Vurgular benim.

BELDEMİZ

Gaziosmanpaşa

Siyasî, iktisadî, aktüel aylık gazete

FIYATI: (KDV DAHİL) 100 TL

Belediye kesin konuştu:

"MEYDANDAKİ YIKIMLAR OKULLARIN KAPANMASI İLE BAŞLAYACAK"

Röportaj: Osman Öz

Gaziosmanpaşa meydanının istinatlı kısmı son günlerde Gaziosmanpaşalılar olduğuna kadar tüm İstanbul'un bir koca... Bu konuya özel ilgi gösteren büyük gazetelerin muhabirlerinin bir güdüp birliği gelirken tahminimiz de bu konuya gösterdiği ilgi bir hayli fazla... Biz de Gaziosmanpaşanın ses olarak bu konuya ağırlık getirmek için belediye başkan yardımcısı Recep Koral ile görüştük.

— Beyim Recep Koral Gaziosmanpaşa meydanının istinatlı kısmı son günlerde Gaziosmanpaşalılar olduğuna kadar tüm İstanbul'un bir koca... Bu konuya özel ilgi gösteren büyük gazetelerin muhabirlerinin bir güdüp birliği gelirken tahminimiz de bu konuya gösterdiği ilgi bir hayli fazla... Biz de Gaziosmanpaşanın ses olarak bu konuya ağırlık getirmek için belediye başkan yardımcısı Recep Koral ile görüştük.

amaçlı belediye binasının yanına katılmama, diğer sivilin ayas sivilin yapı ve bütçeler katilerine göre sosyal tesisler yapılmaktadır. — Ayas ve sivil sivilin katilerine belediye yapı katı ne oldu?

Ayas ve sivil sivilin katilerine belediye yapı katı ne oldu? — Ayas ve sivil sivilin katilerine belediye yapı katı ne oldu?

İçerde istinatlı odılan evlerden bir görüntü.

23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramı ilçemizde törenlerle kutlandı.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Gaziosmanpaşa'da mühtepren törenlerle kutlandı.

BEYK ATAMIZIN ÇOCUKLARA HEDİYE ETTİĞİ 23 NISAN 'ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI' İLÇEMİZDE BÜYÜK TÖRENLERLE KUTLANDI.

Torunlar, 23 Nisan sabahı renkli ve özel kostümlerle meydanları Atatürk Anıtına çanak kayranlar ile katıldılar. Törenlere Belediye Başkanı Nebi Özlü, İlçe Kaymanca Orhan Arslan, görevleri başında, geçen diğer meclis ve basın erkani ve çok sayıda vatandaş katıldı. Çoğunlukla konuşmalar yapıldı. Törenle katılan belediye başkan Nebi Özlü, genç sivilin ve sivilin ille göndü. Konuşmasında şunları bir bir söyledi: çocukların belediye başkan olarak bu bayram olmalıdır bululan ille östük bu derman Büyük Atatürk çocukların ne kadar önem verdiğimiz için bir belediye başkanlığıdır.

Devlet 2 Sayfa

Gaziosmanpaşa'yı 50. yıl dönümünde, İlçe Kaymanca Orhan Arslan, Belediye Başkanı Nebi Özlü, Milli Eğitim Müdürü İsmail Hakkı Köseoğlu, Belediye Başkan vekili İsmail Mert, Emniyet Amir ve diğer katıldılar.

Plevne kahramanı ölümünün 86.yıldönümünde ilçemizde kabri başında törenle anıldı

PLEVNEDE ADINI TÜM DÜNYAYA DUYURAN, YETER SİZ İMKANLARLA RUS KUVVETLERİNİ HEZİMETE UGRATAN PLEVNE KAHRAMANI GAZİ OSMANPAŞA OLU MURAT 86. YIL DÖNÜMÜNDE YAPILAN KONUS MALARLA...

Müslüman olan pop müziği sanatçısı Cat Stevens geçen ay Türkiye'deydi

YÜKSEL SARDOLAN

İstanbul'da konser veren Cat Stevens'in İstanbul'da konseri olduğu konferansın bir anı.

Kızılay Dernek Başkanı Ali Külünk: "VEREM HASTALIĞININ ARTMASININ SEBEBİ GEÇİM SIKINTISIDIR"

Kızılay Derneği başkanlığına seçilen Ali Külünk.

DYP Gaziosmanpaşa İlçe Başkanı Partisinin Milliyetçilik anlayışını dile getirdi: "türkiyenin birlik ve beraberliği için çalısın milliyetçilikler."

DYP Gaziosmanpaşa İlçe Başkanı Partisinin Milliyetçilik anlayışını dile getirdi.

BAŞYAZI

ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMINDA SOYDAŞ ÇOCUKLARIMIZIN BOYNU BÜKÜK KALDI.

Geçmiş ödediğimiz milli bayramlarımız, sadece günün geçmesiyle değil, her geçen gün, ayın sonunda gelen devletimizin girmesindedir. Bu inanca 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı tüm Türkiye'nin 11 ilçe ve köylerinde toplanarak kutlanmaktadır. İnanıldığı gibi 22 Nisan 1920 Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış gündür.

Büyük Önderimiz Atatürk, bu günü ve anıyı düşünürken, Türk çocuklarının sağlığını düşünürken, bu günü ve anıyı düşünürken, Atatürk'ün saygınlığına ve saygınlığına önem vermiştir. Atatürk'ün saygınlığına ve saygınlığına önem vermiştir. Atatürk'ün saygınlığına ve saygınlığına önem vermiştir.

OLAYLI GEÇEN SHP İLÇE KONGRESİNDE DELEGLERİN VE ÜYELERİN TAŞKINLIK YAPMASI ÜZERİNE DİVAN BAŞKANI METİN TÖZÜN DEMOKRASİYİ DELDİRTMEM DEDİ.

SHP İlçe başkanı Süleyman Kabançalı açılış konuşmasında.

OLAYLI GEÇEN SHP İLÇE KONGRESİNDE DELEGLERİN VE ÜYELERİN TAŞKINLIK YAPMASI ÜZERİNE DİVAN BAŞKANI METİN TÖZÜN DEMOKRASİYİ DELDİRTMEM DEDİ.

Gaziosmanpaşa SHP İlçe Kongresi 6.4.1986 günü, ilçemizde bulunan Şişli Mektebi'nde yapıldı. İlçe Kongresi'nde konuşan SHP İlçe Başkanı Süleyman Kabançalı, kongrenin başarılı geçtiğini söyledi.

Göçmenlere Yardım Derneği Gaziosmanpaşa Şube Kongresi

GOÇMENLERE YARDIM DERNEĞİ GAZİOSMANPAŞA ŞUBE KONGRESİNDE YURT İÇİNDE VE YURT DIŞINDA BULUNAN GOÇMENLERİN SORUNLARINI TARTIŞILDI. BULGAR HÜKUMETİNCE SOYDAŞLARIMIZA UYGULANAN SOYKIRIMI BİRKEZ DAHA PROTESTO EDİLDİ.

Göçmenlere Yardım Derneğinin Yalıköy Genel Kurulu 27 Nisan 1986 günü, ilçemizde bulunan Şişli Mektebi'nde yapıldı. Genel Kurulda konuşan Dernek Başkanı Mehmet Aksoy, göçmenlerin yaşadıkları sorunları ve çözüm yollarını tartıştı.

Resim 34: Beldemiz Gaziosmanpaşa'nın Mayıs 1986 Tarihli 5. Sayısı

Resim 35: *Beldemiz Gaziosmanpaşa* Yenilenen Yüzüyle, yıl: 2, sayı: 13

1980'lerde ise *Beldemiz Gaziosmanpaşa* isimli bir aylık gazete Hüsnü Berse tarafından çıkarılmıştır.¹⁵ Yazı işleri müdürlüğü görevi Mehmet Kâmil Berse'nin, genel yayın müdürlüğü ise İdris Kahraman'ın uhdesindedir. İlk sayısı Ocak 1986'da "siyasî, iktisadî, aktüel aylık gazete" sloganıyla çıkan gazete, toplam 17 sayı yayımlanabilmiştir. Yayın, sağ siyasetin destekleyicisi görünümünde olup, Gaziosmanpaşa'nın müstakil belediye oluşundan kısa bir süre sonra çıkması yönüyle bu döneme ışık tutmaktadır. Gazete, ikinci yılında yenilenen yüzüyle 13. ve 14. sayılarını aynı adla; ancak bu kez, "Gaziosmanpaşa ve Eyüp ilçelerinden haberler" üst başlığıyla Eyüp'ü de kapsama alanına alarak çıkarılmıştır. Son üç sayıda ise bu üst başlık atılarak eski formata dönmüştür.

¹⁵ Hüsnü Berse'ye beni yönlendiren, dolayısıyla *Beldemiz Gaziosmanpaşa* gazetesinden haberdar olmamı sağlayan gophaber.com internet gazetesini sahibi Ali Şükrü Kara'ya teşekkür ederim.

Resim 36: *Gaziosmanpaşa Gündem*'in Ağustos 1990 Tarihli 5. Sayısı

Resim 37: *İstanbul Gaziosmanpaşa*'nın Ocak 1991 Tarihli Sayısı

Resim 38: *Gaziosmanpaşa İstanbul*'un Ocak 1993 Tarihli Sayısı

Bir başka süreli yayın, Dr. İsmail Rüstemoğlu döneminde, Gaziosmanpaşa belediyesi tarafından çıkarılmıştır ve belediye bu yayın organı yoluyla, icraatlarını net biçimde duyurmuştur. Taksim Atatürk Kitaplığı'ndan ulaşılabilen kayıtlara göre yayın, 1990 ortalarından 1993 ortalarına üç yıl boyunca hemen hemen kesintisiz biçimde çıkarılmıştır. İlk çıkan yayın, *Gaziosmanpaşa Gündem* (Gaziosmanpaşa Belediyesi ücretsiz yayın organı) başlığını taşımakta iken, ardından adı *İstanbul Gaziosmanpaşa* (belediyenin ücretsiz kültür hizmeti) olmuştur. 1991 ve 1992 boyunca bu isimle ve yüzle çıkan yayın organı Ocak 1993 itibarıyla *Gaziosmanpaşa İstanbul* oldu ve yeni yüzüyle okuyucuyla buluştu.

Son olarak, dergiler kapsamında değerlendirilebilecek *Gaziosmanpaşa: Müslüman Halkın Sesi* isimli bir siyasi, haber, yorum dergisine sahibiz ki, bu derginin ancak 15 Nisan 1991 tarihli ikinci sayısı Ankara, Milli Kütüphane'nin kayıtlarına girmiştir. Derginin sahibi, Fikret Akpınar, yazı işleri müdürü ise Sami Akpınar'dır.

Resim 39: Gaziosmanpaşa: Müslüman Halkın Sesi, 15 Nisan 1991 Tarihli İkinci Sayısının Kapağı

AMATÖR III. LİG
CENİLMEN TAKIMI
GAZİOSMANPAŞA

SIGOR

TENEKTE

BÖLÜM V

*Gaziosmanpaşa ve Küçükköy
Spor Kulüpleri*

BÖLÜM V

Gaziosmanpaşa ve Küçüköy Spor Kulüpleri

Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü

Resim 40: Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören I

(Resimde spor kulübünün eski binası görülüyor)

Kaynak:
Selahattin Yıldız Arşivi

Gaziosmanpaşa Spor Kulübü 19.08.1965 tarihinde kurulmadan önce bölgede bazı başka kulüpler bulunmakta idi. Ancak bunlar federe değillerdi. Taşlıtarla Spor Kulübü, Gaziosmanpaşa Spor Kulübü, Göktepe Spor Kulübü ve Tunaspor Kulübü bölgede faaliyet göstermekte idi.¹ Bütün bu federe olmayan kulüpler, 03.07.1964 tarihinde bir araya gelerek güçlerini birleştirmeye ve tek kulüp çatısı altında federe bir kulüp oluşturmaya karar verdiler.

¹ Selahattin Yıldız, *Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Tarihiçesi*. Ayrıca bkz. *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 3, s. 4; *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 4-14, s. 4; *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 15-16, s. 4.

Çalışmalar bir yıl içerisinde tamamlandı ve 24-25 ve 27 Ağustos 1965 tarihlerinde *İstanbul: Son Saat* gazetesinde (3043, 3044 ve 3046. sayılarında) Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü olarak tüzüklerini yayımladılar. Tunaspor Kulübü birleşim gerçekleşmeden ayrılınca, nihai birleşim, üç kulüp arasında gerçekleşti.

Resim 41: Gaziosmanpaşa Spor Kulübünün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören II

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Selahattin Yıldız, “büyük iddiaları olan Tunaspor toplantıya katılmamıştı” diye yazıyor.² Kulübün ayırıcı işareti, “kalkan üstünde kırmızı-yeşil renklerle G.S.G.K. 1965 yazısı” idi; uğraşacağı spor branşları ise şu şekilde belirlenmişti: Atletizm, aletli jimnastik, basketbol, bisiklet, boks, deniz sporları, futbol, güreş ve halter.³ Kısa süre sonra da, 5 Ekim 1965’te, kulüp federe oldu.

² Yıldız, *Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Tarihçesi*.

³ Bilgi, Selahattin Yıldız’ın Gaziosmanpaşa Spor Kulübü dosyasındadır.

Spor kulübünün kurulmasında, 27 Mayıs darbesinden sonra yeni kurulan Gaziosmanpaşa ilçesine ilk kaymakam⁴ olarak atanan Celal Balkanlı'nın⁵ aktif rol aldığını söyleyebiliriz. Kulübün kurucu ekibinin 28 kişiden oluştuğu biliniyor. Bu kurucu üyelerden bir numaralı olanı Celal Balkanlı, ikincisi ise yukarıda, gazetecilik faaliyetleri bağlamında, bahsettiğim Selahattin Yıldız'dır.⁶ Yıldız, anılarında neden iki numaralı kurucu aza olduğunu şu cümlelerle anlatıyor: "Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik kulübünün üye kayıt defterine bakıldığında ben 2 numaralı üye görülmekteyim. Bunun nedeni kaymakamın önüne geçmek istemeyişimdir."

Resim 42: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün 1965 Tarihinde Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Tarafından Tescil Edilmiş Kırmızı-Yeşil Forması (Çizim: Arif Akçavdar)

Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

⁴ Gaziosmanpaşa'da görev yapan kaymakamların tam listesi şu şekildedir:

Tablo 3: Gaziosmanpaşa Kaymakamları

A. Celal Balkanlı, Göreve Başlama Tarihi: 25.10.1963, Görev Bitiş Tarihi: 02.12.1966
M. Adnan Kantek, Göreve Başlama Tarihi: 12.12.1966, Görev Bitiş Tarihi: 03.12.1968
Muammer Durak, Göreve Başlama Tarihi: 19.12.1968, Görev Bitiş Tarihi: 05.06.1973
E. Hüseyin Köseoğlu, Göreve Başlama Tarihi: 20.06.1973, Görev Bitiş Tarihi: 20.06.1978
Ekrem Berk, Göreve Başlama Tarihi: 20.06.1978, Görev Bitiş Tarihi: 25.03.1980
Cemal Eryavuz, Göreve Başlama Tarihi: 27.03.1980, Görev Bitiş Tarihi: 12.12.1980
Ekrem Berk, Göreve Başlama Tarihi: 16.12.1980, Görev Bitiş Tarihi: 13.02.1981
Sezai Taşkelî, Göreve Başlama Tarihi: 19.08.1981, Görev Bitiş Tarihi: 02.08.1982
Güner Orbay, Göreve Başlama Tarihi: 10.09.1982, Görev Bitiş Tarihi: 26.06.1985
Orhan Aydın, Göreve Başlama Tarihi: 24.09.1985, Görev Bitiş Tarihi: 23.06.1988
A. Hami Artürk, Göreve Başlama Tarihi: 24.06.1988, Görev Bitiş Tarihi: 01.09.1989
Aydın Alper, Göreve Başlama Tarihi: 25.09.1989, Görev Bitiş Tarihi: 24.09.1991
Orhan Kırılı, Göreve Başlama Tarihi: 18.11.1991, Görev Bitiş Tarihi: 26.09.1996
Aziz İnci, Göreve Başlama Tarihi: 27.09.1996, Görev Bitiş Tarihi: 15.10.2001
Selman Yenigün, Göreve Başlama Tarihi: 24.10.2001, Görev Bitiş Tarihi: 2006
Ferhat Çağlar, Göreve Başlama Tarihi: 2006, Görev Bitiş Tarihi: 2009
Seddar Yavuz, Göreve Başlama Tarihi: 28.08.2009, Halen görevdedir.

Selahattin Yıldız, kaymakamlıktan bir süre önce kendisinin almış olduğu, Selman Yenigün'e kadar kaymakamları gösteren listeyi benimle paylaştı. Listenin Yenigün'den sonraki kısmını kaymakamlığın web sitesinden tamamladım. Yenigün'ün görev bitişini, ile Çağlar'ın görev başlangıç ve bitiş gününde bu sitede verilmediğinden söz konusu isimlere ait tarihleri salt yıl bazında verdim: www.gaziosmanpasa.gov.tr.

⁵ Yavru ve Temel, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, 8.

⁶ *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 1, s. 3. Azaların bazılarına ilişkin biyografik bilgi için bkz. *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı. 2, s. 4, *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 3, s. 4. Azaların tam listesi için bkz. *Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Albümü*, 9-10.

1. Celal Balkanlı
2. Selahattin Yıldız
3. Adnan Akın
4. Kamil Yalın
5. Nazif Bozoğlu
6. Hüsametdin Balkan
7. Mehmet Yazıcı
8. Ethem Tunayabakan
9. Kazım Engin
10. Tuncer Tunçlu
11. Hasan Büyükdereli
12. İsmet Alp
13. İsmet Ersoy
14. Abdullah Yavuz
15. Ethem Işık
16. Bekir Türk
17. Turgut Aydın
18. Sabri Köroğlu
19. Fahri Savgu
20. Şükrü Semerci
21. İsmail Yenikomşu
22. Mithat Kurtuluş
23. Ali Kurdoğlu
24. Şükrü Vatansever
25. Hüseyin Yavuz
26. Fikret Halman
27. Mustafa Tatarlı
28. Erol Özgüroğlu

Tablo 4: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Kurucuları

Resim 43: Gaziosmanpaşa İlçesinin İlk Kaymakamı Celal Balkanlı

Kaynak: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Arşivi

Aslen Gümülcineli olan Balkanlı, 1912'de Antalya'da doğdu. Babası vali yardımcısı Ali Şefi Bey'dir. Ortaöğrenimi Fevzi Ati ve İstanbul Lisesi'nden, yüksek öğrenimi ise Mülkiye Mektebi'ndendir (Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi). Üniversite öğrenimini 1938'de tamamlayan Balkanlı, bu yıl Feriha hanım ile evlenmiştir. İstanbul'da maiyet memuru olarak memuriyet hayatına başlamış, ardından da Samatya ve Beyazıt nahiye müdürü olarak çalışmıştır. 1942'de kaymakamlık kursuna katılmış; ardından Oltu'ya atanmıştır. Bundan sonraki görev yerleri, Gördes, Alanya, Çubuk, Gölpazarı, Emirdağ, Pınarhisar ve Emet'tir. Samsun'da hukuk işlerinde de görev alan Balkanlı, bundan sonra Osmancık ve Fatsa kaymakamlığına atandı. Ardından Kayseri Hukuk işleri müdürlüğünde görev yaptı ve Gaziosmanpaşa kaymakamlığına atandı. Hatay vali yardımcısı olan Balkanlı, hastalığı dolayısıyla İstanbul'a yakın Çerkezköy'e alındı. Bkz. Selahattin Yıldız, Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Tarihçesi. Ayrıca bkz. *Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Albümü*, 3-4; *Gaziosmanpaşa Postası*, sayı: 1, s. 4.

Resim 44: Gaziosmanpaşa Futbol Sahasının 1983-1984'teki Durumu, Sahanın Kum Döşenmiş Hali (Bugün hala saha aynı yerdedir)

Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün kuruluşundan bugüne bölgede oldukça dinamik bir profil sergilediğini söyleyebiliriz. Geniş kitleleri bünyesinde barındıran kulübün üyelerinden biri de Başbakan Yıldırım Akbulut olacaktır.

Kaynak:
Selahattin Yıldız Arşivi

Bir Başbakan Gaziosmanpaşa Spor kulübüne üye oluyor. Yıldırım Akbulut Giriş beyannamesini imzalarırken.

Resim 45: Başbakan Yıldırım Akbulut, Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübüne Üye Oluyor • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 46: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü oyuncuları
Yer: Mithatpaşa Stadi, • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Küçükköy Spor Kulübü

İlçe tarihinde önemli bir yer tutan ve bugün Süper Amatör'de oynayan yeşil-siyahlı Küçükköy Spor'un geçmişi, 1956'ya dayanıyor. Kulübün resmen kuruluşu ise 1968 yılında federe oluşu iledir. Küçükköy Spor'un sahasının yapılmasında ve 1967'de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne yapılan müracaat ile başlayan federe edilmiş çabalarında, gerek Küçükköy gerekse müstakil belediye haline gelişinden sonra Gaziosmanpaşa belediye başkanları önemli katkı verdiler. Kulübün ilk başkanı Küçükköylü işadamı Fethi Başaraner iken, federe olduktan sonraki ilk başkan Hasan Toksöz'dür.

Resim 47: Küçükköy Stadı'nın Doğal Hali (Yıl: 1980'lerin sonu)
Kaynak: Ali Osman Büyükoğlu Arşivi

Bunlar dışında, kulübe başkanlık eden kimseler arasında, İsmail Mert, Muzaffer Yener Karasu, Lütfi Külbay, Feridun Bellican, Ali Osman Büyükoğlu, Ahmet Hamdi Can, Zeki Doyuran, Melik Turgutalp İsmail Şatıroğlu, Süleyman Karakaya sayılabilir.

Küçükköy Spor, ilk resmi maçını, 1970-1971 sezonunda Langa'ya karşı oynadı. 0-0 tamamlanan maç, Sümerspor sahasında oynandı. Takım, ilk kez 1979'da amatör kümede grup şampiyonu oldu. Böylece, 2. amatör kümeden 1. amatör kümeye çıktı. 1989-1990'da ise bu kez Küçükköy Spor, 1. amatör kümede grup şampiyonu olacak ve artık 3. lige terfi için maçlara çıkacaktır. Bu iki başarıda da, takımın antrenörü Ferit Büyükturgay idi. 1989-1990'da Konya'da yapılan terfi müsabakalarından sonra, Küçükköy Spor, 3. lige çıkmaya hak kazandı. 1997 yılında ise 2. lige çıktı. 2. ligde yedi yıl oynadı. ⁷

Resim 48: Küçükköy Spor'un
1. Amatör Kümede Grup
Şampiyonu Oluşu
(Yıl: 1989-1990)

Kaynak: Ali Osman
Büyükoğlu Arşivi

⁷ Küçükköy Spor Kulübü'ne ilişkin verdiğim bilgiler, Ali Osman Büyükoğlu, İsmail Şatıroğlu ve İsmail Mert'in sözlü beyanatına dayanıyor.

Resim 49: Küçükköy Spor Kulübü Oyuncuları Genç Takımlar Şampiyonası İçin Kütahya'da (Yıl: 1980'ler) Yer: Kütahya Dumlupınar Stadı • Kaynak: Ali Osman Büyükoğlu Arşivi

Resim 50: Küçükköy Spor Kulübü Yönetim Kurulu Üyeleri, Taksim Belediye Gazinosu'nda Dayanışma Yemeğinde (Yıl: 1979) Kaynak: Ali Osman Büyükoğlu Arşivi

TC
KÜÇÜKKÖY
BELEDİYESİ

Resim 51: Küçükköy
Belediyesi, I (Yıl: 1974)

Kaynak: Osman Özeri Arşivi

BÖLÜM VI

*Küçükköy ve Gaziosmanpaşa
Belediyeleri Tarihi*

BÖLÜM VI

Küçükköy ve Gaziosmanpaşa Belediyeleri Tarihi

Resim 52: Küçükköy
Belediyesi, II

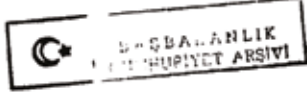
Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

1963'te Gaziosmanpaşa'nın kaza olduğu yıl, Küçükköy belediye olmuştu. Küçükköy müstakil belediye iken, Gaziosmanpaşa, İstanbul Belediyesi'ne bağlı şube müdürlüğü olarak hizmet vermekte idi. Dönemin cumhurbaşkanı Cemal Gürsel imzalı karar, Küçükköy'de belediye kurulmasına ilişkin "26.2.1962 tarihli ve 1962/39-39 sayılı karar ile 1580 sayılı kanunun 7469 kanunla değişik 7 nci yerde [Küçükköy'de] belediye teşkili uygun gö-

rülmüştür" ifadesini barındırmaktadır. Dönemde Küçükköy'ün nüfusu 5216'dır. Küçükköy'de belediye teşkiline ilişkin; 2930 seçmenden 932'si oy kullanmıştı; oylardan 840'ı evet, 91'i hayır, 1'i de geçersiz idi.

Bundan sonra "İstanbul Vilâyeti Daimî Encümeninin 30/1/1962 gün ve 240 sayılı kararıyle gerek nüfus ve gerekse köy gelirlerinin kanunlarında yazılı beledî hizmetlerinin ifasına kifayet edeceğine kanaat getirilmiş olduğu, bu sebeple mezkûr köyde belediye teşkilinin uygun olacağı kararına varıldığı, İstanbul valiliğince de aynı kanaatte bulunduğu anlaşılmiş olmakla gereği konuşulup görüşüldü ...

belediye kurulması halinde köy gelirlerinin belediye hizmetlerinin ifasına kifayet edeceği ve bu suretle köyün çeşitli yönlerden inkişafa mazhar olacağı anlaşılmağı Küçükköy Belediyesi kurulmuş oldu.¹

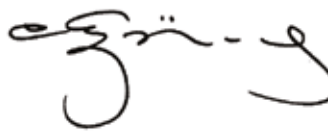

K A R A R
967

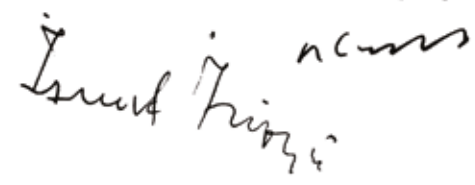
1- İstanbul İlinin Eyyüp İlcesine bağlı Küçükköy'de belediye teşkili hakkında Danıştay Genel Kurulunca verilen 26.2.1962 tarihli ve 1962/39-39 sayılı karar üzerine 1580 sayılı Kanunun 7469 sayılı Kanunla değişik 7 nci maddesine göre bu yerde belediye teşkili uygun görülmüştür.

2- Bu kararı İçişleri Bakanı yürütmüştür.

49. 29 Mart 1962 CUMHURBAŞKANI
Cemal Gürsel

Başbakan İsmet İnönü İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu

030 11 1 290 9 7

Belge 7: Küçükköy'ün Belediye Haline Gelişine İlişkin Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakanı İsmet İnönü, İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu İmzalı, 29 Mart 1962 Tarihli Karar.

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 30 11 1 0, 290: 7/9.

¹ BCA, 30 11 1 0, 290/9/7. Tarih: 29.03.1962.

Tablo 5: Küçükköy Belediye Başkanları ve Görev Süreleri²

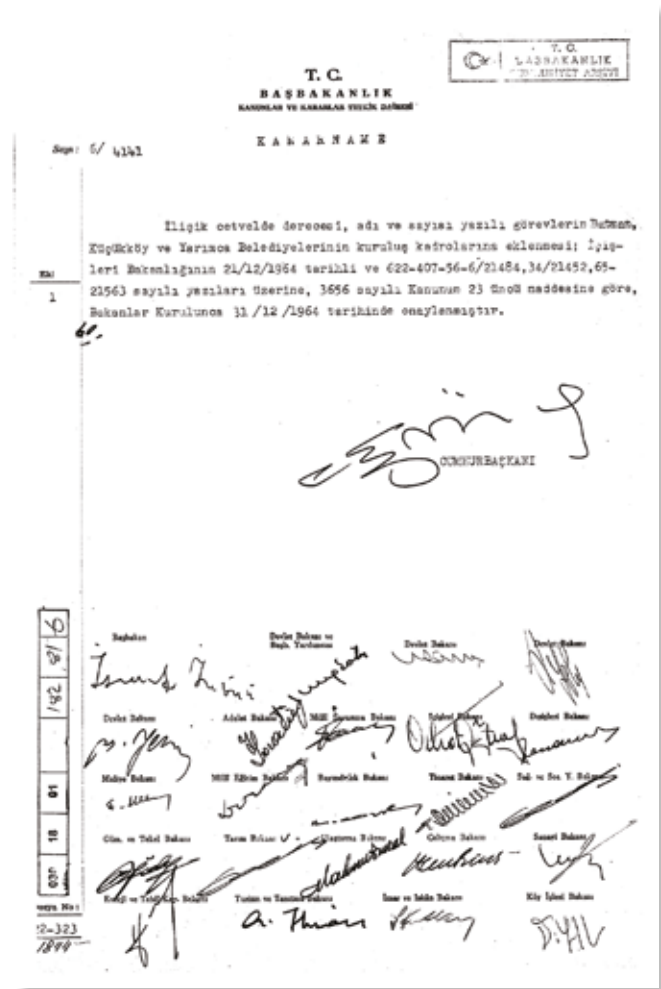
- Mustafa Gül: 15.10.1963-05.1964
- Seracettin Saraç: 07.1964-07.1965
- Şerif Yıldırım: 12.09.1965-28.11.1965 (vekaleten)
- Üzeyir Kurum: 28.11.1965-1971
- Reşit Güventaş: 1971-1975³
- Mustafa Gürbüz: 1975-1977⁴
- Kemal (Şeker) Ağralıoğlu: 1977-1980

Tablo 6: İstanbul Belediyesi Gaziosmanpaşa Şube Müdürleri ve Görev Süreleri⁶

- Mustafa Kamuran Erbaşar, 04.05.1965-20.03.1968
- Nurettin Ungay, 20.03.1968-14.04.1975 (idareten riyaset müşaviri)
- Erdoğan Ataca, 19.08.1968-13.02.1970 (idareten)
- Ahmet Turan Can, 1971-13.03.1974 (idareten)
- Sacit Vardar, 28.02.1980-17.02.1981
- Hasan Tulunay, 01.03.1981-02.04.1984 (sözleşmeli müdür)

Belge 8: Küçükköy Belediyesi Kuruluş Kadrolarına İlişkin, Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve Başbakanı İsmet İnönü İmzalı, 1964 Tarihli Kararname

Belediyenin teşkil kararından sonra, dönemin cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve başbakan İsmet İnönü imzalı, 1964 tarihli kararname ile kuruluş kadrolarına eklenmesi için 1 başkatip, 1 muhasebeci, 1 tahakkuk memuru, 1 tahsil kâti-bi, 1 zabıta komiseri, 3 zabıta memuru, 1 doktor, 1 veteriner ve 1 ebe olmak üzere toplam 11 kişilik bir görev tahsisi gerçekleştirilmiştir.⁵

² Liste oluşturulurken Şerif Yıldırım'ın sözlü beyanati, süreli yayımlar, Gaziosmanpaşa belediyesi yazı işleri arşivinden Günalp Haksever'e ait dosya ve Yılmaz ve Yavru, *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım*, kullanılmıştır.

³ Güventaş'ın öldürülmesinin ardından Rahmi Doğan ve Şemsi Erkan'ın belediye başkan vekili olarak görev yaptığını biliyoruz: Sözlü kaynak: Rahmi Doğan; *Küçükköy Postası*, sayı: 1, s. 1, 3. 1933 Adapazarı doğumlu Erkan, 1973 yerel seçimlerinde AP'den Küçükköy Belediyesi meclis üyesi seçilmiş bir isim.

Güventaş'ın vurulmasının ardından ona yakınlığı ile tanınan Hüseyin Aydın'ın da, aradan bir yıl geçtikten sonra, öldürülmesi olayına ilişkin bkz. *Küçükköy Postası*, sayı: 3, s. 1, 3.

⁴ 6023 oyla seçildi, *Küçükköy Postası*, sayı: 2, s. 3.

⁵ BCA, 30 18 1 2, 182/81/6. Tarih: 31.12.1964.

⁶ İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden edindiğimiz şube müdürleri listesinde 13.03.1974-28.02.1980 arasında boşluk göze çarpıyor.

Gaziosmanpaşa belediyesi henüz şube müdürlüğü iken ve müstakil belediye olduktan sonra da bir süre Küçükköy'de hizmet verecektir. Gaziosmanpaşa'nın İstanbul Belediyesi'ne bağlı şube müdürlüğü (1963-1984) statüsünden çıkarılarak bir müstakil belediye oluşumu haline getirilmesi amacıyla yönelik olarak Eşref Cambaz'ın başkanlığında "Gaziosmanpaşa'yı Müstakil Belediye Yaptırma Derneği" kurulmuş idi. Dernek, müstakil belediye oluşumu için gerekli 11,000 imzayı toplayamayacak, ilerleyen dönemde kendini feshedecek ve Gaziosmanpaşa, müstakil belediye haline ancak 1984'te gelebilecekti.⁷

Resim 53: Gaziosmanpaşa Belediyesi'nin 1982'de Taşındığı Küçükköy'deki Hizmet Verdiği Binası⁸ (Bugünkü İlçe Emniyet Müdürlüğü Binasının Bulunduğu Yer)

Kaynak: Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 25.

Tablo 7: Gaziosmanpaşa Belediye Başkanları ve Görev Süreleri

- Sabri Öztürk: 03.1984 - 29.03.1989
- İsmail Rüstemoğlu: 29.03.1989 - 31.03.1994
- Recep Koral: 31.03.1994 - 08.08.2002
- Mustafa Yeşil: 08.08.2002 - 07.09.2002
- Mahmut Dereli: 07.09.2002 - 13.09.2002 (meclis kararı ile vekaleten)
- Sadullah Ata: 13.09.2002 - 02.07.2003
- Feri Hatir Terzioğlu: 03.07.2003 - 31.03.2004
- Dr. Erhan Erol: 31.03.2004 - 30.03.2014
- Hasan Tahsin Usta: 31.03.2014 - Halen görevdedir

⁷ Selahattin Yıldız, *Hayatım*.

⁸ Gökçen, *Gaziosmanpaşa*, 47.

BÖLÜM VII

Sonuç

BÖLÜM VII

Sonuç

Bu kitap, Küçükköy, Taşlıtarla, Gaziosmanpaşa üstüne ilk tarih araştırması olup literatürde tamamıyla silik bir bölgeyi gündeme taşımaktadır. Kitap, iki ana bölüm halinde kurgulanmıştır. Birincisi, Küçükköy üzerinden bölgenin uzun soluklu tarihine uzanıyor. Metnin muhtelif yerlerinde vurguladığım gibi, bölgenin tarihi bir anlamda suyun tarihi demektir. Bölgenin su mirasından bugün arda kalan tarihî yapıları fotoğraflayarak metne koydum. İkinci ana bölüm ise Gaziosmanpaşa'nın 1960'lardan sonraki durumu/evrimi üstünedir.

Zengin su kaynaklarına sahip bölge, tarih boyunca İstanbul'u beslemiş Halkalı ve Kırkçeşme gibi iki mühim suyunun üzerinde bulunması hasebiyle Osmanlı Devleti'nin suyla ilişkisinde sürekli gündemde olmuştur. Öyle ki, vakıf su defterlerinin her birinde bölgeye ait kayıtlara tesadüf etmekteyiz. Bölgedeki en önemli teşekküllerden biri olan saye ocağı üstünde bir küçük makale dışında hiç durulmamıştır. Bu çalışmada, saye ocağının salt bir koyun besleme merkezi değil, aynı zamanda askeri hüviyeti de olan bir yapılanma olduğunu vurguladım ve bölgenin sosyal yaşantısındaki konumunu irdeledim. Bunun ötesinde saye ocağının Küçükköy'ün sosyal yaşantısındaki yerini netleştirmeye çalıştım. Saye ocağı ile Küçükköy sakinleri arasındaki ilişki, en azından belgelere yansıdığı şekliyle, problemleri bir görünüm arz etmektedir. Küçükköy ahalisi, saye ocağı mensuplarının bölgedeki güç ilişkilerindeki etkin konumundan rahatsızlık duyuyor olmalıydılar. Saye ocağı mensupları; koyunla, etle, mezbahayla ilişkilerinin ötesinde, Minna Rozen'in belirttiği üzere adeta birer "askeri devriye" görevi de üstlenmiş bulunuyorlardı.¹ Bölgenin tarihî mirası kapsamında ele alınan diğer bir kurum Küçükköy Aya İlyas kilisesidir. Küçükköy, Osmanlı Rum tebaasına ev sahipliği yapan bir bölge olması hasebiyle bölgede bir Rum ortodoks kilisesinin varlığı dikkat çekiyor. Bugün halk eğitim merkezi olarak kullanılan yapının bir zamanlar bir ibadethane olarak hizmet verdiğinden ilçede yaşayan çoğu kişinin habersiz olduğunu gözlemlemiş bulunuyorum.

¹ Minna Rozen, "A Pound of Flesh: The Meat Trade and Social Struggle in Jewish Istanbul, 1700-1923," 198.

Eldeki kaynaklarda yer almayan bu kilisenin adını, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden bir belge sayesinde Aya İlyâ olarak tespit etmiş bulunuyorum. Dahası, yine arşivden bir belge ile kilisenin bütün iç müstemilatını da ortaya koydum.

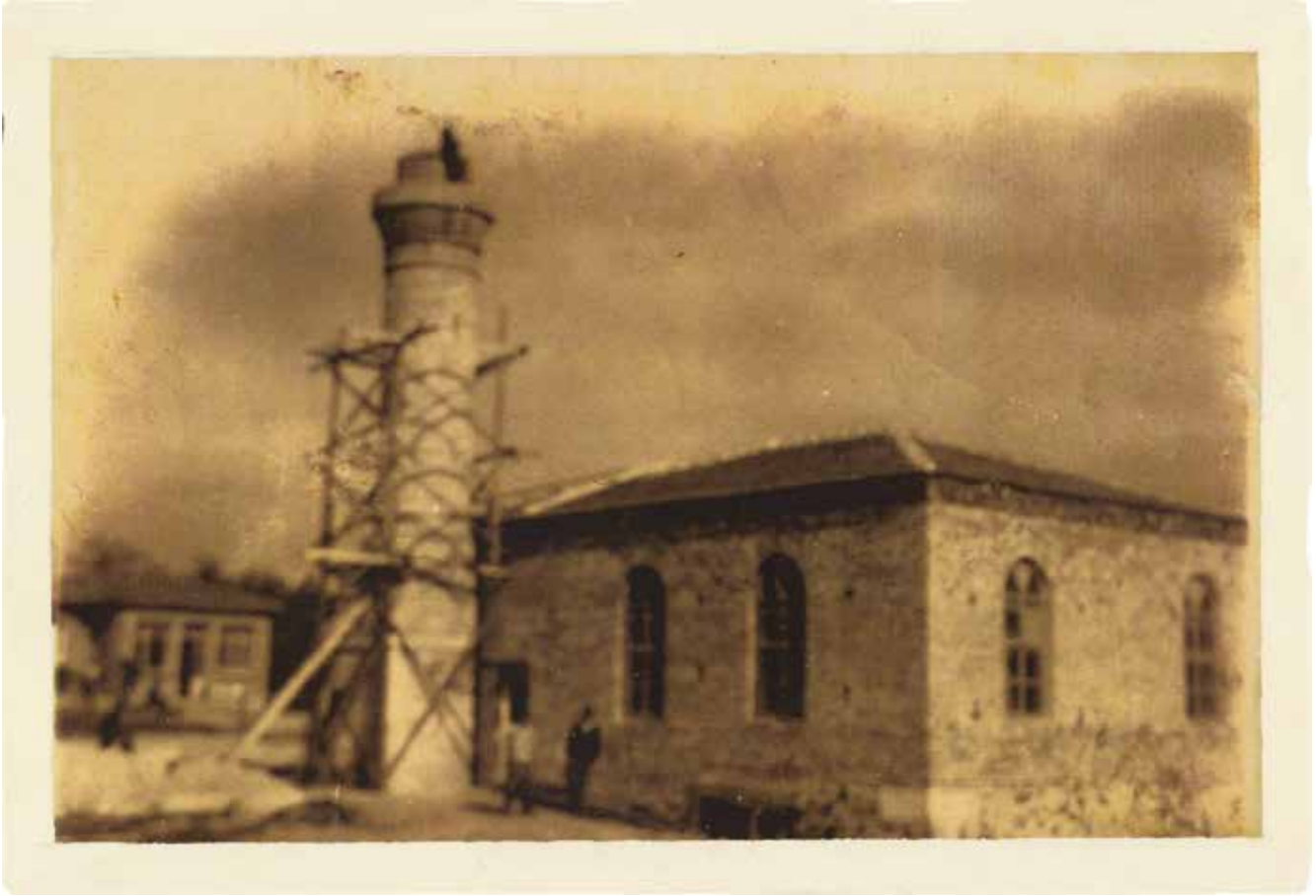
Kitabın 1960'lar sonrası Gaziosmanpaşa'sına odaklanan bölümünde, yerel süreli yayın envanteri genişçe bir yer tutuyor. Süreli yayınlar, bölgenin yakın tarihine ait olayların takibi için çok kritik olduğu gibi, süreçteki yerel değişimi göstermesi bakımından da önemli. Kitaptaki görsellerin bir kısmını da yerel gazetelerden edinmiş bulunuyorum. Bölgede, uzun soluklu-geniş çaplı bir gazetecilik faaliyeti izlenmiyor. Gazetecilik faaliyeti gerçekleştirmeye kalkışanların karşılaştıkları maddi darlık, sebeplerden biri, gazeteciliğin yerel güç ilişkilerinde taraf olmaktan kaynaklı tehlikeleri/riskleri bir diğeri olmalıdır. Yayınlanan gazeteler, büyük oranda ağır siyasi angajman içerisinde yayın yapmış; siyasi/ideolojik propaganda, haberciliğin önünde yer almıştır. Gazetelerdeki yazıların sahip olduğu bozuk Türkçe/ımla, işi üstlenenlerin eğitimlerinin etkili bir yayın organı kurma ve yürütme düzeyinde olmadığı izlenimini vermektedir.

1960'lar sonrası (az da olsa 1950 sonrasına da ait) Gaziosmanpaşa'yı zengin görseller oldukça etkili anlatmaktadır. Bölgenin bu dönemine ilişkin bol görsel kullanmaya özen gösterdim. Söz konusu dönemde, Gaziosmanpaşa'ya damgasını vurmuş oluşumlardan biri de Spor ve Gençlik Kulübü. Kulübün, bir yönü var ki, kuvvetle takdire değer: Arşivciliği, hafıza oluşturması. Bu kitapta, şayet spor kulübüne ilişkin bir bölüm ortaya çıktıysa bu kulübün kurucusu ve emekçisi, Selahattin Yıldız'ın arşivciliği sayesinde. Bölgede, ikinci bir kulüp de Küçükköy Spor Kulübü'dür ki, ilçenin spor tarihi bağlamında buna da temas ettim. Kitap, son olarak Gaziosmanpaşa Belediyesi'nin de şube müdürlüğünden, müstakil belediye haline gelişine ve bugününe değinmelerde bulundu.

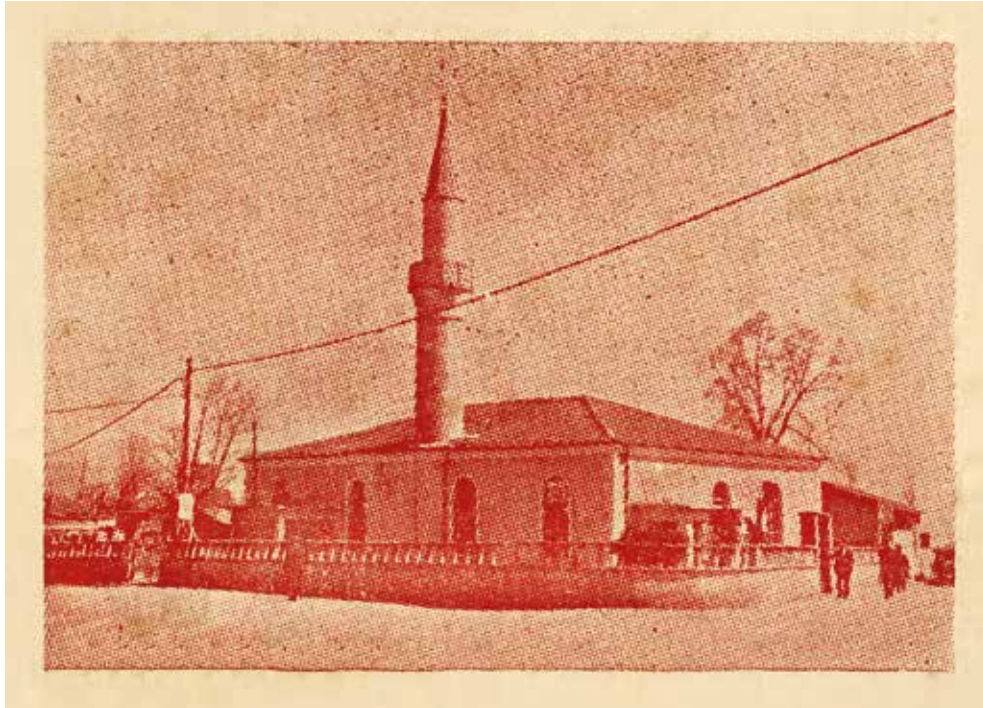
ALBÜM

Gaziosmanpaşa'nın 50 Yılı

Resim 1: Gaziosmanpaşa
Meydan Camii (Yıl: 1948)

Kaynak: Gaziosmanpaşa Spor
Kulübü Arşivi

Resim 2: Gaziosmanpaşa
Meydan Camii (Yıl: 1962)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 3: Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1960'lar)

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 4: Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1984)

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 5: Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1986) • Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 6: Gaziosmanpaşa Meydanı (Yıl: 1953) • Kaynak: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Arşivi

Resim 7: Gaziosmanpaşa Meydanı • Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 8: Gaziosmanpaşa Meydanı • Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 9: Meydan Bonmarşesi
(Yıl: 1965)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 10: Gaziosmanpaşa Meydan Çeşme I • Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 11: Gaziosmanpaşa Meydan Çeşme II

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 12: Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesinin Arka Tarafı

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 13: Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesinin Yıkılışı (Tarih: 10.05.1969) • Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 14: Gaziosmanpaşa Meydan Çeşmesi, Suların Katırlarla Satıldığı Dönem (Yıl: 1964)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 15: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni I ¹³⁷
Kaymakam Hüseyin Köseoğlu halkı selamlıyor.
Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 16: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni II
(Kaymakam Hüseyin Köseoğlu -en önde solda-, Milli Eğitim Müdürü Asım Yılmaz -en önde sağda-, Belediye Şube Müdürü
-Köseoğlu'nun arkasında beyaz pardesü ile- • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

¹³⁷ Söz konusu heykelin yapımı, 1973'te kurulmuş olan, Selahattin Yıldız'ın başkanı olduğu, Gaziosmanpaşa Güzelleştirme Derneği'nin faaliyetlerinden idi. Selahattin Yıldız, *Hayatım*.

Resim 17: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni III
Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 18: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni IV
Kaymakam Köseoğlu Açılış Töreninde Konuşmasını Yaparken • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 19: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni V
Kaymakam Hüseyin Köseoğlu kurdelayı keserken • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 20: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VI
Tören Saati Beklenirken

Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 21: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VII Açılış Marşı Çalınırken • Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 22: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni VIII Açılış Töreninin Hemen Ardından
Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 23: Gaziosmanpaşa Meydanındaki Atatürk Heykelinin Cumhuriyetin 50. Yılında 29 Ekim 1973'te Açılış Töreni IX Gaziosmanpaşa Kaymakamı Köseoğlu (solda) ve Belediye Şube Müdürü Turan Can (sağda)
Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 24: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören, Çelenk Koyma I (Tarih: 6 Ekim 1965) 1973'te yerleştirilecek olan Atatürk heykeli henüz yok. Resimde Atatürk büstü dikkat çekiyor • Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 25: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören, Çelenk Koyma II (Tarih: 6 Ekim 1965)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 26: Gaziosmanpaşa Spor Kulübü'nün Federe Edilişi Münasebetiyle Düzenlenen Tören III (Tarih: 6 Ekim 1965)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 27: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Lokali'nin Açılış Töreni I Ön Kısım (soldan sağa) Merkez Mahallesi Muhtarı Nurettin Kurul, Kaymakam Güner Orbay, Belediye Şube Müdürü Hasan Tulunay, Selahattin Yıldız

Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 28: Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Lokali'nin Açılış Töreni II Ön Kısım (soldan sağa) Kaymakam Güner Orbay, Belediye Şube Müdürü Hasan Tulunay, Selahattin Yıldız

Kaynak: Selahattin Yıldız Arşivi

Resim 29: Kaymakam Güner Orbay Bir Açılış Töreninde
Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 30:
Gaziosmanpaşa
Kaymakamı
Muammer
Durak (solda)
ve Belediye
Şube Müdürü
Erdoğdu Ataca
(sağda); önde
Selahattin
Yıldız konuşma
gerçekleştiriyor

Kaynak:
Selahattin Yıldız
Arşivi

Resim 31: Dobruca İlkokulu (Tarih: 4 Ekim 1958)
Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 32: Dobruca İlkokulu (Tarih: 25 Mayıs 1959)
Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 33: Dobruca İlkokulu Öğrencileri Cumhuriyet Meydanında
Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 34: Dobruca İlkokulu Öğrencileri Cumhuriyet Meydanında

Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 35: Resim Kursu (Yıl: 1959)
Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 36: Ordu Caddesi • Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediyesi Arşivi

Resim 37: Göçmen Evleri
(Yıl:1950 başları)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 38: Göçmen Evleri

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 39: Gaziosmanpaşa'dan
Bir Görüntü

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 40: H. Fahri Kıgılı
İmamhatip Okulu (Yıl: 1973)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 41: Gaziosmanpaşa İmamhatip Lisesi, 2/F Sınıfı
Kaynak: Gaziosmanpaşa Belediye Arşivi

Resim 42: Gaziosmanpaşa
Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal
Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Kutlama Töreni I (Yıl: 1972)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 43: Gaziosmanpaşa
Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal
Egemenlik ve Çocuk Bayramı
Kutlama Töreni II (Yıl: 1974)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 44: Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni III (Yıl: 1975)

Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 46: Şükrü Altınok (Tarih: 23.05.1976)
Kaynak: Şükrü Altınok Arşivi

Resim 45: Gaziosmanpaşa Meydanı'nda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlama Töreni IV (Yıl: 1976)

Kaynak: İsmail Mert Arşivi

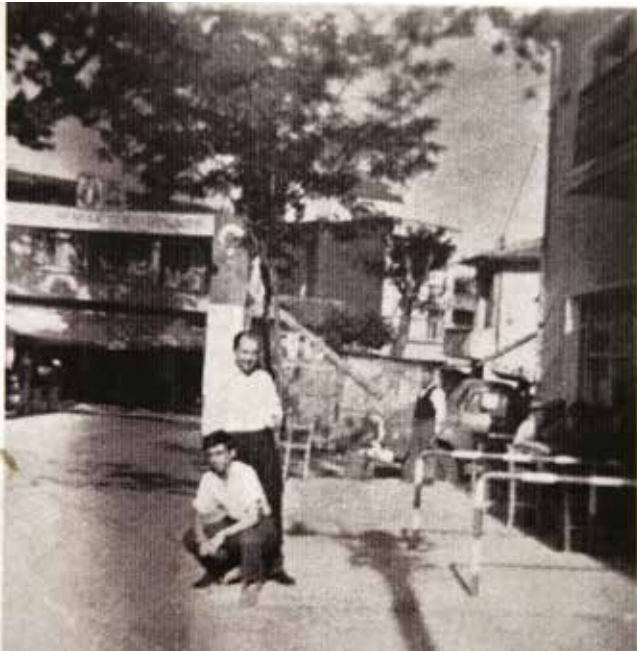
Resim 47: Küçükköy Meydanı Yakını (Yıl: 1955) • Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Bugün burada Fevzi Çakmak Mahallesi kurulmuş bulunuyor.

Resim 48: Küçükköy Avcılar Derneği'nden Bazı Kimseler Küçükköy Meydanı'nda (Tarih: 29 Ekim 1965)
Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 49: Küçükköy Meydanı'ndaki Çınar Ağacı (Yıl: 1964)

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 50: Belediye Başkanı Üzeyir Kurum (sağdan ikinci sırada), Küçükköy Belediyesi Su Pompaj Binası Önünde
Kaynak: Cengiz Kurum Arşivi

Resim 51: Cengiz Topel Caddesi (Bugün Küçükköy Merkez Camii'nin Bulunduğu Meydan)
Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 52: Küçükköy Tuğla Ocakları (Yıl: 1959) • Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 53: Küçükköy Belediyesi Önünde Tören, Belediye Başkanı Reşit Güventaş Dönemi
Kürsü üstü, ön sıra (soldan sağa): İsimsiz, Mehmet Dalbay, Reşit Güventaş, isimsiz, Şemsi Erkan; öndeki üç zabıta: (Soldan sağa) Kürt Şevket/Akıllı (Şevket Erkan), Rıza, Zabıta Müdürü Hayri • Kaynak: Osman Özeri Arşivi

Resim 54: Küçükköy Aya İlya Kilisesi Küçükköy İlkokulu'na Dönüştürülmüşken, (Yıl: 1963)
Öğretmen Latif Alp öğrencilerin başında gözüküyor • Kaynak: Osman Özeri Arşivi

Resim 55: 23 Nisan 1974 ya da 1975 (Küçükköy Stadi) Önde Zabıta Müdürü Hayri Bey gözüküyor

Kaynak: Osman Özeri Arşivi

Resim 56: Sağlık Ocağı'nın Açılışı (Yıl: 1974) Kürsüde Zabıta Müdürü Hayri Bey konuşuyor

Kaynak: Osman Özeri Arşivi

Resim 57: Gaziosmanpaşa Askerlik Şubesi Başkanlığı (Küçükköy)

Kaynak: Osman Özeri Arşivi

Resim 58: Cengiz Topel Caddesi, Bugünkü Akbank önü, (Yıl: 1962)
Soldan sağa: Küçükköy Merkez Camii İmamı Abdullah Hoca'nın oğlu Şükrü, Ali Osman Büyükoğlu, Yusuf Öztürk

Kaynak: Ali Osman Büyükoğlu Arşivi

Resim 59: Cengiz Topel Caddesi, Yıl: (1970) Soldan sağa: Ali Osman Büyükoğlu, Fikret Yalçinkaya Resim Büyükoğlu Kasabı'nın önünde çekilmiş. • Kaynak: Ali Osman Büyükoğlu Arşivi

Resim 60: Dört Küçükköylü (soldan sağa) Tahsin Külür (kiliseden bozma Küçükköy İlkokulu'nun öğretmeni Saliha Külür'ün eşi), Üzeyir Kurum, Ahmet Mert, Ahmet Erol

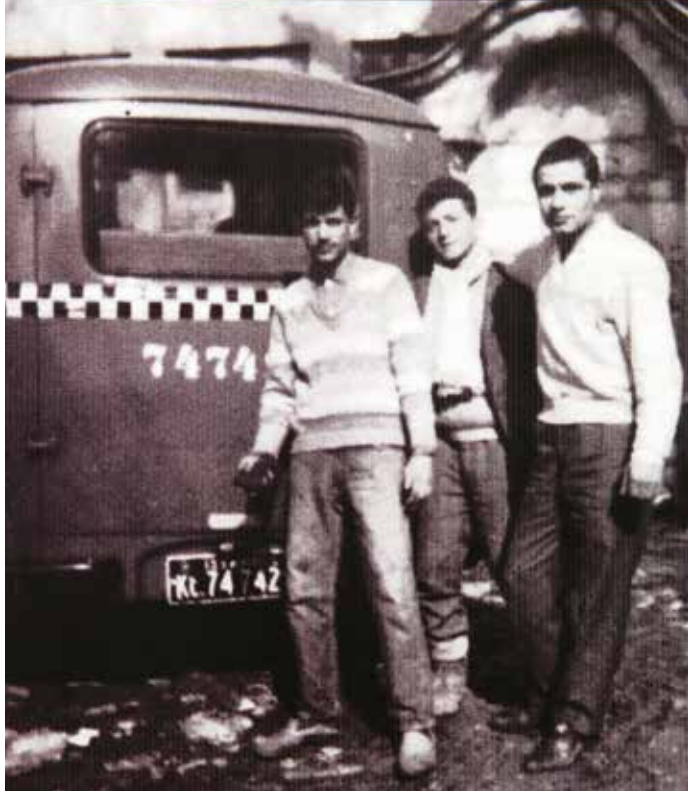
Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 61: Turgut Özal Küçükköy'de • Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 62: Küçükköy Meydanı,
Çeşme Önü (Yıl: 1958)
Soldan sağa: Artist Fikret
(Fikret Yalçınkaya), isimsiz,
İlhan Siydam (minibüsün
sahibi)

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 63: Küçükköy-Beyazıt
Hattında Çalışan Bir Minibüs
Nam-ı Diğer "Kaptı-Kaçtı"
(Yıl: 1958)
Şoför mahalinde İlhan Siydam
oturuyor.

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

Resim 64: Küçükköy
Vezneciler Minibüsü
(Yıl: 1960'lar)

Kaynak: Küçükköy Minibüs
Otomobil Kamyon Kamyonet
ve Şoförler Odası Arşivi

Resim 65: Küçükköy
Vezneciler Minibüsü,
(Yıl: 1960'lar) (Solda, Şerif
Gencer; Sağda, Burhan
Yıldırım)

Kaynak: Küçükköy Minibüs
Otomobil Kamyon Kamyonet
ve Şoförler Odası Arşivi

Resim 66: Küçükköy Vezneciler Minibüsü, (Yıl: 1960'lar) (Önde Şerif Gencer)
Kaynak: Küçükköy Minibüs Otomobil Kamyon Kamyonet ve Şoförler Odası Arşivi

Resim 67: Küçükköy
Vezneciler Minibüsü,
(Yıl: 1970'ler) (Şoför
Mahallinde İsmail Öztürk)

Kaynak: Küçükköy Minibüs
Otomobil Kamyon Kamyonet
ve Şoförler Odası Arşivi

Resim 68: Yıldıztabya-
Kahveler Minibüsü

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 69: Taşıtlarla-
Vezneciler Minibüsü
(baltaburun Renault)

Kaynak: Gaziosmanpaşa
Belediyesi Arşivi

Resim 70: Küçükköy Spor (Yıl: 1957) • Kaynak: İsmail Mert Arşivi

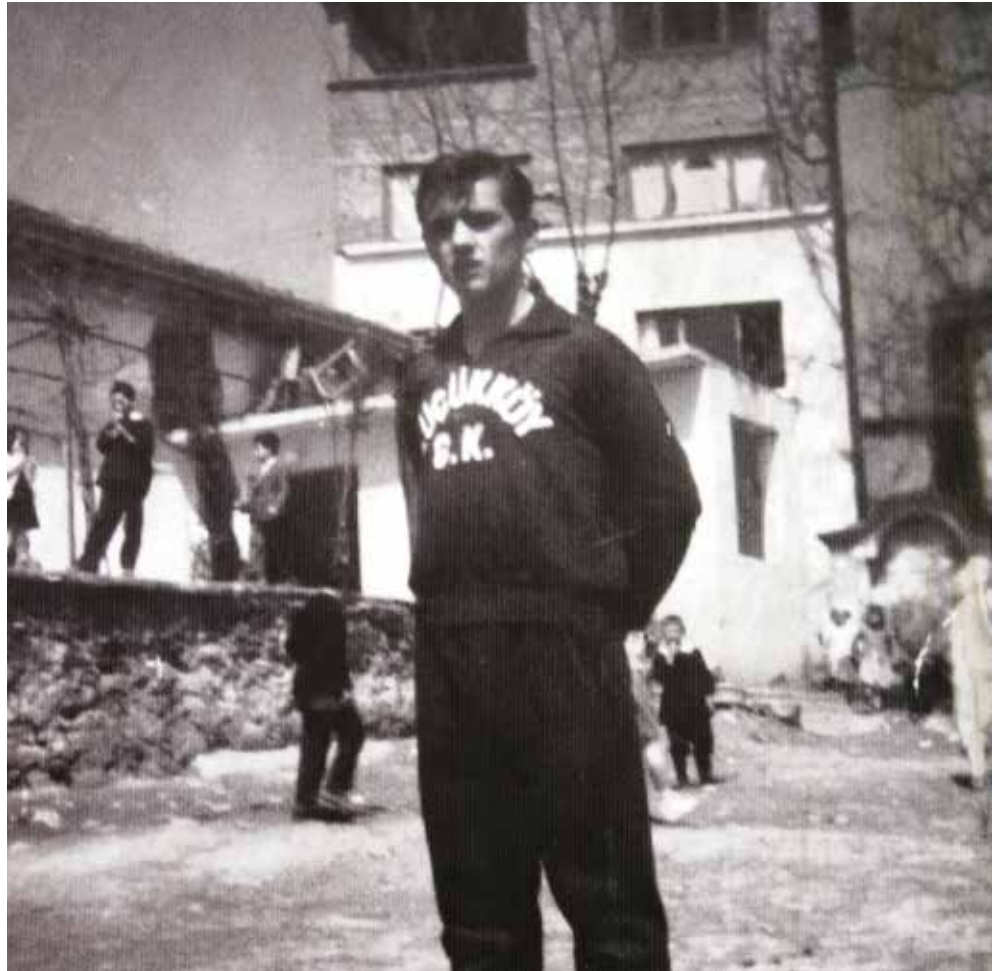

Resim 71: Küçükköy Spor (Yıl: 1960) • *Fotoğraf, şu anki Küçükköy Stadı'nın bulunduğu yerde çekilmiştir.*
Arka Sıra: (Soldan sağa) Kaptan Sülo (Süleyman Karakaya), Sabri, Ali Osman Büyükoğlu, İsmail Mert, Nejdet Öztürk, Hoyta Cemal (Cemal Koyuncuoğlu) Ön Sıra: (Soldan sağa) Rifat Algül, Musa Çalışkan, Kaleci Yusuf, Takoz (Nafiz Pusukur), Halit
Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 72: Küçükköy Spor (Yıl: 1970)

Fotoğraf, şu anki Küçükköy Stadı'nın bulunduğu yerde çekilmiştir • Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Resim 73: Eski Küçükköy
Camii Avlusu (Yıl: 1956)
Küçükköy Spor Kulübü
Formalı Gencin Adı Cemal
Balkan

Kaynak: Şerif Yıldırım Arşivi

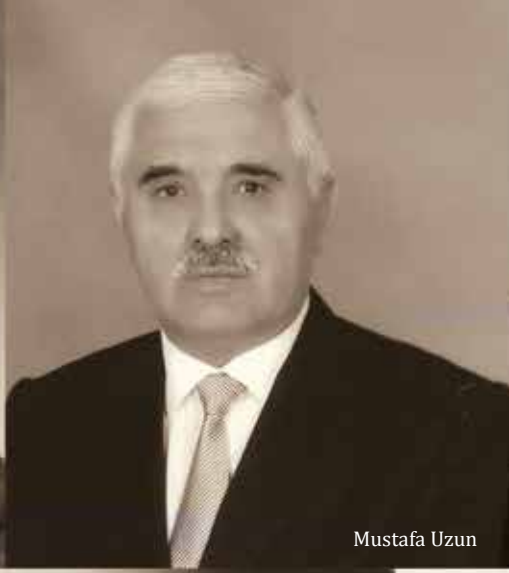
Resim 74: Küçükköy Meydanı, Karakol Yanındaki Park, Laz Ali
Kahvesi yahut Amele Kahvesi
Kaynak: İsmail Mert Arşivi

Celal Cavit Yıldırım

A. Osman Büyükoğlu

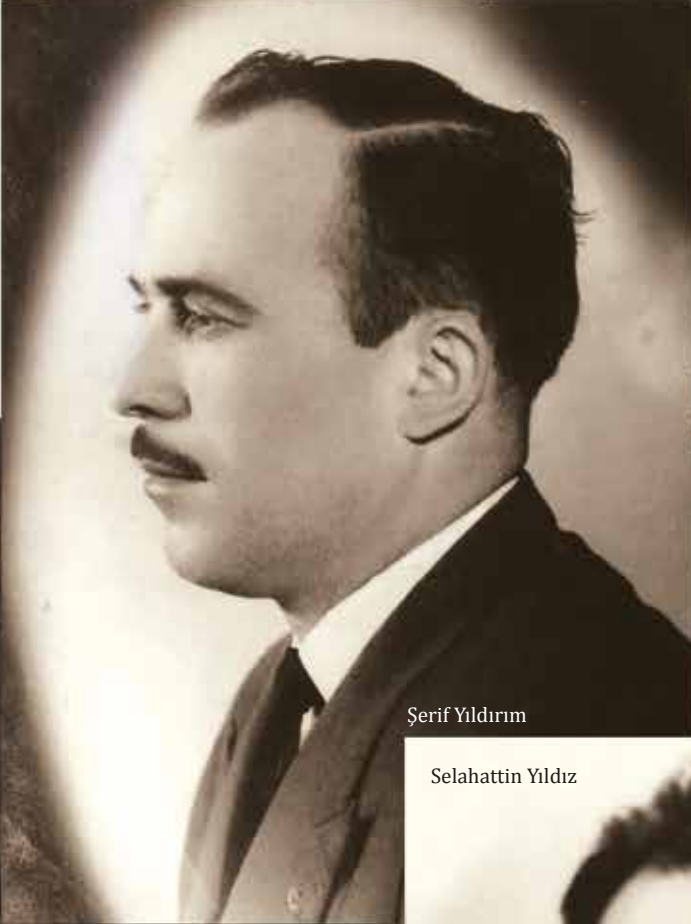
Kemal (Şeker) Ağırlioğlu

Hüseyin Kansız

Mustafa Uzun

Şerif Yıldırım

Sami Doğan

Hüsnü Berse

Selahattin Yıldız

Sözlü Kaynaklar

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

BİRİNCİL KAYNAKLAR:

Başbakanlık Osmanlı Arşivi:

Defter:

Bâb-ı Defterî Başmuhâsebe Zecriye Kalemî Defterleri [D.BŞM.ZCR.d.] 20517

Belgeler:

A.}MKT.MHM, 103/101

A.MKT.NZD, 308/16

AE.SAMD.III, 21360

BEO, 4110/308203

BEO, 4114/308510

BEO, 4178/313305

C. ADL, 3178

DH.EUM.3.Şb, 4/10A

DH.EUM.3Şb, 15/65

DH.EUM.AYŞ, 48/6

DH.EUM.AYŞ, 59/39

DH.EUM.VRK, 20/45

DH.H., 1-1/59

DH.İ.UM, 13-2/4-61

DH.İD, 160-2/16

İ. DH. 1295/101743

İ.ML., 8/3

MVL, 210/54

ŞD., 349/31

ŞD.ML.MRF.NF., 453/28

Y.PRK.ŞH., 12/42

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi:

10 9 0 0, 302, 925, 8.

30 11 1 0, 290/9/7

30 18 1 2, 182/81/6

Gaziosmanpaşa Belediye Arşivi:

Belediye Fotoğraf Koleksiyonu

Belediye Yazı İşleri Dosyaları

Kişisel Arşivler:

Selahattin Yıldız'ın "Gaziosmanpaşa Spor Kulübü" dosyası

BASILI BİRİNCİL KAYNAKLAR:

- Bayır, Önder, Raşit Gündoğdu, Ebul Faruk Önal. *Osmanlı Arşiv Belgelerinde Sultangazi* (İstanbul: Sultangazi Belediyesi Kültür Yayınları, 2012).
- Süleyman Sûdî. *Defter-i Muktesid*, haz. Mehmet Ali Ünal (Isparta, 1996).
- Vakıf Su Defterleri İlmühaber (1667-1871)*, cilt: 1, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1997).
- Vakıf Su Defterleri: Hatt-ı Hümayun (1577-1804)*, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul : İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1997).
- Vakıf Su Defterleri: Kırkçeşme suları (1792-1912)*, cilt: 1, haz. Ahmet Tabakoğlu, vd. (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, 1999).

ÇALIŞMALAR:

- Arı, Oğuz. *Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı: 1950-1951 Senelerinde Bulgaristan'dan Tehcir Edilen Türk Göçmenlerinden Yalnız Bursa'da Hürriyet Mahallesinde ve İstanbul'da Taşlıtarla'da İskan Edilenlerin İntibakı ile İlgili Sosyolojik Problemler* (Ankara: Rekor Matbaası, 1960).
- Avcı, Sedat. "Gaziosmanpaşa İlçesi." *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 3 (İstanbul: Tarih Vakfı; Ankara: Kültür Bakanlığı, 1994), 380-381.
- Bayrak, M. Orhan. *İzahlı İstanbul Sözlüğü* (İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları, 2004).
- Buyrukçu, Muzaffer. *Yaşadığımız ve Yaşananlar: Günlükler* (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000).
- Çeçen, Kâzım. "Halkalı Suları." *DİA*, cilt: 15, 363-365.
- Çeçen, Kâzım. *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları* (İstanbul: İski, 1999).
- Çeçen, Kâzım. "Balıklıkemer ve Balıklıhavuz." *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 2 (İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994), 26.
- Çeçen, Kâzım. "İstanbul'un Eski Su Tesisleri ve Kırkçeşme." *Tarih Boyunca İstanbul Semineri: Bildiriler* (İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1989), 107-129.
- Çeçen, M. Kâzım. *II. Bayezid Suyolu Haritaları* (İstanbul: İski, 1997).
- Çeçen, Kâzım. "Kırkçeşme Suları." *DİA*, cilt: 25, 476.
- Çeçen, Kâzım. *İstanbul'un Osmanlı Dönemi Su Yolları* (İstanbul, 1999).
- Çeçen, Kâzım. *Mimar Sinan ve Kırkçeşme Tesisleri* (İstanbul, 1988).
- Çelik, Gülfettin. "İstanbul Kaynak Suları (Teşkilatı ve İşleyişi ile)." *14. Türk Tarih Kongresi*, cilt: 2/1 (Ankara: TTK, 2008), 791-825.
- Derin, Saim Talay. *Tarih Boyunca: İstanbul'un Su Davası* (İstanbul: Halk Basımevi, 1950).
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 25. baskı (Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2008).
- Egemen, Afgan. *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri (Resimleri ve Kitabeleri ile 1165 Çeşme ve Sebil)* (İstanbul: Arıtan Yayınevi, 1993).
- Ergin, Osman Nuri. *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, cilt: 2 (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1995).
- Galip Ata. "İstanbul Evkaf Suları." *Sıhhiye Mecmuası*, 16 (1338).
- Gaziosmanpaşa Spor ve Gençlik Kulübü Albümü*.

- Gök, Mesut. "Osmanlı Dönemi Su Mimarisi: Yaşamsal Gereklilik ve İmgenin Uyuşumu." *Âb-ı Hayat: Geçmişten Günümüze İstanbul'da Su ve Su Kültürü*, ed. Mesut Gök (İstanbul: Adell Armatür Vana, 2010), 35-69.
- Gökçen, Rifat. *Gaziosmanpaşa*, 3. baskı (İstanbul: Özyürek Basım ve Yayınevi, 1988).
- Göncüoğlu, Süleyman Faruk. "Saya Ocağı." *III. Eyüpsultan Sempozyumu: Tebliğler* (İstanbul: Eyüp Belediyesi, 2000), 125-126.
- Haskan, Mehmet Nermi. *Eyüp Sultan Tarihi*, cilt: 1 (Ankara: Eyüp Belediyesi Kültür Yayınları, 2008).
- Haskan, Mehmet Nermi. *Eyüp Tarihi*, cilt: II (İstanbul: Türk Turing Turizm İşletmeciliği Vakfı Yayınları, 1993).
- Hatman, A. Hami. *Alibeyköy Tarihi* (İstanbul: Eyüp Belediyesi Yayınları, 2005).
- Hülagü, M. Metin. "Gazi Osman Paşa." *DİA*, cilt: 13, 464-465.
- Hülagü, M. Metin. "Gazi Osman Nuri Paşa: (1833-1900) Askeri ve Siyasi Hayatı." Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1992.
- Hülagü, M. Metin. *Gazi Osman Paşa: Askeri ve Siyasi Hayatı (1833-1900)* (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1993).
- Hülagü, M. Metin. *Gazi Osman Paşa: Yaralı Mareşal* (İstanbul : Yitik Hazine Yayınları, 2006).
- İnalçık, Halil. "Su: Osmanlılar'da." *DİA*, cilt: 37 (İstanbul, 2009), 437-440.
- İlhan, M. Mehdi. "Osmanlı Su Yollarının Sevk ve İdaresi." *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, 27: 44 (2008), 41-66.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, I Rapor, 388.4, GAZ.
- Kaplan, Sadettin. *Plevne'ye Saplanan Tuğ: Gazi Osman Paşa* (İstanbul: Gaziosmanpaşa Belediyesi Kültür Yayınları, 2003).
- Karaca, Zafer. *İstanbul'da Tanzimat Öncesi Rum Ortodoks Kiliseleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008).
- Karaca, Zafer. *İstanbul'da Osmanlı Dönemi Rum Kiliseleri* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1995).
- Karakaya, Enis. "Su Kemeri." *DİA*, cilt: 37, 444-446.
- Kaygılı, Osman Cemal. *Çingeneler*, 2. baskı (İstanbul: Semih Lûtfi Kitabevi, 1943).
- Koçu, Reşat Ekrem. *İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 11 (İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat, 1973).
- Küçük, Cevdet. "Balkan Savaşı." *DİA*, cilt: 5, 24.
- Martal, Abdullah. "XVI. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Su-Yolculuk." *Bellekten*, LII: 205 (1989): 1585-1675.
- Nirven, Saadi Nazım, "İstanbul'un Kaybolan Bir Su Sistemi: Halkalı Suları," *Arkeoloji ve Sanat*, 4-5 (1979): 36-39.
- Nirven, Saadi Nazım, *İstanbul Suları* (İstanbul: Halk Basımevi, 1946).
- Oğuz, Burhan. *Bizans'tan Günümüze İstanbul Suları* (İstanbul: Simurg, 1998).
- Orhan Kemal. *İstanbul'dan Çizgiler*, 4. baskı (İstanbul: Epsilon, 2005).
- Özer, Adnan. *Benim Taşlıtarlam* (İstanbul: Heyamola Yayınları, 2009).
- Öziş, Ünal ve Yalçın Arısoy. *Mimar Sinan'ın Su Yolları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1987).
- Öztürk, Said, haz. *Osmanlı Arşiv Belgelerinde İstanbul'un Tarihî Su Yolları: Muhafaza ve Bakımı*, cilt: I (İstanbul: İSKİ, 2006).
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, cilt: 3 (İstanbul: MEB, 1993).

- Rozen, Minna. "A Pound of Flesh: The Meat Trade and Social Struggle in Jewish Istanbul, 1700-1923." *Crafts and Craftsmen of the Middle East: Fashioning the Individual in the Muslim Mediterranean*, eds. Suraiya Faroqhi and Randi Deguilhem (London: I. B. Tauris, 2005), 195-234.
- Sakaoğlu, Necdet. "Kırklareli'nde Gelenek Bolluğu: Kakava Bayramı." *Tarih ve Toplum*, 23: 137 (1995), 37.
- Sarıdikmen, Gül. *İstanbul'un 100 Çeşmesi ve Sebili* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2013).
- "Sâye Ocağı." *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, cilt: 8 (İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1995), 386-387.
- Sertoğlu, Mithat. *Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi* (İstanbul: İnkılap-Aka Kitabevi, 1958).
- Sertoğlu, Mithat. *Osmanlı Tarih Lügatı* (İstanbul: Enderun Kitabevi, 1986).
- Şarлак, Eva. *İstanbul'un 100 Kilisesi* (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, 2010).
- Şehsuvaroğlu, Bedi N., vd. haz., *Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul 1973 İl Yıllığı* (y.y., t.y.).
- Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, 13. baskı (İstanbul: Çağrı Yayınları, 2004).
- Şentürk, M. Hüdaî. "Bezmiâlem Vâlide Sultan." *DİA*, cilt: 6, 108-113.
- Tahsin, Orhan, Ara Güler. "Hayatın Büyük Seri Röportajı: Taşlıtarla'da Bir Buçuk Ay Yaşadım." *Hayat*, 1 (1960): 20-21; "Hayatın Büyük Seri Röportajı: Taşlıtarla'da Bir Buçuk Ay Yaşadım, Taşlıtarla'yı Ben Yarattım." *Hayat*, 2 (1960): 10-11; "Hayatın Büyük Seri Röportajı: Taşlıtarla'da Bir Buçuk Ay Yaşadım, Yedi Renkli Mahalle." *Hayat*, 3 (1960): 10-11.
- Tanışık, İbrahim Hilmi. *İstanbul Çeşmeleri*. cilt: I: İstanbul Ciheti (İstanbul: Maarif Matbaası, 1943).
- Tümertekin, Erol. *İstanbul'da Nüfus Dağılışı = La distribution de la population en istanbul* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü, 1979)
- Uyan, Ekrem. *İlçemiz Gaziosmanpaşa* (y.y., 1985).
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapukulu Ocakları I: Acemi Ocağı ve Yeniçeri Ocağı*, 2. baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984).
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1945).
- Ünüvar, Safiye. *Saray Hatıralarım* (İstanbul: Çağaloğlu Yayınevi, 1964).
- Ünver, A. Süheyl. *İstanbul Risaleleri*. cilt: I (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1995).
- Ünver, A. Süheyl. *Fatih'in Oğlu Bayezid'in Su Yolu Haritası Dolayısıyla 140 Sene Önceki İstanbul* (İstanbul: Belediye Matbaası, 1945).
- Yavru, Yılmaz ve Hüseyin Temel. *Gaziosmanpaşa İlçesini Tanıyalım* (İstanbul: Saffet Matbaası, 1968).
- Yıldırım, Celal Cavit. *Toprak Dinler Bulut Söyler* (İstanbul: Tunç Yıldız Yayıncılık, 2010).
- Yıldız, Selahattin. *Gaziosmanpaşa Spor Kulübü Tarihçesi*. Basılmamış Çalışma.
- Yıldız, Selahattin. *Hayatım*. Basılmamış Çalışma.
- Yöntem, Ali Canip. "Yakın Tarihimiz'de Bilinmesi Gereken İki Hakikat." *Hatıralar, Vesikalar, Resimlerle Yakın Tarihimiz: Birinci Meşrutiyetten Zamanımıza Kadar*, 3: 28 (1962), 55.

SÜRELİ YAYINLAR:

Beldemiz Gaziosmanpaşa

Gaziosmanpaşa

Gaziosmanpaşa Gündem/İstanbul Gaziosmanpaşa/Gaziosmanpaşa İstanbul

Gaziosmanpaşa Postası

Gaziosmanpaşa: Müslüman Halkın Sesi

Küçükköy Postası

Taşlıtarla Adalet

Türkiye Gazetesi: Gaziosmanpaşa Aylık İlavesi

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

<http://www.gaziosmanpasa.bel.tr>

<http://www.gaziosmanpasa.gov.tr>

<http://www.gaziosmanpasahem.gov.tr>

SÖZLÜ KAYNAKLAR:

Ali Osman Büyükoğlu

Celal Cavit Yıldırım

Ekrem Karol

Emel Güventaş

Emine Güventaş

Hilmiye Mahmur

Hüseyin Kansız

Hüsmen Can

Hüsnü Berse

İsmail Mert

Kemal (Şeker) Ağırlioğlu

Mustafa Uzun

Rahmi Doğan

Sami Doğan

Selahattin Yıldız

Şerif Yıldırım

Şükran Can

Tevfik Alpak

www.gaziosmanpasa.bel.tr • 444 0 467

GAZİOSMANPAŞA BELEDİYESİ YAYINLARI